

**ГОДИШЕН ОТЧЕТ
ЗА ДЕЙНОСТТА
НА
НАЦИОНАЛНА СЛУЖБА
ЗА СЪВЕТИ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО
ЗА 2017 Г.**

Съдържание

УВОД.....	4
I. ЗАКОНОДАТЕЛНА СРЕДА.....	6
1. Необходимост от консултантски услуги.....	6
2. Европейското и национално законодателство, свързано с дейността на НССЗ	
II. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА НССЗ	10
1. Мисия на НССЗ.....	10
2. История на НССЗ.....	10
3. Организационна структура на НССЗ	10
4. Цели и предизвикателства пред НССЗ през 2018 г. в т.ч. по ПРСР 2014-2020 г.	12
III. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА СЪВЕТИ, КОНСУЛТАЦИИ, ОБУЧЕНИЕ И ДЕЙНОСТИ ПО ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ.....	14
1. Основни приоритети в дейността на НССЗ през 2017 г.	14
2. Предоставяне на консултации в офиса и на място в земеделските стопанства в т.ч. по ПРСР 2014 – 2020 г.....	15
2.1. Предоставени консултации и консултирани лица	16
2.2. Посещения на земеделските стопанства	30
3. Обучение на земеделските стопани	32
4. Дейност на НССЗ по мярка 2 „Консултантски услуги, услуги по управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството” от ПРСР 2014-2020 г.	33
5. Агрохимични анализи.....	38
6. Дейности за подобряване на връзката „научни изследвания – съвети в земеделието – земеделски бизнес”	41
7. Информационни дейности.....	42
7.1. Участия в информационни събития	42
7.2. Изготвени и отпечатани информационни материали	44
7.3. Медийни изяви.....	45
8. Други дейности на НССЗ в областта на съветите в земеделието	45
8.1. Изнесени приемни.....	45
8.2. Фермерски кръгове	47

8.3. Неформални консултативни съвети	48
IV. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	50
1. Участие в работни групи, кръгли маси и други мероприятия в т. ч. по ПРСР 2014-2020 г.	50
2. Международна дейност	51
V. ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ, ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И ПОМОЩНИ ДЕЙНОСТИ.....	59
1. Човешки ресурси.....	59
1.1. Състояние	59
1.2. Действия за повишаване на административния капацитет	59
2. Финансова рамка за 2017 г.	60
3. Управление на собствеността.....	61
4. Техническа обезпеченост	62
4.1. Офис оборудване и софтуерни продукти	62
4.2. Информационна система на НССЗ	63
4.3. Интернет страница на НССЗ	67
4.4. Транспортни средства	69
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	70
ПРИЛОЖЕНИЯ.....	72

УВОД

През 2017 г. усилията на всички служители на Националната служба за съвети в земеделието (НССЗ) бяха насочени към постигането на следните цели:

- Разширяване и улесняване достъпа на земеделските стопани до консултантските услуги на НССЗ;
- Подобряване на взаимодействието в системата „научни изследвания – съвети в земеделието – земеделски бизнес“, повишаване на професионалната квалификация и информираността на земеделските стопани;
- Подпомагане прилагането на Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) в т.ч. на Тематична подпрограма за развитие на малките земеделски стопанства;
- Активно участие и водеща роля на НССЗ за доизграждане и развитие на Системата за съвети в земеделието (Farm Advisory System).

Основната дейност на НССЗ е предоставяне на консултации на земеделските стопани и други желаещи лица. Консултациите се предоставят в 27-те офиса, които са разположени в областните градове на страната, при посещение в стопанствата на земеделските стопани, чрез интернет и на телефон AGRO (07001 2476) - на цената на един градски разговор от цялата страна. През 2017 г. са консултирани 16 067 лица и са предоставени 92 785 консултации. Направени са и 3 083 посещения на място в земеделските стопанства. Основните консултации, които предостави НССЗ през 2017 г., са свързани с възможности за подпомагане по ПРСР 2014 - 2020 г. особено по подмерки 6.3 „Стартова помощ за развитието на малки стопанства“, 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски стопани“ и 4.1.2. „Инвестиции в земеделски стопанства по Тематична подпрограма за развитие на малки стопанства“, както и специализирани консултации в областта на растениевъдството, животновъдството и аграрната икономика.

Друга основна дейност на НССЗ е подпомагане трансфера и приложението на научните и практическите достижения в областта на земеделието и по този начин да оказва съдействие за усъвършенстване на връзката "научни изследвания – съвети в земеделието – земеделски бизнес". НССЗ осъществява тясно сътрудничество с различни организации за подпомагане на трансфера на научни знания и достижения, в т.ч. с Аграрен университет - Пловдив, Тракийски университет - Стара Загора, Лесотехнически университет – София, Селскостопанска академия и Икономически университет – Варна. Проведените съвместни дейности и мероприятия на НССЗ с университети, научни институти, научно-приложни и други организации през 2017 г. са 109 бр. В тях са участвали над 2 600 фермера.

Основна дейност на НССЗ през 2017 г. беше и предоставянето на 6 бр. различни консултантски пакети (КП) на малки земеделски стопанства по подмярка 2.1.2 “Консултантски услуги за малки земеделски стопанства” на Мярка 2 „Консултантски услуги, управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството” по ПРСР 2014-2020 г. От стартиране на прием на заявления за получаване на КП (22.06.2016 г.) до 31.12.2017 г. експертите на НССЗ предоставиха 15 342 бр. КП, изготвиха 4 532 бр. писмени доклада за предоставените КП, включващи различни видове консултации и подробен анализ, оценка и препоръки за развитието на техните стопанства. Всяко едно малко стопанство беше обслужено качествено и в срок.

Много важна дейност за НССЗ е и обучението на земеделските стопани. Към НССЗ е лицензиран Център за професионално обучение (ЦПО). Провеждат се професионални обучения в областта на земеделието, курсове, семинари, информационни дейности и обучения по ключови компетентности. Експертите от офисите организират и провеждат обучение под формата на семинари, демонстрации, лекции, дискусии, тематични и работни срещи. Темите са подсказани от самите земеделски стопани.

През 2017 г. Териториалните областни офиси (ТОО) на НССЗ продължиха и дейностите си свързани с разширяване и улесняване достъпа на земеделските стопани до консултантските услуги на Службата чрез организирането и провеждането на изнесени приемни (консултантски дни) в различни населени места особено в тези от тях, които са отдалечени от областните центрове. За 2017 г. НССЗ е организирала и провела 1 104 бр. изнесени приемни по населени места и общини, на които са присъствали над 4 100 лица.

През 2017 г. НССЗ продължи да изпълнява дейността си свързана с разпространяване на информацията между земеделските стопани, чрез т. нар. „фермерски кръгове“, които бяха създадени към всеки ТОО през 2015 г. Целта на „фермерските кръгове“ е да разпространява сред фермерите полезна информация и да популяризира добрите практики по кандидатстването и изпълнението на проекти по ПРСР, както и повишаване на ефективността на предоставяните от НССЗ консултации и съвети за по-голям брой фермери. През 2017 г. в създадени 27 фермерски кръга са се включили над 310 фермера.

I. ЗАКОНОДАТЕЛНА СРЕДА

1. Необходимост от консултантски услуги

Повишаването на конкурентоспособността на земеделските стопани е определящ фактор за оцеляване и разширяване на дейността им в изключително развития и конкурентен пазар на ЕС. Устойчивото управление на земеделските стопанства включва извършването на комплекс от дейности от една страна за подобряване на технологиите и методите на селскостопанско производство и от друга страна на дейности, свързани с опазване на околната среда (включително опазване на водите и почвите), здравето на животните и растенията, хуманно отношение към животните, общественото здравеопазване, безопасни условия на труд, качество и безопасност на храните.

Общата селскостопанска политика на ЕС изисква от българските земеделски стопани да спазват и прилагат редица стандарти на Общността. Изпълнението на тези стандарти е условие както за продължаване на дейността им, така и за получаване на финансова подкрепа. От 2016 г. в България вече се прилагат всички Законоустановените изисквания за управление в области „Околна среда, изменение на климата, добро земеделско състояние на земята“, „Обществено здраве, здраве на животните и растенията“ и „хуманно отношение към животните“ посочени в чл. 93, параграф 1, букви а), б) и в) и изброени в приложение II от Регламент (ЕС) № 1306/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. Законоустановените изисквания за управление и условията за добро земеделско и екологично състояние (определени със Заповед на Министъра на земеделието, храните и горите) формират системата на кръстосаното съответствие. Всеки земеделски стопанин, който получава плащания по схемата за единно плащане на площ, трябва да спазва законоустановените изисквания за управление. Когато не са спазени законоустановените изисквания за управление, в който и да е момент през дадена календарна година и това неспазване е резултат на действие или бездействие, за което пряка отговорност носи земеделският стопанин, подал заявлението за подпомагане през съответната календарна година, общата сума на директните плащания, които са предоставени или следва да бъдат предоставени на този земеделски стопанин се намаляват или не се изплащат. Процентът на намалението зависи от тежестта, степента, продължителността и системността на установеното неспазване и може да достигне до пълно изключване от една или няколко схеми за подпомагане за една или повече календарни години.

Съгласно Регламент на Съвета № 1306/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. *относно финансирането, управлението и мониторинга на общата селскостопанска политика*, с цел повишаване осведомеността на земеделските стопани относно връзката между земеделските практики и управлението на стопанствата от една страна, и стандартите, свързани с околната среда, измененията на климата, доброто земеделско състояние на земята, безопасността на храните, общественото здраве, здравето на животните и растенията, хуманното отношение към животните от друга страна, **е необходимо държавите-членки да установят широкообхватна система за съвети в земеделието, която да консултира бенефициентите** съгласно чл. 12 – чл. 15 на Регламента на Съвета № 1306/2013.

Системата за съвети в земеделието следва да покрива най-малко изискванията и стандартите, влизащи в обхвата на т.нар. кръстосаното съответствие. В тази връзка тя следва да покрива изискванията, които трябва да се спазват от земеделските стопани по отношение на земеделските практики от полза за климата и околната среда във връзка с получаваните от тях директни плащания, както и да обхваща изискванията свързани с поддържането на земеделските площи, съгласно Регламент (ЕС) № 1307/2013 на Европейския парламент и на Съвета *за установяване на правила за директни плащания за земеделски стопани по схеми за подпомагане в рамките на общата селскостопанска политика*. Системата следва да покрива и мерките на ниво индивидуално стопанство, предвидени в програмите за развитие на селските райони на страните-членки, насочени към модернизирани на стопанства, изграждане на

конкурентоспособност, секторна интеграция, иновация, пазарна ориентация и насърчаване на предприемачеството. Системата следва да обхваща също и изискванията, наложени на земеделските стопани за изпълнението на специфичните разпоредби на Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета за *установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите* (т.нар. рамкова директива за водите), както и за изпълнението на член 55 от Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета *относно пускането на пазара на продукти за растителна защита*, по-специално изискванията относно спазването на общите принципи на интегрираното управление на вредителите, както е посочено в член 14 от Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета. Системата може да покрива и определени елементи, свързани с адаптацията и смекчаването на последиците от измененията на климата, биологичното разнообразие, опазването на водите, с насърчаване на преобразуването на стопанства и на разнообразяването на тяхната икономическа дейност, както и с управление на риска и въвеждане на подходящи превантивни действия в случай на природни бедствия, катастрофи, болести по животните и растенията. Земеделските стопани следва да се включват в системата за съвети в селското стопанство на доброволни начала. **Всички земеделски стопани, дори тези, които не получават подпомагане по ОСП, следва да имат право да участват в системата.** За да се обезпечи ефективността на системата, съветниците следва да притежават съответните квалификации. **Държавите-членки трябва да гарантират, че приоритет се дава на селскостопански стопани, чийто достъп до друга система за съвети е най-ограничен.** Системата за съвети в селското стопанство трябва да гарантира, че земеделските стопани имат достъп до съвети, които вземат предвид специфичното положение на тяхното стопанство.

Всичко това поражда сериозната нужда от консултантски услуги в подкрепа на въвеждането на необходимите стандарти и устойчивото управление на земеделските стопанства. **Също така това показва, че ролята на НССЗ през настоящия програмен период е още по-голяма в сравнение с предишния програмен период 2007 – 2013 г., както и че чрез НССЗ в най-голяма степен България гарантира пред ЕК, че отговаря и на едно от важните условия за успешното прилагане на ПРСР 2014-2020 г., а именно че има достатъчен капацитет за предоставяне на съвети в земеделието.**

Във връзка с горното в ПРСР 2014 – 2020 г., одобрена с Решение на МС № 116 от 24.02.2015 г. и Решение на ЕК № С(2015) 3480 от 26.5.2015 г., и с оглед на качествено предоставяне на консултантските услуги за малките стопанства, НССЗ беше определена за директен бенефициент по мярка 2 „Консултантски услуги, управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството” за предоставяне на консултантските пакети по подмярка 2.1.2 “Консултантски услуги за малки земеделски стопани”. В т.5.5 от ПРСР 2014 – 2020 г. е предвидено също така НССЗ да организира в различни населени места информационни мероприятия (семинари, срещи дискусии, изнесени приемни), на които потенциалните бенефициенти по Програмата ще бъдат запознати с нормативните изисквания свързани с нейното прилагане. За гарантиране на изпълнението на ангажиментите на НССЗ по ПРСР 2014-2020 в т.ч. по мярка 2, в същата т. 5.5 е дадена възможност НССЗ да използва и допълнителен експертен персонал, чрез наемане на външни експерти на трудов договор за определен период от време в рамките на срока на прилагане на Програмата, както и чрез сключване на граждански договори между НССЗ и външни експерти, за изпълнение от тяхна страна на определени дейности за даден период от време.

2. Европейското и национално законодателство, свързано с дейността на НССЗ

От европейското законодателство има 2 основни регламента засягащи дейността на НССЗ:

- **Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17.12.2013 г.** относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета и по специално чл. 15, където е описана мярка 2 „Консултантски услуги, управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството” в т.ч. дейностите и консултациите, за

които се предоставя подкрепа по мярката, изискванията към консултантските организации и задължителните и избираемите видове консултации;

- **Регламент (ЕС) № 1306/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17.12.2013 г.** относно финансирането, управлението и мониторинга на общата селскостопанска политика и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 352/78, (ЕО) № 165/94, (ЕО) № 2799/98, (ЕО) № 814/2000, (ЕО) № 1290/2005 и (ЕО) № 485/2008 на Съвета и по специално чл. 12 - чл. 15 определящи създаването и развитието на достъпни за земеделските стопани системи за съвети в земеделието в страните членки.

От националното законодателство има 10 бр. основни законови и подзаконови нормативни актове, регулиращи дейността на НССЗ:

- **Закон за селскостопанската академия** и по-специално § 1, определящ създаването и функционирането на НССЗ;

- **Закон за подпомагане на земеделските производители** и по-специално чл. 10, определящ създаването и обхвата на Системата за съвети в земеделието в България и участието на НССЗ в нея, както и начините на финансиране на предоставянето на съвети от страна на НССЗ;

- **Наредба № 7 от 5 май 2016 г.** за прилагане на подмярка 2.1.2 „Консултантски услуги за малки земеделски стопанства” по мярка 2 от ПРСР 2014 - 2020 г. По тази подмярка НССЗ е определена за единствен бенефициент и предоставя 6 броя основни консултантски пакети (КП) на малки земеделски стопанства;

- **Наредба № 13 от 19.05.2015 г.** за прилагане на подмярка 2.1 „Помощ за осигуряване на консултантски услуги” по мярка 2 от ПРСР 2014 - 2020 г. В наредбата са описани и условията и изискванията за предоставяне на земеделски стопани, кандидати по подмярка 6.1 "Стартова помощ за млади земеделски стопани" от ПРСР 2014 - 2020 г. на консултантски пакет А2Б по приоритетна област 2Б „Улесняване на навлизането на земеделски стопани с подходяща квалификация в селскостопанския сектор, и по-специално приемствеността между поколенията“;

- **Наредба № 10 от 10.06.2016 г.** за прилагане на подмярка 6.3 "Стартова помощ за развитието на малки стопанства" от мярка 6 "Развитие на стопанства и предприятия" от ПРСР 2014 - 2020 г. В чл. 13, ал. 3 е записано, че бизнес планът на кандидатите по подмярка 6.3 може да бъде изготвен безвъзмездно от НССЗ;

- **Наредба № 3 от 29.01.1999 г.** за създаване и поддържане на регистър на земеделските стопани. В Наредбата е записано, че регистрираните земеделски стопани имат право да получават безплатно съвети от НССЗ, както и да получават от Службата информация за цени и пазари на земеделски продукти;

- **Наредба № 18 от 27 май 2009 г.** за качеството на водите за напояване на земеделските култури. В чл. 16 на наредбата е записано, че НССЗ в рамките на своите компетенции предоставя на собствениците и ползвателите на земеделски земи информация по чл. 5, ал. 4 и 5 на същата наредба (технологии на напояване, поливни норми, изисквания към нитратно уязвимите зони и т.н.);

- **Правилник за устройството и дейността на Националната служба за съвети в земеделието;**

- **Постановление № 185 от 30 юни 2011 г.** за изменение на Постановление № 125 на Министерския съвет от 2006 г. за приемане на Устройствен правилник на Министерството на земеделието и храните. В § 3. на преходните и заключителни разпоредби на Постановление № 185 от 30 юни 2011 г. е записано, че за изпълняване на дейностите по мярка 143 от ПРСР и по ПРСР 2014 - 2020 г. в т.ч. мярка 2 могат да бъдат назначени в НССЗ на срочни трудови договори - допълнително до 50 експерти извън утвърдената численост на персонала на Службата.

- **Национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г.** (одобрен с Решение № 439 на Министерския съвет от 01.06.2012 г.). В част 6. „Секторни мерки за изпълнение целите на Национален план за действие по изменение на климата (НПДИК)”, т.6.5 „Сектор „Селско стопанство“ на плана са определени 25 мерки, групирани в 2 приоритетни цели и 6 приоритетни оси за постигане на целите на НПДИК. НССЗ е включена в:

– Мярка „Подобряване на знанията на земеделските производители за дейностите за опазване на хумуса (наторяване – прецизно торене, зелено торене; варуване, почвообработка, въздържане от палене на стърнища, противоерозионни и т.н.)”, мярка „Въвеждане на водоспестяващи и енергоспестяващи поливни технологии”, мярка „Насърчаване на екстензивно пасищно отглеждане на животните”, мярка „Подобряване на съхранението и прилагането на оборски тор” и мярка „Въвеждане на нисковъглеродни практики за преработка на оборски тор”. По тези мерки задачите на НССЗ са свързани, с помощта на целенасочени средства от държавния бюджет и по ПРСР 2014-2020 г., да организира обучения и да провежда консултации по въпросите за опазване на хумуса, водоспестяващи и енергоспестяващи поливни технологии, екстензивно пасищно отглеждане на животните и съхранението, преработката и прилагането на оборския тор. Отговорна институция е МЗХГ, а НССЗ е записана като целева група.

– Мярка „Подобряване на информираността и знанията на земеделските производители по отношение на възможностите от използването на растителните остатъци и заплахите от паленето на стърнищата”. Задачата на НССЗ е с помощта на целенасочени средства от държавния бюджет, да организира обучения и информационни кампании и да провежда консултации по въпросите на използването на растителните остатъци и заплахите от паленето на стърнищата. За тази мярка НССЗ е определена като отговорна институция;

– Мярка „Обучения на НССЗ на национално и областно ниво”. По тази мярка, с помощта на средства от държавния бюджет и/или европейските фондове, е предвидено провеждането на целеви обучения за експертите на Службата. Отговорна институция е МЗХГ.

На база на горната информация може да се направи извода, че НССЗ функционира в сложна законодателна среда и наличие на голям брой нормативни актове засягащи нейната дейност.

II. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА НССЗ

Националната служба за съвети в земеделието е юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище София и 27 териториални областни офиси (ТОО) в страната.

1. Мисия на НССЗ

Мисията на НССЗ е да подпомага прилагането на държавната политиката в аграрния сектор и постигането на заложените от МЗХГ приоритети и цели за осъществяване на ефективно и конкурентно земеделие в Република България, като съдейства за развитието на националната система за съвети в земеделието и предлага на земеделските стопани качествени консултантски услуги, актуална и полезна информация, обучение и техническа помощ.

2. История на НССЗ

НССЗ е създадена в края на 1999 г. на база на Закона за селскостопанската академия (предишно име - Закон за националния център за аграрни науки) и по-специално на § 1 от него и след структуриране и кадрово обезпечаване започва съветническата си дейност през месец октомври 2000 г. НССЗ е наследник на Националната система за съвети в земеделието, която от своя страна е създадена в рамките на подписано споразумение между Селскостопанската академия и тогавашното Министерство на земеделието и хранителната промишленост и изградена с техническата и финансова помощ на Програма ФАР – Земеделие в рамките на два проекта - 1995-1999 г.

Изграждане на капацитета на НССЗ започва с нейното създаване и продължава интензивно по време на осъществените проекти на ФАР. В рамките на тези проекти се провеждат интензивни обучения на експертите, които им помагат да се превърнат в търсени консултанти в областта на земеделието.

От 2000 г. досега НССЗ участва в редица международни проекти, част от които имат за цел да укрепват капацитета на НССЗ основно в различни аспекти от ОСП – устойчиво управление на земите, развитие на селските региони, развитие на биологично земеделие, обща организация на пазара на плодове и зеленчуци, развитие на стратегии и управление на селскостопански организации, организации на производители и стандарти за качество, устойчиво предоставяне на консултантска агробизнес помощ на пазарно ориентирани производители и др.

НССЗ има своето запазено място като структура подпомагаща развитието на земеделието. От 2008 г. НССЗ консултира земеделските стопани и подпомага процеса на усвояване на средства по Програмата за развитие на селските райони.

3. Организационна структура на НССЗ

НССЗ е структурирана в Главна дирекция „Съвети в земеделието и аналитична лаборатория“ (ГД СЗАЛ) и дирекция „Административно – финансова дейност“ (АФД).

Съгласно Правилника за устройството и дейността на НССЗ, броят на служителите на НССЗ е 70 души (вкл. изпълнителния директор). С последните промени в Правилника бяха възложени и нови функции на НССЗ свързани с Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) 2014-2020 г.

Съгласно Постановление № 185 на Министерския съвет от 2011 г. (ДВ, бр. 52 от 2011 г., доп. ДВ. бр.29 от 21 Април 2015 г.), НССЗ има право да назначи извън утвърдената численост на персонала до 50 броя на експертите, при спазване на разпоредбите на трудовото законодателство, за изпълняване на дейности си по мярка 143 "Предоставяне на съвети и консултиране в земеделието в България и Румъния" от ПРСР 2007 - 2013 г. и по ПРСР 2014 -

2020 г., в т.ч. мярка 2 "Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство". Средствата за работна заплата и осигурителни вноски, както и цялостната издръжка на тези служители се осигуряват от средствата на НССЗ, получени в резултат на изпълняваните дейности по тези мерки. Точният брой на назначения извънщатен персонал зависи от успешното прилагане от НССЗ на дейностите по мярка 143 от Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) и ПРСР 2014-2020г., т.е. този персонал може да бъде назначен и задържан на работа само в случай, че НССЗ предоставя значителен брой комплекти съветнически услуги по мярка 143 от ПРСР 2007-2013 г. и мярка 2 от ПРСР 2014-2020 г. Към 31.12.2017 г. броят на тези служители е 49.

В края на 2017 г. специализираната администрация е организирана в ГД СЗАЛ с 27 регионални офиси и 3 отдела на централно ниво - „Обучение, информационни дейности и анализи”, „Консултантски услуги по национални и европейски програми” и „Аналитична лаборатория”.

Общата администрация е организирана в дирекция АФД, която осъществява административното обслужване, финансово счетоводната дейност и вътрешния контрол, поддържане на материалната база и информационната система, управлението на транспортната дейност и човешките ресурси. В структурата ѝ няма отделни отдели.

Фигура 1. Структура на НССЗ

Фигура 2. Териториални областни офиси на НССЗ

Организационно, НССЗ извършва дейност на територията на цялата страна, тъй като има офиси във всеки областен град. НССЗ няма представители на общинско ниво поради ограничения брой служители, което затруднява дейността, но на този етап това се компенсира с по-чести посещения на експерти от офисите на НССЗ в общините и провеждането на изнесени приемни в различни населени места.

4. Цели и предизвикателства пред НССЗ през 2018 г. в т.ч. по ПРСР 2014-2020г.

Целите на НССЗ през 2018 г. са следните:

- Разширяване и улесняване достъпа на земеделските стопани до консултантските услуги на НССЗ;
- Подобряване на взаимодействието в системата „научни изследвания – съвети в земеделието – земеделски бизнес”, повишаване на професионалната квалификация и информираността на земеделските стопани;
- Подпомагане прилагането на Програмата за развитие на селските райони в т.ч. на Тематичната подпрограма за развитие на малките земеделски стопанства;
- Активно участие и водеща роля на НССЗ за доизграждане и развитие на Системата за съвети в земеделието (Farm Advisory System).

Основните предизвикателства пред НССЗ при постигането на целите през 2018 г. са свързани с:

- изпълняване на дейностите и задачите при значително намален експертен състав на НССЗ (48,5% по-малък щатен състав за 2018 г. спрямо 2011 г.), в т.ч. намален брой на експертите в част от офисите на НССЗ под 3-ма души и съответно липса на експерт-агроном или експерт-зооинженер или експерт-икономист;
- убеждаване и привличане на фермерите да ползват съветническите услуги на НССЗ в условията на засилване дейността на другите консултантски организации. Необходимо е поддържане на високо ниво и знания на експертите на НССЗ, както и постоянно адаптиране на дейностите на НССЗ към нуждите на земеделските стопани;
- недостатъчен бюджет на НССЗ за 2018 г. необходим за предоставяне на специализирани консултации в областта на земеделието и по други въпроси извън ПРСР и за организиране на мероприятия за разпространение на научни знания и технологии;
- забавяне на изплащането от страна на Държавен фонд „Земеделие”-Разплащателна агенция (ДФЗ-РА) на финансовата помощ за НССЗ за предоставените консултантски пакети по

Мярка 2 „Консултантски услуги, управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството” по ПРСР 2014-2020 г. Евентуалното забавяне на изплащането на тези средства създава опасност Службата да няма достатъчно средства за да покрива разходите за експертите назначени по Постановление № 185 на Министерския съвет от 2011 г., както и да изпълнява всичките ѝ възложени дейности по ПРСР 2014 – 2020 г. в т.ч. по мярка 2;

III. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА СЪВЕТИ, КОНСУЛТАЦИИ, ОБУЧЕНИЕ И ДЕЙНОСТИ ПО ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

1. Основни приоритети в дейността на НССЗ през 2017 г.

През 2017 г. НССЗ чрез своите Териториални областни офиси (ТОО) насочи дейността си основно в следните направления:

- Непрекъснато развитие и усъвършенстване на съветническата и консултантска дейност за усвояване на средствата от земеделските стопани по национални и европейски програми;
- Изпълнение на дейностите на НССЗ по подмярка 2.1.2 „Консултантски услуги за малки земеделски стопани“ на мярка 2 "Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство" от ПРСР 2014-2020 г., както и подпомагане на други дейности по ПРСР 2014-2020 г. в т.ч. на Тематична подпрограма за развитие на малките земеделски стопанства;
- Продължаване работата по отношение провеждането на информационни кампании сред земеделските стопани в т.ч. провеждане на консултантски дни/изнесени приемни по населени места и общини;

В изпълнение на поставените цели, НССЗ извърши следните основни дейности:

- Консултира земеделските стопани относно задължителните европейски и национални стандарти и изисквания, на които трябва да отговаря производството;
- Консултира земеделските стопани относно общата селскостопанска политика (ОСП) на ЕС;
- Консултира земеделските стопани относно законоустановените изисквания за управление и условията за поддържане на земята в добро земеделско и екологично състояние;
- Консултира на земеделските стопани относно законоустановените изисквания по изпълнението на изискванията на Директива 91/676/ЕИО (Нитратната директива);
- Предоставя специализирани консултации в областта на растениевъдството и животновъдството;
- Консултира земеделските стопани относно източници за подпомагане и финансиране на селскостопанската дейност в т.ч. по ПРСР 2014 - 2020 г. и Тематичната подпрограма за развитие на малките земеделски стопанства;
- Консултира земеделските стопани относно базисните условия за функциониране на стопанството – регистрация като земеделски стопанин, данъчно облагане и осигуряване на земеделските стопани, регистрация на земеделска техника и други задължителни регистрации в зависимост от вида на селскостопанската дейност;
- Извърши агрохимични анализи на почви.

Целеви групи, към които бяха насочени дейностите на службата през периода са:

- Средни и дребни стопанства пазарно и полупазарно ориентирани в процес на реструктуриране на територията на цялата страна;
- Стартиращи и млади фермери;
- Земеделски стопанства въвеждащи агроекологични практики и биологично земеделие;
- Земеделски стопанства в планинските райони и в необлагодетелствани райони, различни от планинските райони;
- Населението в селските райони.

2. Предоставяне на консултации в офиса и на място в земеделските стопанства в т.ч. по ПРСР 2014 – 2020 г.

На базата на доброто познаване на земеделските стопани и техните нужди, натрупания 17-годишен опит, на изградения професионален и административен капацитет и сътрудничеството с множество държавни институции и неправителствени организации (НПО), НССЗ предлага комплексен пакет от консултантски услуги, включващ консултации от създаването на фермата до нейното пълно обслужване в агрономически, животновъден и агроикономически аспект.

Чрез предоставянето на тези консултантски услуги се изпълняват поетите задължения от България за изграждане на функционираща и достъпна система за консултации в земеделието.

Система на отчитане на дейността на НССЗ

От началото на 2011 г. се използва уеб базирана Информационна система за управление на консултантската дейност в структурата на НССЗ. *Основните предимства на информационната система са:*

- Променен е начина на отчитане на броя консултирани лица. На всеки консултиран в офиса или на място във фермата се създава досие, в което се отбелязват данните за стопанството;
- Системата дава възможност да се проследят всички консултации, дадени на едно лице, честотата им, тематиката и др., което дава възможност за допълнителни и по-задълбочени анализи за нуждите на земеделските стопани от консултации;
- Осигурява мобилност на предоставяне на консултации – едно лице може да бъде консултирано от различни експерти в един или различни офиси – експертът се запознава със стопанството, предоставените консултации и други показатели. Не на последно място системата дава възможност да се проследи развитието на стопанствата и ефектът от предоставените консултации;
- В системата се отчитат само консултации дадени лично при посещение на фермерите в офис на НССЗ в т.ч. в изнесен офис/приемна или при посещение на експерт от Службата във фермата. Информация и консултации, предоставени дистанционно по телефона или чрез електронна поща, както и консултации, предоставени по време на информационни събития, не се отчитат от системата и не се включват в общия брой;
- Справките за консултирани лица, брой и вид консултации, и посещение на място се генерират от информационната система.

Общи показатели

Таблица 1. Брой контакти, брой консултации - средни показатели за 2017 г. и за 1 месец за офис

Показател	Брой консултирани лица	Брой контакти	Брой консултации
Общо	16 067	27 375	92 785
средно на офис за периода	595	1 014	3 436
средно на офис за месец	50	84	286

През 2017 г. всеки офис средно е работил с 595 земеделски стопани и други лица. За един офис средният брой осъществени контакти за периода е 1 014 (84 контакта на месец, 4

контакта/обслужени клиенти на ден). Всеки офис средно е предоставил по 3 436 консултации за периода, което е средно 286 на месец за офис или по 13,6 консултации дневно.

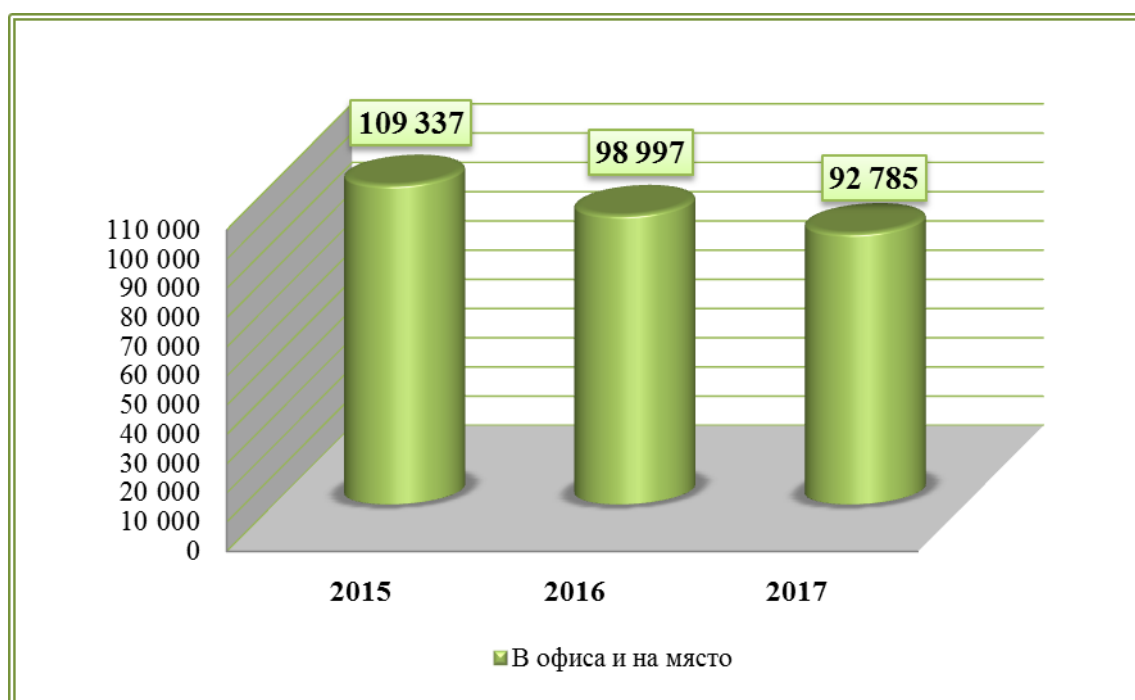
Натрупаните данни в информационната система позволяват да се направят и анализи по отношение на показателя доверие в консултанта. Фактът, че консултираните лица са посетили офисите средно 2 пъти, показва добра степен на доверие от страна на земеделците към експертите на НССЗ.

2.1. Предоставени консултации и консултирани лица

А) Консултации - общо

Всички консултации, които НССЗ предоставя, са безплатни за земеделските стопани. НССЗ извършва консултантска и съветническа дейност главно чрез експертите от ТОО.

Фигура 3. Брой предоставени консултации от НССЗ за периода 2015 - 2017 г.

През 2017 г. се наблюдава намаление на дадените консултации в офиса и на място в земеделските стопанства от НССЗ с 6% спрямо 2016 г. и намаление с 15% спрямо 2015 г. По-голяма част от лицата получили консултации се възползват от предлагания от НССЗ цялостен пакет от съветнически услуги.

Таблица 2. Брой консултации - общо, в офиса и на място за 2017 г. по тримесечия

Тримесечие	Брой консултации			% на консултации на място	
	Общо	В офиса			
		Общо	в т.ч. в изнесен офис/приемна*		На място
1 - во	27 813	21 676	1 655	4 482	6%
2 - ро	27 823	18 141	5 154	4 528	19%
3 - то	20 563	16 170	3 311	1 082	16%
4 - то	16 586	12 920	1 886	1 780	11%

Тримесечие	Брой консултации				% на консултации на място
	Общо	В офиса		На място	
		Общо	в т.ч. в изнесен офис/приемна*		
Общо	92 785	68 907	12 006	11 872	13%

През анализирания период 16 067 лица са получили 92 785 консултации от експертите на НССЗ. Средно едно лице е получило около 5 консултации, което е колкото средния брой за 2015 г. и 2016 г. За 2017 г. 74% от консултациите са предоставени в офиса, а 13% на място в стопанството на фермера и 13% по време на изнесените приемни.

През 2017 г. броя на консултираните лица и консултациите през първите две тримесечия е почти непроменен, докато през третото и четвъртото тримесечие броят на консултираните лица и предоставените консултации постепенно намалява.

Сравнение на брой консултации 2015, 2016 и 2017 г.

Таблица 3. Брой консултации, предоставени от НССЗ по тримесечия 2015, 2016 и 2017 г.

Тримесечие	2017 консултации (бр.)	2016 консултации (бр.)	2015 консултации (бр.)	% изменение 2017 спрямо 2016	% изменение 2017 спрямо 2015
1 - во	27 813	31 387	41 332	-11%	-33%
2 - ро	27 823	23 607	31 925	18%	-13%
3 - то	20 563	18 008	22 875	14%	-10%
4 - то	16 586	25 995	13 205	-36%	26%
Общо	92 785	98 997	109 337	-6%	-15%

Броят на предоставените консултации през 2017 г. спрямо 2016 г. през първото и четвъртото тримесечие са с отрицателен ръст, а през второто и третото тримесечие са нараснали спрямо предходната година. Спрямо 2015 г. броят на консултациите е с отрицателен ръст през първите три тримесечия, а през последното бележи ръст на консултациите.

Общо за 2017 г. спрямо 2016 г. се отчита намаление на предоставените консултации с 6%, а спрямо 2015 г. се отчита 15%-но намаление.

Б) Консултирани лица – общо и по вид

Лицата, които консултира НССЗ, са основно три типа:

- земеделски стопани, които вече са започнали своята земеделска дейност, като в тази група преобладават малките земеделски стопанства;
- лица, които искат да започнат земеделска дейност, но все още не са;
- други лица, живеещи в селските райони, включително и собственици на гори.

НССЗ се стреми да разнообразява предлаганите услуги и средствата за предоставянето им, както и да се адаптира към нуждите на ползвателите на консултантските услуги, като земеделските стопани все повече се нуждаят от консултации свързани с решаването на конкретни проблеми в стопанствата им, както и нужда от комплексни решения.

Консултирани лица според вида на извършваната земеделска дейност

Информационната система на НССЗ предоставя възможност да се обобщи и анализира информацията за клиентите на НССЗ по различни показатели. По-долу е дадена информация за броя на консултирани лица според вида на извършваната земеделска дейност.

Таблица 4. Брой консултирани лица според вида на извършваната земеделска дейност за 2017 г.

Специализация на стопанството	Консултирани лица	% от общия брой консултирани
Не е създадено стопанството-не обработва земя и не отглежда животни	5 857	36%
Отглеждане на зърнено-житни, зърнено-бобови и маслодайни култури; отглеждане на други полски култури (без зеленчуци) и растениевъдство (смесени култури)	2 639	16%
Отглеждане на зеленчуци и цветя	1 376	9%
Производство на плодове (вкл. овощни, ягодоплодни и черупкови насаждения), лозя и други трайни насаждения	2 274	14%
Отглеждане на животни	1 351	8%
Смесено растениевъдство и животновъдство (вкл. пчели)	1 519	9%
Други стопанства	1 051	7%

36% от консултираните лица са потенциални земеделски стопани, които имат намерение да създадат стопанство т.е. тук са включват лица, които към момента не обработват земя и не отглеждат животни.

Делът на земеделските стопани, които се занимават основно с отглеждане на зърнено-житни, зърнено-бобови, маслодайни култури и други полски култури (без зеленчуци), с растениевъдство (смесени култури), както и с производство на плодове (вкл. овощни, ягодоплодни и черупкови насаждения), лозя и други трайни насаждения е общо 30%. 9 % е делът на стопаните отглеждащи зеленчуци и цветя, а 8 % на стопанствата, занимаващи се с животновъдство.

Консултирани лица според размера на земеделското стопанство:

Таблицата дадена по-долу показва броя на консултираните лица според размера на стопанството измерен в стандартен производствен обем (СПО).

Таблица 5. Брой консултирани лица според размера на стопанството в стандартен производствен обем (СПО) за 2017 г.

Размер на стопанствата на консултираните лица в СПО	Брой консултирани лица	% на консултираните лица
по-малко от 2 000 евро	9 941	61,9%
От 2 000(вкл.) до 4 000 евро	2 179	13,6%
От 4 000(вкл.) до 8 000 евро	2 384	14,8%

Размер на стопанствата на консултираните лица в СПО	Брой консултирани лица	% на консултираните лица
От 8 000(вкл.) до 16 000 евро	1 083	6,7%
От 16 000(вкл.) до 25 000 евро	197	1,2%
От 25 000(вкл.) до 50 000 евро	166	1,0%
Над 50 000 евро (вкл.)	117	0,7%
Общо	16 067	100%

От таблица 5 за размера на стопанствата в СПО, най-голям е дялът на консултираните лица, чийто стопанства са до 2 000 евро (61,9%). На второ място са стопанствата с размер между 2 000 и 8 000 евро СПО (28,4%). Тези две групи са изключително важни, защото стопанствата до 2 000 евро СПО получавайки подходящи консултации и при възможност да инвестират в разширяване на стопанствата си, вероятно ще могат да станат допустими за подпомагане по Тематичната подпрограма за развитие на малките земеделски стопанства (ТПРМЗС), част от ПРСР 2014-2020 г. Докато в групата на стопанствата с размер от 2 000 до 8 000 евро СПО са най-вероятните кандидати по Тематичната подпрограма. Стопанствата с размер между 8 000 и 16 000 евро СПО съставляват 6,7%, които са и потенциални кандидати по подмярка 6.1 от ПРСР 2014-2020 г..

Трябва също така да се отбележи, че НССЗ работи и с над 250 стопанства, които са със СПО над 25 000 евро и могат да бъдат причислени към по-големите земеделски стопанства.

Горните данни също така показват, че над 90% от консултираните лица са със земеделски стопанства с размер до 8 000 евро СПО, т.е. те са дребни земеделски стопани, които се нуждаят най-много от консултации, но поради малките обеми на стопанствата и приходите им те не са целева група на частните консултантски компании. Голяма част от тези стопанства се насочват към земеделието, поради липса на друго средство за препитание.

За тях НССЗ е единствената възможност да получат подкрепа за развитие на бизнес в селското стопанство чрез предоставянето на безплатни консултации и професионални съвети.

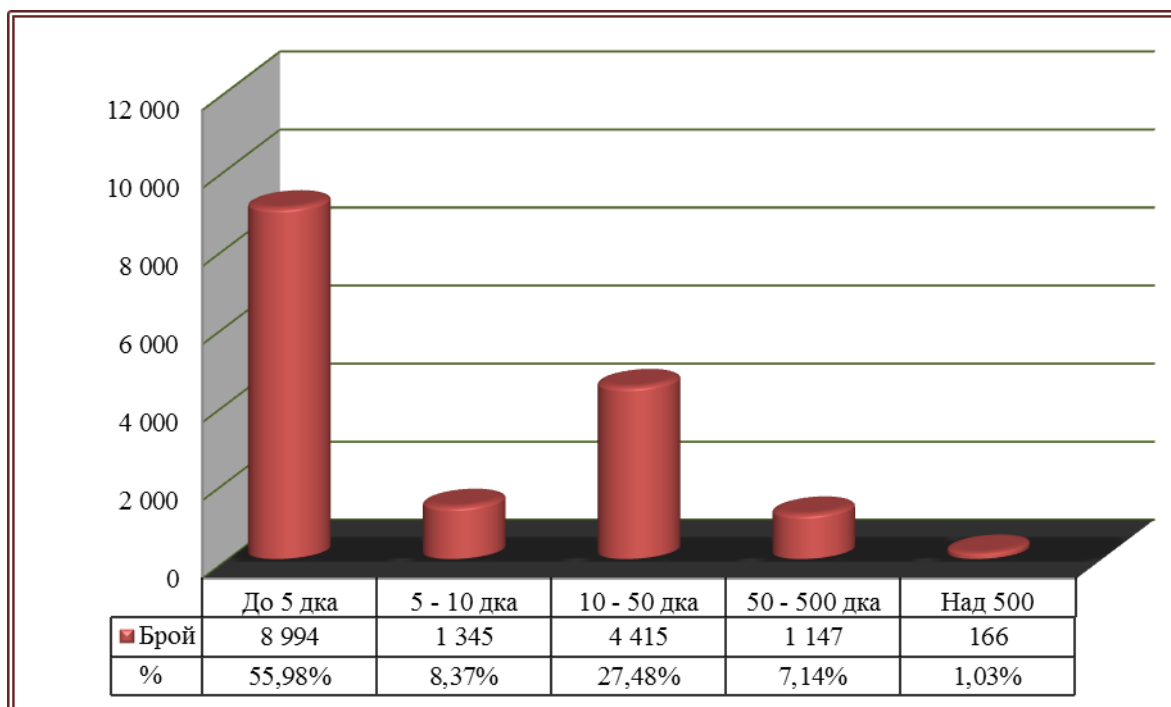
През последните години, след стартиране на ПРСР, все повече хора решават да се занимават със земеделие. Мотивацията за навлизане на нови хора в земеделието се дължи на различни причини, като новонавлизащите фермери могат да бъдат разделени в следните основни групи:

- първата група включват фермери, чиято цел е да продължат семейния бизнес на своите родители и/или на бабите и дядовците си;
- втората група фермери започват да се занимават със земеделие поради липсата на работа и препитание в други сфери;
- третата група са фермери, които първоначално са започвали да се занимават със земеделие за да произвеждат качествена продукция за лична консумация и вследствие са решили да се ориентират към пазара;
- четвъртата група са фермери, които се ориентират към земеделието, основно поради възможностите за финансиране на тяхната дейност чрез мерките от ПРСР и чрез националните схеми и мерки за подпомагане.

Консултирани лица според размера на стопанисваните площи от земеделското стопанство

Графиките, дадени по-долу, дават допълнителна информация за консултираните лица според размера на стопанисваните от тях площи.

Фигура 4. Брой консултирани лица през 2017 г., според размера на стопанисваните площи

Най-висок е дялът на земеделските стопани, които обработват до 5 дка земеделска земя – 55,98%. Тук се включват и земеделски стопани, които отглеждат животни т.е. имат създадено стопанство, но не обработват земеделски площи.

На следващо място са земеделските стопани обработващи между 10 и 50 дка – 27,48%. Останалите 16,54 % се делят между другите групи, като се открояват стопаните обработващи между 5 и 10 дка.

Тези данни показват, че НССЗ продължава да консултира и голям брой лица, които все още нямат земя или обработват малко земя (до 5 ха). Част от тези лица са фермери с малки стопанства или хора, които все още не са земеделски стопани, но се интересуват от земеделие и биха желали да създадат стопанства.

Средните стопанства, със земя от 50 до 500 дка, са 7,14% от консултираните лица, а фермерите, които стопанисват земя над 500 дка са 1,03% от консултираните лица. Тези стопанства освен, че са по-малко на брой, имат възможност да наемат агрономи, както и да използват платени консултантски услуги и това е причината те да използват в много по-малка степен услугите на НССЗ.

Данните показват, че НССЗ освен на вече започнали земеделска дейност лица оказва съдействие и за навлизане на нови лица в земеделски бизнес. Всичко това потвърждава, че НССЗ е в помощ не само на вече функциониращите земеделски стопани, а и на новонавлизащите.

В) Тематика на предоставените консултации

По-долу е дадено разпределение на предоставените от НССЗ консултации, съгласно техния тип.

Фигура 5. Предоставени консултации по вид за 2017 г.

През 2017 г. една от основните теми, която интересува земеделските стопани беше възможностите за подпомагане по мерките от ПРСР 2014-2020 г. Голяма част от фермерите се интересуваха за условията и възможностите за подпомагане на техните стопанства по ПРСР и търсеха услугите на експертите на НССЗ в тази област. Спрямо 2016 г. с 6 % са по-малко предоставените всички видове консултации.

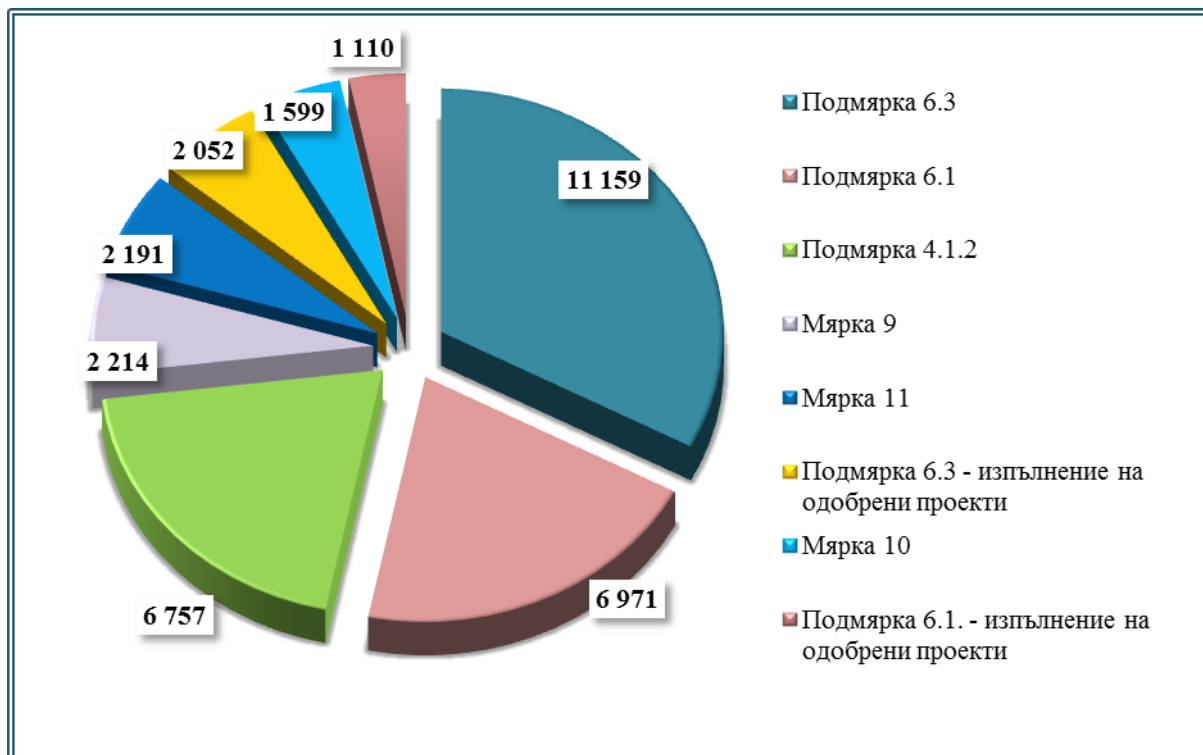
За 2017 г. водещо място заемат консултациите по ПРСР 2014-2020 г. (38 828 бр. или с 1,2% повече спрямо 2016 г.). На второ място се нареждат специализираните консултации с 25,9%, като спрямо 2016 г. са намалели с 5,5%. На трето място са консултациите от група „Други“¹ с 15,8%, като спрямо предходния период са намалели с 11%.

След тях се нареждат и групата консултации във връзка с директните плащания, които за 2017 г. наброяват 10 874 бр. (11,7%), като спрямо предходния период са се увеличили с 4,7%.

И през 2017 г. въпреки, че 2013 г. беше последната година от ПРСР 2007-2013 г., експертите на НССЗ продължават да предоставят консултации по ПРСР 2007-2013 г., основно относно условията за изпълнение на одобрени по различни мерки на Програмата проекти и заявления за подпомагане, като за 2017 г са предоставени 2 671 бр. консултации.

¹ В група „Други“ се включват: Агрохимичен анализ на почви; Безопасни условия на труд; Квотна система за краве мляко; Регистрации и/или категоризации на животновъдни обекти вкл. пчелини; Регистрация в ИАЛВ и издаване на документи; Регистрация в ИАСАС и издаване на документи; Регистрация в БАБХ, водене на дневници и издаване на документи; Регистрация на земеделските стопани по Наредба 3/1999г.; Други регистрационни, разрешителни и лицензионни режими свързани със земеделието; Сключване на договори за ползване на земеделски земи; Участия и сключване на споразумения по чл. 37в от ЗСПЗЗ.

Фигура 6. Брой предоставени консултации по ПРСР 2014-2020 г. по насоченост за 2017г.

За 2017 г. експертите на НССЗ са предоставили 38 828 бр. консултации по ПРСР 2014-2020 г. в т.ч. 21 038 консултации по ТПРМЗС.

Най - много консултации - 11 159 бр. са предоставени по подмярка 6.3 „Стартова помощ за развитието на малки стопанства“. На следващо място със 6 971 бр. са консултациите по подмярка 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски стопани“. На трето място със 6 757 бр. са консултациите по подмярка 4.1.2. „Инвестиции в земеделски стопанства по Тематична подпрограма за развитие на малки стопанства.

Все повече фермерите се интересуват и от агроекологичните мерки, като за 2017 г., по мярка „Биологично земеделие“ 2 041 лица са потърсили 2 191 консултации. Нараства и интереса към създаване на организации на производители, като са предоставени 2 214 консултации на 2 039 лица.

Консултации във връзка с трети Национален план за действие по изменение на климата (НПДИК)

В консултантската си дейност НССЗ обръща специално внимание и на консултациите, свързани с третия Национален план за действие по изменение на климата (НПДИК) за периода 2013-2020 г. и планове за управление на речните басейни изготвени съгласно Рамковата директива по водите и Закона за водите. Вече три години експертите на НССЗ предоставят такъв тип консултации.

Най – общо консултациите във връзка с НПДИК се разделят на мерки с косвен и с пряк ефект върху намалението на емисии на парникови газове.

Консултациите по мерки с косвен ефект върху намалението на емисии на парникови газове включват:

- Дейности за опазване на хумуса (наторяване – прецизно торене, зелено торене; варуване, почвообработка, въздържане от палене на стърнища, противоерозионни и т.н.);
- Водоспестяващи и енергоспестяващи поливни технологии;
- Екстензивно пасищно отглеждане на животните;

- Възможности за използване на растителни остатъци и заплахите от паленето на стърнищата.

Консултациите по мерки с пряк ефект върху намалението на емисии на парникови газове включват:

- Подобряване на съхранението и прилагането на оборски тор;
- Нисковъглеродни практики за преработка на оборски тор (компостиране, преработка в биогаз в анаеробни условия и т.н.).

Таблица 6. Брой консултирани лица и брой предоставени консултации във връзка с НПДИК за 2017 г.

Мерки с пряк/косвен ефект върху намалението на емисии на парникови газове	Брой консултирани лица	Брой консултации
Дейности за опазване на хумуса (наторяване – прецизно и зелено торене, варуване, почвообработка, въздържане от палене на стърнища, противоерозионни практики и т.н.)	1 851	2 592
Водоспестяващи и енергоспестяващи поливни технологии	1 762	2 190
Екстензивно пасищно отглеждане на животните	289	343
Възможности за използване на растителни остатъци и заплахите от паленето на стърнищата	1 243	1 628
Подобряване на съхранението и прилагането на оборски тор	1 175	1 306
Нисковъглеродни практики за преработка на оборски тор (компостиране, преработка в биогаз в анаеробни условия и т.н.)	217	228
ОБЩО	4 804	8 287

От месец юли 2014 г. експертите на НССЗ започнаха активно да предоставят консултации във връзка с НПДИК, като за 2017 г. експертите на НССЗ са предоставили 8 287 консултации на 4 804 лица, което е с около 3% по-малко спрямо 2016 г.

През 2017 г. спрямо 2016 г. консултациите по НПДИК са се увеличили само по отношение на консултациите във връзка с възможностите за използване на растителни остатъци и заплахите от паленето на стърнищата (с 16% повече). Останалите видове консултации по НПДИК са намалели.

Категория (тип) „Специализирани консултации”

Тематиката на специализираните консултации, предоставени през 2017 г., може да се обобщи в следните направления:

А. Растениевъдство:

- агротехнически и растително-защитни мероприятия за различни видове култури;
- технология на отглеждане на различни видове култури;
- създаване и възстановяване на трайни насаждения и лозя;
- биологично земеделие - възможности, условия, изисквания, сертификация;
- мерки за възстановяване и поддържане на пасища;
- управление и използване на водните ресурси;
- нова селскостопанска техника за отглеждане на земеделски култури.

Б. Животновъдство:

- ветеринарно-санитарни и хигиенни изисквания към животновъдните обекти;

- хранене на различни видове животни и птици, според възраст и физиологично състояние;
- биологично животновъдство.

В. Аграрна икономика:

- бизнес планиране; стратегическо планиране в земеделското стопанство;
- осигуряване и данъчно облагане на земеделските стопани;
- пазарни анализи;
- реализация на селскостопанска продукция;
- изчисляване на себестойност;
- рискове в земеделието и начини за тяхното управление;
- възможности за финансиране на земеделските стопани – субсидиране, кредитиране, лизинг и др.

Г. Законоустановени изисквания за управление;

Д. Правила за добра земеделска практика (ПЗДП);

Е. Условия за поддържане на земята в добро земеделско и екологично състояние (УПЗДЗЕС);

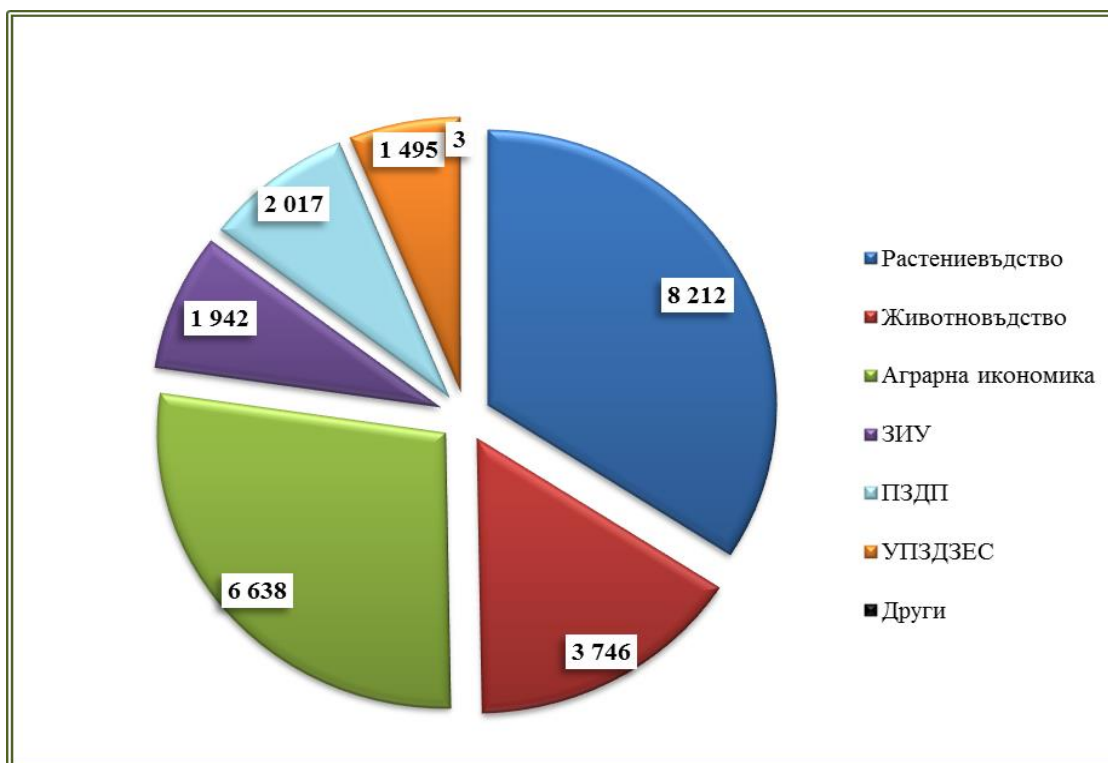
Ж. Рибарство и аквакултури;

З. Управление на гори.

Специализираните консултации през 2017 г. са 24 053 и са намалели с около 6% спрямо 2016 г. (25 459 бр.). Намалението се дължи на по-ниския брой консултации по животновъдство, законоустановени изисквания за управление, правила за добра земеделска практика и условия за поддържане на земята в добро земеделско и екологично състояние.

В следващата графика е дадена допълнителна информация за специализираните консултации.

Фигура 7. Специализирани консултации по видове през 2017 г.

В условията на постоянно променяща се и силно конкурентна среда най-голям е делът на специализираните консултации в областта на растениевъдството, включително биологичното растениевъдство – 34,14% (8 212 бр.). На второ място с 27,6% (6 638 бр.) са консултациите в областта на аграрната икономика, като най – честите въпроси, от които фермерите се интересуват са свързани с данъците и осигуровките в областта на земеделието, както и с годишните данъчни декларации, които се подават през първото тримесечие на годината.

На трето място с 16% (3 746 бр.) са консултациите по животновъдство, включително биологичното животновъдство. Консултациите във връзка със законоустановените изисквания за управление, изброени в приложение II на Регламент (ЕО) № 73/2009 на Съвета от 19 януари 2009 г. и свързани с т.нар. кръстосано съответствие и за правилата за добри земеделски практики са по 8% от предоставените специализирани консултации.

Категория (тип) „Други консултации”

В тази категория влизат следните видове консултации:

- Агрохимичен анализ на почви;
- Безопасни условия на труд;
- Регистрации и/или категоризации на животновъдни обекти вкл. пчелини;
- Регистрация в Изпълнителна агенция по лозата и виното (ИАЛВ) и издаване на документи;
 - Регистрация в Изпълнителна агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол (ИАСАС) и издаване на документи;
 - Регистрация в Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ) (растителна защита), водене на дневници и издаване на документи;
 - Регистрация на земеделските стопани по Наредба 3/1999 г.;
 - Участия и сключване на споразумения по чл. 37в от Закона за собствеността и ползването на земеделските земи (ЗСПЗЗ);
 - Други регистрационни, разрешителни и лицензионни режими свързани със земеделието;
 - Квотна система за краве мляко;
 - Сключване на договори за ползване на земеделски земи.

През 2017 г. тези консултации са 14 628, като те са намалели с 11% спрямо 2016 г. и с 21,35% спрямо 2015 г.

В следващата таблица е дадена допълнителна информация за броя и % на категорията „Други консултации“ по видове.

Таблица 7. Насоченост и брой за категория „Други консултации” за 2017 г.

Насоченост	Брой консултации	%
Регистрация на земеделските стопани по Наредба 3/1999г.	5 863	40%
Сключване на договори за ползване на земеделски земи	2 335	16%
Безопасни условия на труд	1 600	11%
Други регистрационни, разрешителни и лицензионни режими свързани със земеделието	1 692	12%

Насоченост	Брой консултации	%
Регистрации и/или категоризации на животновъдни обекти вкл. пчелини	1 329	9%
Регистрация в БАБХ (растителна защита), водене на дневници и издаване на документи	1 121	8%
Агрохимичен анализ на почви	644	4%
Други	44	0%
Общо	14 628	100%

Най-много консултации са предоставени относно регистрацията и пререгистрацията на земеделските стопани по Наредба 3 от 1999 г. – 5 863 бр., което представлява 40% от категорията. Най-често тези консултации са били във връзка с първоначалната регистрация т.е. от лица, които искат да превърнат селскостопанското производство в основна дейност. Това са лица, за които земеделието е била спомагателна дейност в последните години или нямат необходимия опит. Световната икономическа криза, която оказва негативно влияние върху цели сектори от икономиката, съчетано с повишените цени на храните и възможностите за субсидиране на земеделието, карат все повече хора да се насочат към селскостопанското производство.

На второ място с 16% са консултациите относно сключване на договори за ползване на земеделски земи в т.ч. участия и сключване на споразумения по чл. 37в от ЗСПЗЗ. Разпокъсаността на земята, множеството съсобственици и трудностите за сключване на дългосрочни договори са важен проблем пред българските фермери. Тенденцията на все по-трайно земеползване, необходимостта от участие в процедурите по сключване на споразумения за ползване на масивите по чл.37 в от ЗСПЗЗ, както и изискването за подпомагане по първи и втори стълб от ОСП за наличие на правно основание за ползването на земеделските земи, кара земеделските стопани да търсят възможности за сключване на дългосрочни договори, което им осигурява сигурност на инвестициите.

На трето място с 12% се нареждат консултациите свързани с други регистрационни, разрешителни и лицензионни режими свързани със земеделието.

Категория (тип) „Схеми за директни плащания, пазарни мерки и национални схеми за подпомагане“

Поради интереса на фермерите за подпомагане на стопанствата им чрез схемите за директни плащания от началото на 2015 г. тези консултации са обособени в отделен тип.

В тази категория влизат следните видове консултации:

- Други национални схеми за подпомагане в т.ч. държавни помощи;
- Други пазарни мерки;
- Други схеми за директни плащания;
- Други схеми за подпомагане;
- Други схеми за преходна национална помощ;
- Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор;
- Национална програма по пчеларство;
- Подпомагане на организации на производители на плодове и зеленчуци (извън ПРСР);
- Схема за дребни земеделски стопани;
- Схема за единно плащане на площ;
- Схема за млади земеделски стопани;
- Схема за обвързано подпомагане за протеинови култури;

- Схема за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда (зелени директни плащания);
- Схема за преразпределително плащане;
- Схема за преходна национална помощ за тютюн;
- Схеми за обвързано с производството подпомагане за кози и овце;
- Схеми за обвързано с производството подпомагане за крави, юници и биволи;
- Схеми за обвързано с производството подпомагане за плодове и зеленчуци;
- Схеми за преходна национална помощ за животни.

Таблица 8. Брой предоставени консултации по схеми за директни плащания, пазарни мерки и национални схеми за подпомагане за 2017 г.

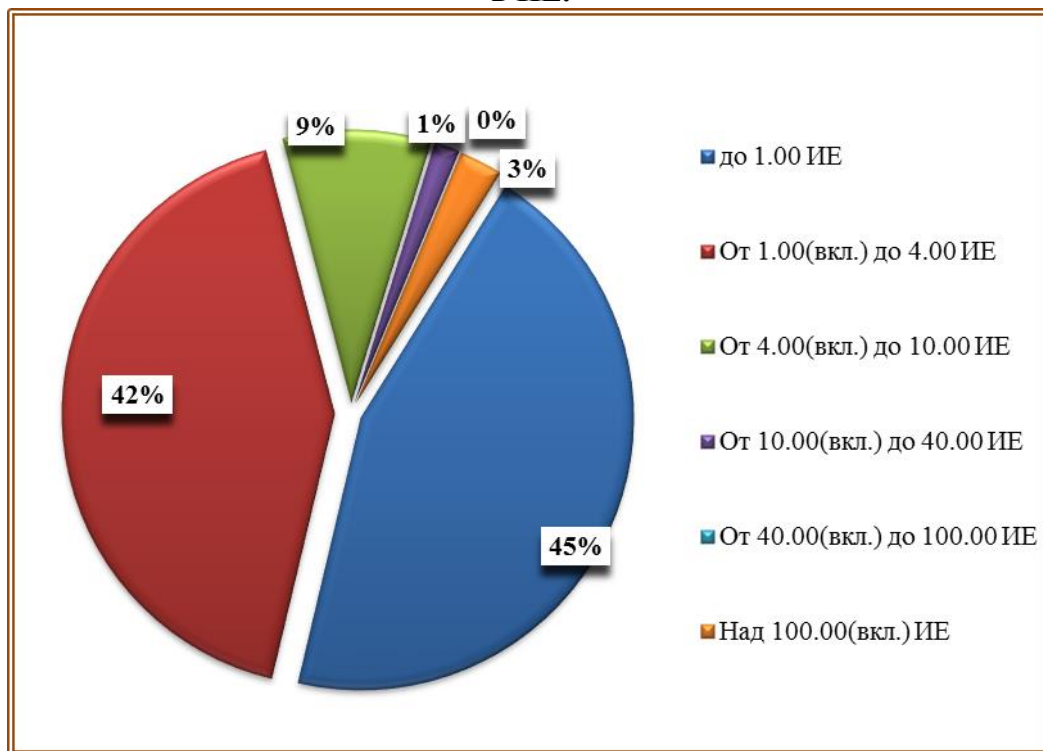
Тип	Насоченост	Брой консултирани лица	Брой консултации
Схеми за директни плащания, пазарни мерки и национални схеми за подпомагане	Схема за единно плащане на площ	2 691	2 920
Схеми за директни плащания, пазарни мерки и национални схеми за подпомагане	Схеми за обвързано с производството подпомагане за плодове и зеленчуци	2 413	2 716
Схеми за директни плащания, пазарни мерки и национални схеми за подпомагане	Схема за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда (зелени директни плащания)	1 179	1 284
Схеми за директни плащания, пазарни мерки и национални схеми за подпомагане	Национална програма по пчеларство	997	1 110

През 2017 г. 7 859 фермера са получили 10 874 консултации във връзка със схемите за директни плащания, пазарни мерки и национални схеми за подпомагане, като спрямо 2016 г. броя на консултациите е увеличен с 4,7%.

От различните насочености на консултациите по директните плащания най-голям интерес е проявен към консултациите по схемата за единно плащане на площ (2 691 лица са получили 2 920 консултации), по схемите за обвързано с производството подпомагане за плодове и зеленчуци (2 413 лица са получили 2 716 консултации), по схемата за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда (зелени директни плащания) 1 284 консултации са предоставени на 1 179 лица и по Националната програма по пчеларство – 997 лица са получили 1 110 консултации).

Предоставени консултации според размера на земеделското стопанство:

Фигура 8. Брой предоставени консултации през 2017 г. според размера на стопанството в ИЕ.

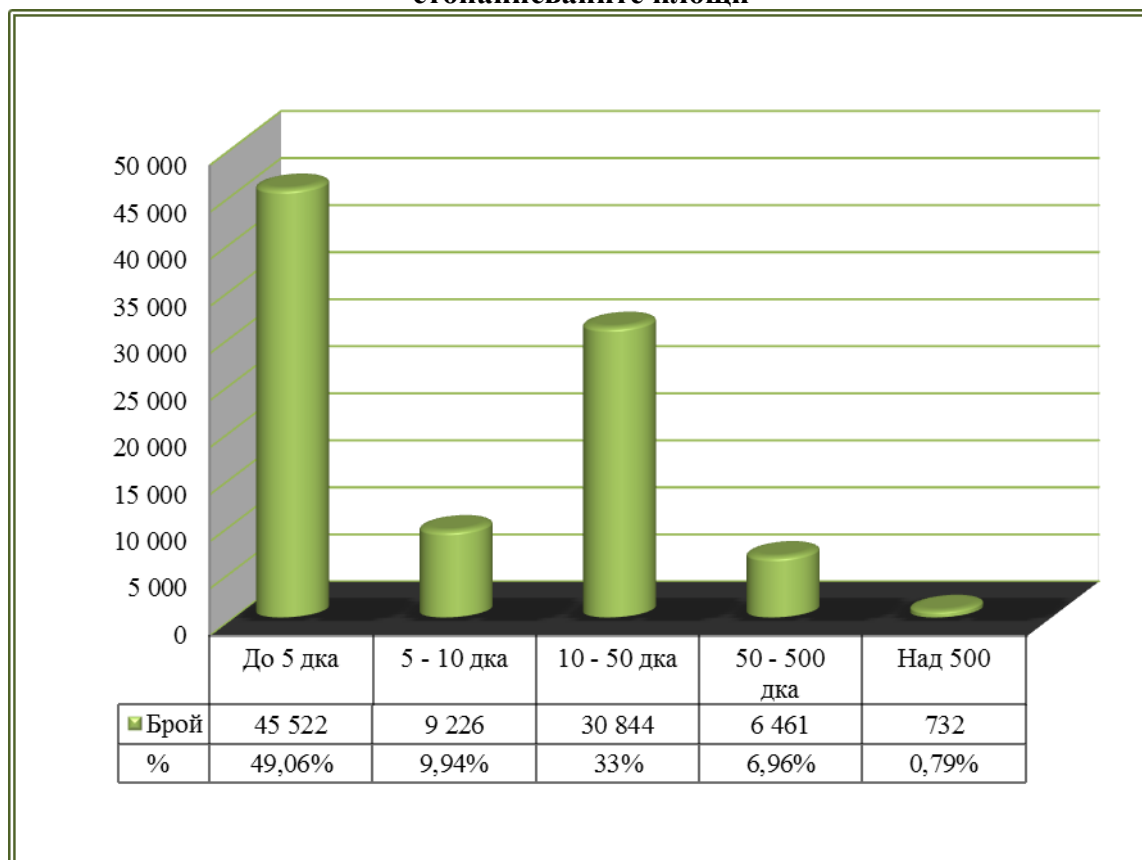
Около 87% от консултациите, предоставени от НССЗ, са предназначени за стопанства до 4 икономически единици, т.е. за дребните земеделски стопани, които се нуждаят най-много от консултации.

Най-много консултации са предоставени на стопанства с размер до 1 ИЕ – това са съвсем малки земеделски стопани или новонавлизащи в земеделието лица на които са предоставени 41 585 консултации (45%). Броят им се е намалил със 8% спрямо 2016 г., когато са били 45 236. На следващо място са стопанствата с размер от 1 до 4 ИЕ – 39 181 бр. консултации (42%), които ще са вероятните допустими кандидати Тематичната подпрограма за развитие на малките стопанства. На трето място са стопанства с размер от 4 до 10 ИЕ с 8 154 бр. консултации (9%).

Предоставени консултации според размера на стопанисваните площи от земеделското стопанство

Графиката, дадена по-долу, дават допълнителна информация за предоставени консултации според размера на стопанисваните площи от стопанството в дка.

Фигура 9. Брой на предоставените консултации през 2017г., според размера на стопанисваните площи

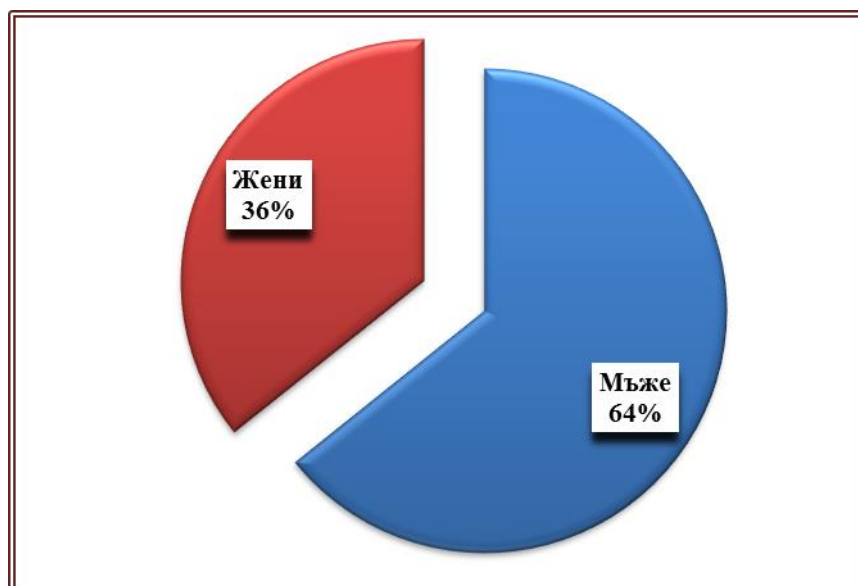
Най-много консултации 45 522 бр. (49,06%) са предоставени на стопанства, които обработват до 5 дка, като спрямо 2016 г. техния брой е намалял с 12%. На второ място са консултациите на стопанства обработващи от 10 до 50 дка земя – 30 844 бр. (33%), като са се увеличили с 2% спрямо 2016 г. **Данните потвърждават направеният по-горе извод, че НССЗ освен на вече започнали земеделска дейност лица оказва съдействие и за навлизане на нови лица в земеделски бизнес и тъй като в повечето случаи това са млади хора до 40 г. НССЗ съдейства и за подобряване на възрастовата структура на заетите в земеделието.**

На трето място с 9 226 бр. получени консултации и дял от 9,94% е групата, която стопанисва от 5 до 10 дка земя. Средните стопанства със земя от 50 до 500 дка са получили 6,96% от консултациите, а тези със земя над 500 дка – 0,79%. Тези стопанства са малка част от всички стопанства в България и имат възможност да наемат агрономи, както и да използват платени консултантски услуги и вероятно това е причината те да използват в много по-малка степен услугите на НССЗ.

Предоставени консултации по пол

По-долу е дадено разпределение на консултациите по пол.

Фигура 10. Предоставени консултации през 2017 г. по пол (%)

През 2017 г. мъжете по-често са търсили консултации - 64%, което се дължи на факта, че в земеделското повече от заетите лица и ръководители на земеделски стопанства са мъже.

Спрямо 2016 г. бележим спад на консултациите за мъжете и жените с 8% за мъжете и 7% за жените, както и спрямо 2015 г. намаление с 18% за мъжете и с 10% за жените.

2.2. Посещения на земеделските стопанства

Адаптирането на българското земеделие към европейските стандарти изисква реструктуриране на селското стопанство и успешно действие на механизмите за подпомагане на земеделските стопани. Провеждането на Общата селскостопанска политика на ЕС налага прилагането на съпоставими практики и повишаване на ефективността на земеделското производство за завоюване на позиции на българските производители на Европейския пазар.

През 2017 г. експертите на НССЗ продължиха да поддържат тясна връзка със земеделските стопани, посещавайки на място стопанствата им. Земеделските стопани получават конкретни съвети, оценка на условията, в които се отглеждат селскостопанските култури и животни, т.е. те получават не само качествени съвети, но и конкретни предписания за техните стопанства. Всичко това съдейства за повишаване на количеството и качеството на произведената продукция при спазване на европейските норми и стандарти.

През 2017 г. експертите от НССЗ са направили 3 083 посещения на място в земеделските стопанства, със 17 % по-малко от предходната 2016 г.

Таблица 9. Среден брой посетени стопанства и среден брой посещения през 2017 г.

	Брой посетени стопанства	Брой направени посещения
Общо	2 756	3 083
средно на офис за периода	102	114

Средно всеки офис е направил 114 посещения в 102 различни стопанства. 60,1% (1 831 бр.) от посещенията са извършени във връзка с предоставянето на консултантски пакети по

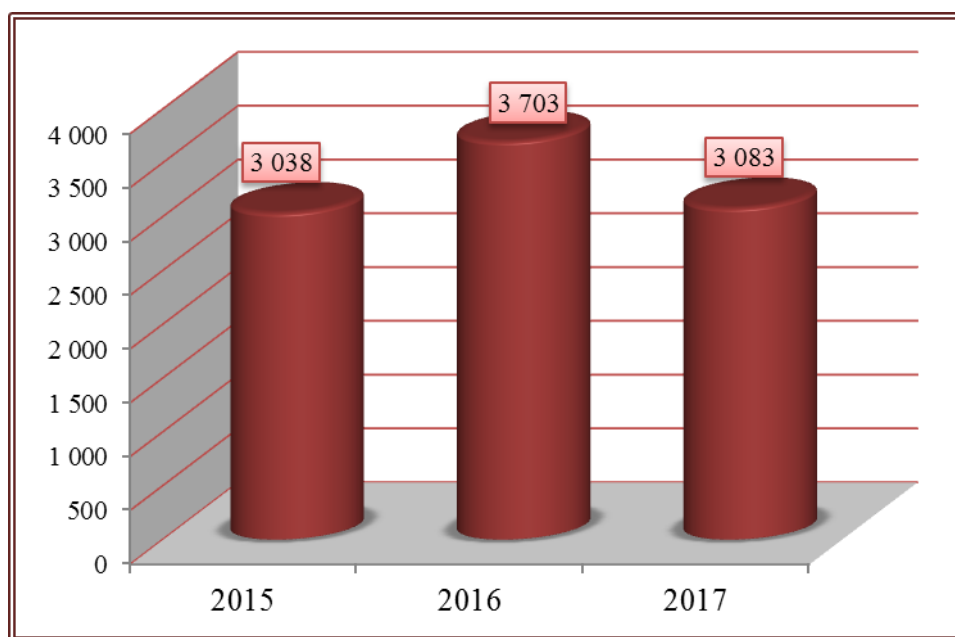
подмярка 2.1.2 "Консултантски услуги за малки земеделски стопанства" по мярка 2 "Консултантски услуги, услуги по управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството" от ПРСР 2014-2020 г., 36,5% (1 126 бр.) са извършени с основна цел предоставяне на специализирани съвети, 90 бр. посещения са извършени по други причини, 20 бр. посещения през разглеждания период са направени във връзка с изпълнение на дейностите от бизнес-планове на стопанствата по подмярка 6.1 и 16 бр. са посещенията във връзка с мярка 143 от ПРСР 2007-2013 г., като посетените стопанства са клиенти на Службата по мярката и са потърсили помощ от нашите експерти във връзка с изпълнението на дейностите им по проекти, одобрени по мярка от ПРСР 2007-2013 г.

Таблица 10. Сравнение на посещенията във ферми по тримесечия за 2017 и 2016 г.

Тримесечие	2017 г.	2016 г.	Изменение 2017 г. спрямо 2016 г.
	(бр.)	(бр.)	
1-во	441	244	81%
2-ро	1 359	382	256%
3-то	800	1 400	-43%
4-то	483	1 677	-71%
Общо	3 083	3 703	-17%

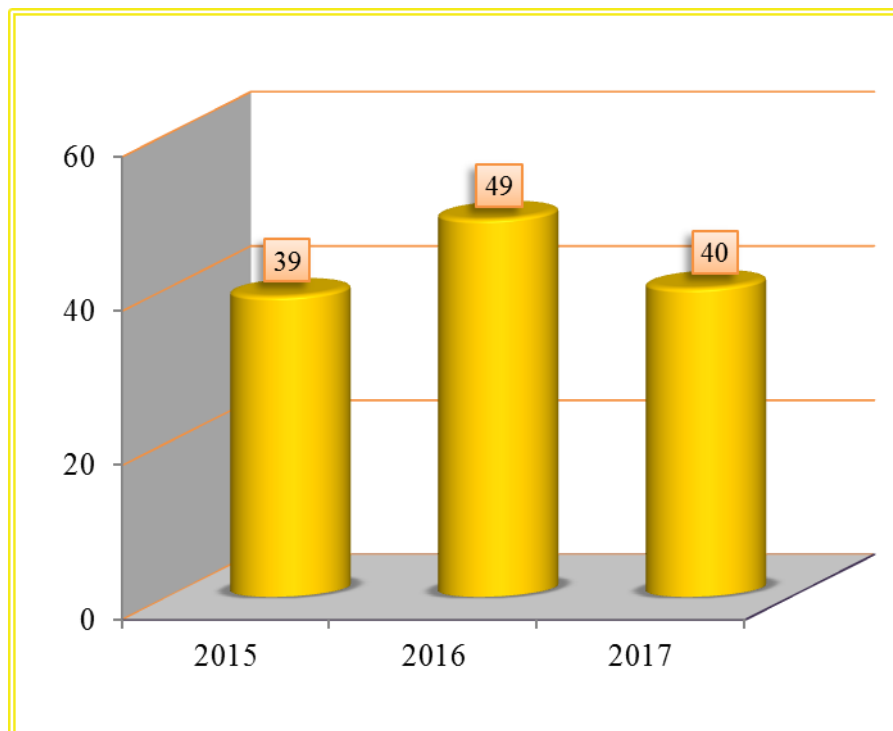
За 2017 г. посещенията са намалели със 17% спрямо 2016 г., като най-значително е намалението през последните две тримесечия.

Фигура 11. Брой посещения по години (2015-2017)

През последните три години броят на посещенията на един експерт варира, като 39 бр. са за 2015 г., 49 бр. са за 2016 г. и 40 бр. за 2017 г.

Фигура 12. Среден брой на посещенията от един експерт по години (2015 – 2017)

3. Обучение на земеделските стопани

От 2007 г. към НССЗ е лицензиран от Национална агенция за професионално образование и обучение (НАПОО) Център за професионално обучение (ЦПО), като през 2017 г. е изменена издадената лицензия с допълване на нови професии и специалности на ЦПО към НССЗ. През м. ноември са утвърдени 9 специалности от трите професии - „Растениевъд“, „Животновъд“ и „Озеленител“.

Целта е да се осигури на земеделските стопани широка гама от дългосрочни и краткосрочни обучения в областта на земеделието, които да съчетават задълбочени теоретични знания и практическа насоченост, както и да ги запознават с последните достижения в селскостопанската наука. Разработените учебни програми и високият професионализъм на преподавателите, в по – голямата част експерти от службата, осигуряват висококачествено обучение с практическа насоченост.

Учебните програми са разработени от експерти на НССЗ и са съобразени с педагогическите и методически изисквания за продължаващо професионално обучение. В ЦПО се провежда обучение на лица за придобиване, разширяване и усъвършенстване на професионалната квалификация с цел подобряване на пригодността за заетост, подпомагане на професионалната кариера и индивидуалното развитие. Тематиката на обученията е в две основни направления – има разработени програми за различни сектори в земеделието, както и за подобряване на ключови компетентности на земеделските стопани. За НССЗ важен фактор е качеството на обучението. За целта при организиране на обученията, ЦПО на НССЗ се стреми да създава и поддържа у курсистите и преподавателите мотивация за постигане на качество, чрез периодично и обективно оценяване на дейността им (на базата на ясни и прозрачни правила и процедури) и справедлива оценка на получените резултати. Освен това през 2016 г. в ЦПО към НССЗ се въведе и Системата за управление на качеството (СУК), съгласно чл. 9а, ал 1 от Закона за професионалното образование и обучение /ЗПОО/. Системата за управление на качеството е структурирана и цялостно логически обвързана с планирането в НССЗ, както в дългосрочен, така и в средносрочен и краткосрочен план. Чрез СУК, ЦПО към НССЗ в още по-голяма степен гарантира провеждане на учебен процес, при който се прилагат

съвременни методи на обучение, позволяващи сериозна мотивация, развитие на творческото мислене и активизиране на самостоятелната изява на курсистите. Чрез СУК се гарантира и провеждане на постоянен контрол и мониторинг върху състоянието на учебните и административните процеси в ЦПО.

Проведените до сега обучения са безплатни за земеделските стопани. Обученията са финансирани с европейски и национални средства - по Оперативна програма „Развитие на човешки ресурси”, по мярка 111 “Професионално обучение, информационни дейности и разпространение на научни знания” от ПРСР или без външно финансиране.

Освен за повишаване на знанията и уменията на земеделските стопани, успешното завършване на някои от обученията е задължително условие за изпълнение на ангажиментите на земеделските стопани по различни мерки от ПРСР.

В ЦПО към НССЗ от откриването на Центъра до края на 2017 г. са преминали обучение 2 979 фермери и други лица.

През изминалата 2017 г. в ЦПО към НССЗ са обучени 41 фермери и 5 експерта от НССЗ. През месец декември беше проведен курс от 30 учебни часа на тема „Агроекология“ в гр. Перник и гр. Сливен, като бяха обучени 18 земеделски стопани. Беше проведена и информационна дейност от 18 уч. часа на тема „Обучение по основни проблеми на опазване на околната среда в земеделието“ в гр. Бургас и Шумен, като 23 земеделски стопани бяха обучени.

През отчетната година са проведени само 2 обучения, чрез ЦПО на НССЗ, тъй като през 2014г. НССЗ приключи обученията по мярка 111 "Професионално обучение, информационни дейности и разпространение на научни знания", а по мярка 1 „Трансфер на знания и действия за осведомяване” от ПРСР 2014 – 2020 г. все още не е обявяван прием на заявления и за провеждане на курсове.

4. Дейност на НССЗ по мярка 2 „Консултантски услуги, услуги по управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството” от ПРСР 2014-2020 г.

От 22.06.2016 г. по подмярка 2.1.2 НССЗ стартира предоставянето на малките земеделски стопанства напълно безплатно на шест (6) основни консултантски пакета (КП), допринасящи както за икономическо развитие и укрепване на малките земеделски стопанства чрез модернизация и технологичното обновление като устойчиви и жизнеспособни единици, така и за подобряване на опазването на околната среда и борба с климатичните промени.

НССЗ е единствената на този етап съветническа организация определена в Наредба № 7 от 5 май 2016 г. за прилагане на подмярка 2.1.2 „Консултантски услуги за малки земеделски стопанства“ по мярка 2 „Консултантски услуги, услуги по управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014-2020 г. (Наредба № 7 от 5 май 2016 г.) и одобрена от ЕК да предоставя консултантските услуги на малките земеделски стопанства.

Със Заповед №РД-09-440 от 21.06.2016 г. на Министъра на земеделието и храните е одобрено съдържанието на консултантските пакети по подмярка 2.1.2. Консултантските пакети се предоставят от експертите на Териториални областни офиси на НССЗ по правила, одобрени със заповед на изпълнителния й директор.

Консултантските пакети за малките земеделски стопанства включват консултантски услуги за:

- **ТП 1** - същността и характеристиките на системата за кръстосано съответствие и за основните нормативни актове, на които е изградена тази системата, включваща всички приложими в стопанството Национални стандарти за добро земеделско и екологично състояние на земята (ДЗЕС), всички приложими в стопанството Законоустановени изисквания

за управление (ЗИУ), както и ще се прави оценка на произтичащите от тях задължения за земеделското стопанство свързани с областите околна среда и изменение на климата, обществено здраве, здраве на животните и на растенията, хуманно отношение към животните.

- **ТП 2** - селскостопански практики от полза за климата и околната среда, политиката за водите, както и информация и съвети относно мерки за смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него, биологичното разнообразие и опазването на водите - селскостопански практики, от полза за климата и околната среда, прилагане на мерки, свързани с регулиране на водоземанията и контрол на водочерпенето, опазване на водите от замърсяване, ефективно и устойчиво използване на водите, опазване, възстановяване и устойчиво използване на водите, предоставяне на съвети свързани със смекчаване на последиците от изменението на климата.

- **ТП 3** - нормативните изисквания за гарантиране на законното право на работниците и служителите за здравословен и безопасен труд и съответните правила и стандарти и по-специално за отрасловите правила за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд (ЗБУТ) в сектор земеделие и за правилата за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд в предприятието (земеделското стопанство) съгласно Закона за здравословни и безопасни условия на труд и свързаните с него подзаконови нормативни актове описани в приложимата нормативна база към пакета. Също така ще се предоставят информация и съвети за различни стандарти за безопасност в стопанствата.

- **ТП 4** - прилагане на нормативната уредба по правилната употреба на продукти за растителна защита съгласно принципите на добрата растителнозащитна практика и възможностите за извеждане борбата с вредителите по земеделските култури чрез методите на интегрирано управление на вредителите съгласно Закона за защита на растенията - условия и ред по прилагане на интегрирано производство на растения и растителни продукти, общи принципи при интегрираното управление на вредителите чрез различни агротехнически дейности, провеждане на растителнозащитни мероприятия на отглежданите и планираните за отглеждане в стопанството култури съгласно добрите растително-защитни практики.

- **ТП 5** (от 5.1 до 5.7) - изготвяне на бизнес план и заявление за кандидатстване, като са предвидени и комбинации - по подмярка 6.3 „Стартова помощ за развитието на малки стопанства“ от ПРСР 2014-2020 г., подмярка 4.1.2. „Инвестиции в земеделски стопанства по Тематична подпрограма за развитие на малки стопанства“, подмярка 4.2.2. „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти по Тематична подпрограма за развитие на малки стопанства“, подмярка 4.4.2. „Непроизводствени инвестиции по Тематичната подпрограма за развитие на малки стопанства“ и подмярка 6.4.2. „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности по Тематичната подпрограма за развитие на малки стопанства. Основните дейности, които са включени по тези КП са следните:

- изготвяне и попълване на бизнес плана за кандидатстване, съгласно съответното приложение в наредбата за прилагане на подмярката;
- изчисляване на точките по критериите за оценка на проектите за съответната подмярка;
- изготвяне и попълване на заявление за подпомагане, съгласно съответното приложение в наредбата за прилагане на съответната подмярка;
- окомплектоване на изискуемите документите към заявлението за подпомагане;
- предоставяне на съвети за изпълнението на бизнес плана.

- **ТП 6** - съдържа предоставяне на съвети и информация, които да подпомогнат малките земеделски стопанства при развитието на техните стопанства - възможностите за подпомагане малките земеделски стопанства чрез мерки и подмерки приложими на равнище малко земеделско стопанство предвидени в ПРСР 2014-2020 г., които са насочени към модернизирване на стопанството, изграждане на конкурентоспособност, секторна интеграция, иновации и пазарно ориентиране; съвети и информация по въпроси и проблеми свързани с икономическите показатели на земеделското стопанство, включително по въпроси на

конкурентоспособността и насърчаващи предприемачество на малкия земеделски стопанин; по въпроси на управление на риска в земеделското стопанство, свързан с неблагоприятни климатични явления, нашествия на вредители, болести по растенията и животните.

В зависимост от спецификата и потребностите на всяко малко земеделско стопанство, КП ТП 6 може да включва и предоставяне на съвети и информация за: възможностите за развитие на късите вериги на доставки и за по-добра интеграция на малкото земеделско стопанство в хранителната верига; възможностите за участие в Европейското партньорство за иновации (ЕПИ) за селскостопанска производителност и устойчивост; прилагане на правилата за биологично производство, включително подготовка на заявление за подпомагане по мярка 11 „Биологично земеделие” и мярка 10 „Агроекология и климат” от ПРСР 2014-2020 г. и предоставяне на съвети за изпълнението на ангажиментите; подкрепа на малките земеделски стопанства за участие в мярка 9 „Създаване на групи и организации на производителите“ от ПРСР 2014-2020 г.

През отчетния период приключи предоставянето на КП по подмярка 2.1.2 от ПРСР 2014-2020 г. по определения със Заповед № РД-09-439 от 21.06.2016 г. на Министъра на земеделието, храните и горите бюджет за първата година от прилагане на подмярката. От месец юли 2017 г. експертите от ТОО на НССЗ предоставят КП по определения бюджет в размер на 2 000 000 евро за втората година, съгласно заповед №РД 09-542 от 11.07.2017 г. на министъра на земеделието, храните и горите.

Общият брой на подадените заявления за получаване на КП по подмярка 2.1.2 от стартиране на предоставянето на пакетите на 22.06.2016 г. до 31.12.2017 г. е 4 611 бр., а изготвените писмени доклада са 4 532 бр.

Таблица 1. Брой подадени заявления за получаване на КП по подмярка 2.1.2 и брой изготвени доклади по офиси от стартиране на предоставянето на пакети на 22.06.2016 г. до 31.12.2017 г.

Офис	Брой подадени заявления за получаване на КП	Брой изготвени доклади за предоставен КП	Заявен отказ от ЗП за получаване на КП
Благоевград	174	168	6
Бургас	292	288	4
Варна	150	144	6
Велико Търново	189	188	1
Видин	141	135	5
Враца	83	83	0
Габрово	123	119	4
Добрич	205	205	0
Кърджали	213	212	1
Кюстендил	151	137	13
Ловеч	99	98	1
Монтана	177	175	1
Пазарджик	143	141	2
Перник	103	102	1
Плевен	241	240	1
Пловдив	232	227	5
Разград	110	107	3
Русе	213	212	1
Силистра	161	161	0

Офис	Брой подадени заявления за получаване на КП	Брой изготвени доклади за предоставен КП	Заявен отказ от ЗП за получаване на КП
Сливен	175	175	0
Смолян	152	149	3
София	113	107	6
Стара Загора	342	336	6
Търговище	100	96	4
Хасково	202	202	0
Шумен	131	130	1
Ямбол	196	195	1
Общо	4 611	4 532	76

Таблица 2. Брой заявени и предоставени консултантски пакети по подмярка 2.1.2 разделени по видове от стартиране на предоставянето на пакетите на 22.06.2016 г. до 31.12.2017 г.

Консултантски пакет по подмярка 2.1.2	ТП 1	ТП 2	ТП 3	ТП 4	ТП 5.1	ТП 6
Заявени към 31.12.2017 г.	3 682	3 850	2 947	1 113	2 859	1 172
Предоставени към 31.12.2017 г.	3 627	3 776	2 899	1 080	2 818	1 142

Броя на подадените заявления за получаване на КП по подмярка 2.1.2 от 01.01.2017 г. до 31.12.2017 г. е 1 739 бр., а изготвените писмени доклада са 1 701 бр.

Таблица 3. Брой подадени заявления за получаване на КП по подмярка 2.1.2 и брой изготвени доклади по офиси от 01.01.2017 г. до 31.12.2017 г.

Офис	Брой подадени заявления за получаване на КП	Брой изготвени доклади за предоставен КП*
Благоевград	59	58
Бургас	101	97
Варна	55	50
Велико Търново	73	72
Видин	60	54
Враца	43	43
Габрово	49	48
Добрич	74	74
Кърджали	111	111
Кюстендил	55	53
Ловеч	54	54
Монтана	65	63
Пазарджик	76	74
Перник	48	48
Плевен	73	73
Пловдив	56	55
Разград	48	47
Русе	74	73
Силистра	37	37

* Включва и изготвени доклади за подадени заявления през 2016 г.

Офис	Брой подадени заявления за получаване на КП	Брой изготвени доклади за предоставен КП*
Сливен	80	80
Смолян	74	72
София	29	25
Стара Загора	115	115
Търговище	42	38
Хасково	62	62
Шумен	45	44
Ямбол	81	81
Общо	1 739	1701

Предоставянето на КП включва както посещения на място, оценка и анализ на състоянието на стопанствата на земеделските стопани, както и където е приложимо вземане на почвени проби за агрохимичен анализ и изготвяне на препоръки за торене. Експертите на НССЗ предоставяха информация и конкретни съвети и препоръки на малките земеделски стопанства във връзка със заявените КП.

Съгласно Наредба №7 от 5 май 2016 г., НССЗ изготвя и писмен доклад за предоставените КП по подмярка 2.1.2, включващ информация за предоставените консултации и направените препоръки към земеделския стопанин.

От подадените заявления за получаване на КП над 98% от земеделските стопани са получили заявените КП. От земеделските стопани 1% са подали заявление за отказ от получаване на КП най-често поради лични причини. Разпределението на заявените и предоставени КП по вид са обобщение в таблицата по-долу.

Таблица 4. Брой заявени консултантски пакети по подмярка 2.1.2 разделени по видове от 01.01.2017 г. до 31.12.2017 г.

Консултантски пакет по подмярка 2.1.2	ТП 1	ТП 2	ТП 3	ТП 4	ТП 5	ТП 6
Заявени от 01.01. - 31.12.2017 г.	1 336	1 408	1 204	827	0	1 067

Поради периодично изменение на обявените дати в индикативния график за прием на заявления за подпомагане по ПРСР 2014-2020 г., НССЗ не е предоставяла консултантски пакети от група ТП5.

От всички подадени заявления за получаване на консултантски пакети по подмярка 2.1.2 най-често заявявани от страна на земеделските стопани са КП ТП 2 и КП ТП1.

По подмярка 2.1.2 по мярка 2 от ПРСР 2014 - 2020 г. през 2017 г. са подадени 4 бр. заявки за плащане. По-подробна информация за подадените заявки за плащане е дадена в таблицата по-долу.

Таблица 55. Внесени заявки за плащане по подмярка 2.1.2 по мярка 2 от ПРСР 2014 - 2020 г..

Номер и дата на заявката за плащане по бюджет одобрен със заповед № РД 09-439 от 21.06.2016г.	Заявена сума (в лв.)	Номер и дата на заявката за плащане по бюджет одобрен със заповед №РД 09-542 от 11.07.2017 г.	Заявена сума (в лв.)
№ 01/02/1/2/3/02 от 09.01.2017г.	2 400 484 ,17	№ 01/02/1/2/3/01 от 06.10.2017г.	140 918 ,57
№ 01/02/1/2/3/03 от 10.04.2017г.	1 285 025,72		
№ 01/02/1/2/3/04 от 06.07.2017г	926 785,85		
№ 01/02/1/2/3/05 от 06.10.2017г.	1 232 609,41		

5. Агрохимични анализи

Дейността на Аналитичната лаборатория подпомага съветническата дейност на НССЗ и земеделските стопани за прилагане на ОСП и мерките по ПРСР. Направленията на лабораторната дейност са свързани с изискванията за подобряване на дейността и повишаване конкурентоспособността на стопанствата.

В рамките на допълнителните съветнически услуги по код 1412 на мярка 143 „Предоставяне на съвети и консултиране в земеделието в България и Румъния” от ПРСР 2007 – 2013 г., НССЗ предоставяше лабораторни услуги и подпомагаше земеделските стопани в процес на реструктуриране“. Лабораторията беше в помощ и на младите фермери при предоставяне от експертите на НССЗ на консултантските пакети А2Б по подмярка 2.1.1. "Консултантски услуги за земеделски и горски стопани".

Лабораторията е и в помощ на малките земеделски стопанства при получаване на консултантски пакети по подмярка 2.1.2 от ПРСР 2014-2020 г.

В лабораторията се извършват агрохимични анализи на почвени проби за киселинност (рН), усвоими фосфор и калий, минерален азот (амонячен и нитратен), общ азот в почви, определяне на активен калций, определяне на хумус и определяне на норма за варуване на кисели почви.

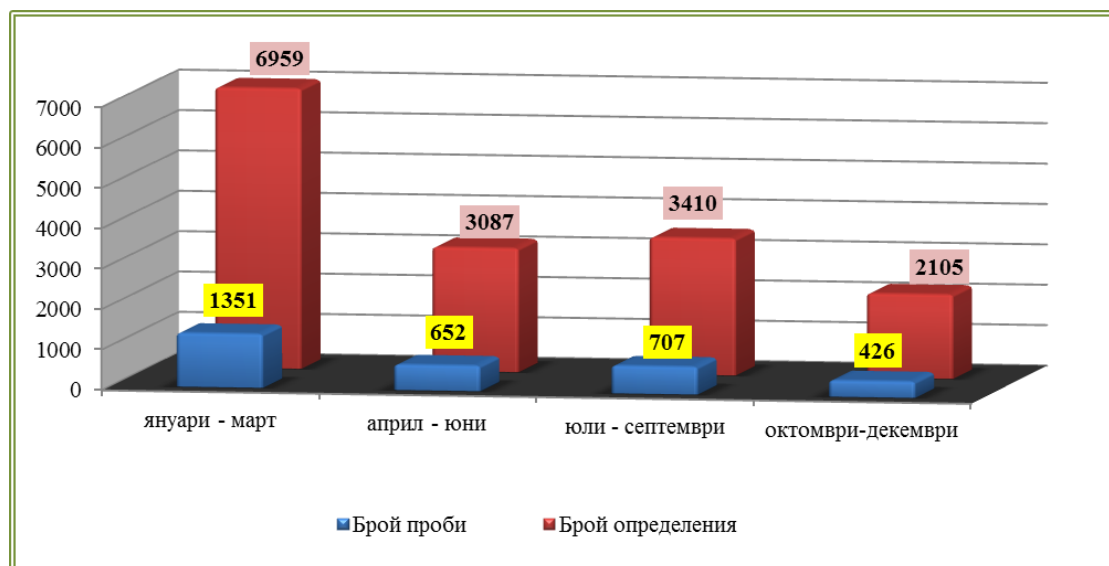
През 2017 г. в лабораторията са постъпили 1 864 бр. и са изработени 3 136 бр. проби за 15 561 определения² (анализи) за:

- киселинност на почвата;
- нитратен азот;
- амонячен азот;
- усвоим фосфор;
- усвоим калий;
- активен калций;
- хумус;
- норма за варуване на кисели почви;
- общ азот.

Постъпилите почвени проби са от 1 061 лица, а изработените проби са от 1 834 лица. Въз основа на извършените анализи са изготвени 2 279 препоръки за торене.

² Част от тези определения са на проби, които са постъпили в края на предходната година.

Фигура 13. Брой на изработените проби и определения по тримесечия за 2017 г.

На фигурата по-горе са представени броя на изработените проби и определения за периода м. януари – м. декември 2017 г.

Основно постъпилите почвени проби през 2017 г. са във връзка с предоставянето на консултантските пакети по подмярка 2.1.2 от мярка 2 от ПРСР 2014 - 2020 г.

Разпределението на пробите по тримесечия съответства на извършваните земеделски дейности, характерни за съответния период на годината. През периода постъпваха почвени проби предимно свързани с отглеждане на есенни култури, следвани от зеленчуци и пролетни култури. През цялата година постъпваха почвени проби за създаване на трайни насаждения и от лица, които искат да си изследват хранителната стойност на неизползвани земи за бъдещо ползване.

Фигура 14. Брой на изработените проби и определения за 2016 г. и 2017 г.

На фигурата по-горе са представени броят на изработените проби и определения за 2016 и 2017 г.. Разликата между тях е минимална (57 бр.), тъй като и през двете години основно пробите са във връзка с предоставянето на консултантски пакети по подмярка 2.1.2 от Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) 2014-2020 г.

По-долу са показани резултатите за взетите почвени проби от експертите от ТОО по подмярка 2.1.2 от мярка 2 от ПРСР 2014 – 2020 г. спрямо външните проби за 2017 г..

Фигура 15. Дял на постъпилите проби през 2017 г. по мярка 2 от ПРСР спрямо външните проби.

Постъпилите почвени проби по подмярка 2.1.2 са преобладаващи през 2017 г., като те съставляват 89% (1 658 бр.) от всички постъпили проби през годината.

Във връзка с предоставянето на КП по подмярка 2.1.2, ТОО на НССЗ са вземали почвена проба при извършването на посещение на място в стопанства, обработващи земеделска земя, в случай че условията и периода за вземане на почвена проба са били подходящи. Взети са 1 658 бр. почвени проби във връзка с дейностите по подмярка 2.1.2.

За 2017 г. много висок дял имат пробите във връзка с подмярка 2.1.2 (89 % от всички проби), а външните проби са с малък дял (11 %).

Схемата за анализ на почвените проби и предоставянето на препоръки в лабораторията е следната:

- консултиране на земеделският стопанин по методиката за вземане на почвени проби;
- посещение на фермата за вземане на почвени проби от експерта или земеделския стопанин;
- вземане на средна проба по методиката - етикетиране, попълване на документи с информация за стопанството;
- изпращане на почвените проби в аналитичната лаборатория на НССЗ в гр. София;
- анализиране на почвените проби;
- изготвяне на протокол с резултатите от анализите;
- изготвяне на препоръки за торене на база агрохимичен анализ;
- предаване на протокола с препоръките за торене.

Агрохимичното проучване на запасеността на почвата с основните хранителни елементи е важен инструмент за оценка на нейния потенциал и за съставяне на подходящи схеми за торене. Балансът между внесените и изнесените от почвата хранителни елементи е в основата и на концепцията за устойчиво земеделие и е неотменна част от т.нар. “правилни земеделски практики”. Важен фактор за точността на почвените анализи и дадените препоръки за торене е правилното вземане на почвените проби. В тази връзка експертите от отдел

„Аналитична лаборатория” са оказали необходимото съдействие и методическа помощ на експертите от Териториалните областни офиси на НССЗ за вземане на пробите.

Предстои дооборудване на лабораторията и внедряване на нови анализи на почви и растения, като за целта през годината са извършени различни проучвания на методи и апаратура.

6. Дейности за подобряване на връзката „научни изследвания – съвети в земеделието – земеделски бизнес”

През 2017 г. продължи активната дейност на Службата за подобряване на връзката „научни изследвания – съвети в земеделието – земеделски бизнес”. НССЗ осъществява тясно сътрудничество със специализираните университети в областта на селското стопанство, научните институти, научно-приложни и други организации за трансфер на научни знания и достижения в практиката.

През годината са проведени 109 бр. съвместни информационни срещи-семинари и други мероприятия с университети, научни институти, научно-приложни организации и други институции, организации и експерти. Лектори на мероприятията, освен експертите от териториалните офиси на НССЗ, бяха водещи български учени от научните институти към Селскостопанска академия (ССА), от Аграрния университет (АУ) - Пловдив, Тракийски университет (ТУ) - Ст. Загора, Областните дирекции на Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ), експерти от Басейновите дирекции към МОСВ и други организации. Освен специализираните теми, които се дискутираха на семинарите, експертите от ТОО на НССЗ предоставяха информация и за възможностите за подпомагане на земеделските стопани по мерките от ПРСР 2014-2020 г.

Доказателство за големия интерес към проведените мероприятия от страна на земеделските стопани е значителната им посещаемост - над 2 600 фермера, средно по 24 участника на събитие.

От 2016 г. стартира провеждането на информационни семинари с демонстрации в стопанствата на клиенти на НССЗ. Общият брой проведени семинари с демонстрации за 2017 г. е 29 бр.

Темите на семинарите бяха предложени от земеделските стопани. След провеждането на всеки семинар, участниците попълват анкетна карта за удовлетвореността им от мероприятието, както и желанието на стопаните от допълнително обучение по посочени от тях теми.

Съвместните мероприятия по своя характер представляват **специализирано еднодневно обучение на фермерите**.

Таблица 16. Разпределение на проведените съвместни мероприятия за 2017 г. по сектори

Брой семинари (общо)	Брой семинари в сектор растениевъдство	Брой семинари в сектор животновъдство	Брой семинари в сектор икономика
109	50	41	18

Най-много са проведените съвместни мероприятия в сектор „растениевъдство“ - 46%, в сектор „животновъдство“ - 38%, а в областта на аграрната икономика - 16%.

Основни теми на мероприятията в областта на растениевъдството: отглеждани основни растениевъдни култури, подходящи за съответния район, представяне както на традиционни технологии на отглеждане, така и на иновационни решения; технологични изисквания при отглеждане на овощни видове за страната; добри практики и перспективи при отглеждане на овощни култури; резитба на овощни видове; специфика при отглеждане на биологично

сертифицирани трайни насаждения; разрешителни режими при ползване на вода за селскостопански цели; основни изисквания за производство на качествен зеленчуков разсад; управление на храненето на овощни и зеленчукови култури за получаване на качествена продукция; болести при градински и оранжерийни зеленчуци; водене на дневници за растителна защита; добри практики при употреба на торове и препарати за растителна защита и др.

Основни теми в областта на животновъдството: технологии за отглеждане на селскостопански животни и пчели; изисквания към животновъдните обекти; технологични решения при съхранение и използване на оборски тор; съвременни аспекти при селекцията на говедовъдството в България; фактори за производство на качествено краве мляко; добри развъдни практики в овцевъдството и козевъдството; приложение на добри практики в пчеларството; връзка на медоносната пчела с околната среда и др.

Основни теми в областта на аграрната икономика: управление на риска в земеделското стопанство; социално осигуряване и данъчно облагане на земеделските стопани; изисквания при реализация на суровини и храни от животински произход от собствено производство; себестойност на продукцията и нейното формиране; маркетинг на селскостопанската продукция и къси вериги на доставка на храни; добри практики при осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд в земеделските стопанства и др.

На електронната страница на Службата (www.naas.government.bg) в рубриката „Обучения и информационни дейности“ е поместен *Списък на информационните срещи и семинари на НССЗ с научни институти, научно-приложни организации и други организации и експерти*. В рубрика „Предстоящи събития“ на сайта се публикува информация за датата, мястото и програмата на предстоящите информационни срещи-семинари, а в рубрика „Новини“ се публикува отзвук от проведените мероприятия.

В приложение 1 към годишния отчет е дадена информация за проведените информационни дейности и мероприятия на НССЗ с научни институти, научно-приложни организации и други институции, организации и експерти, с цел подпомагане трансфера на научни знания и технологии в практиката през 2017 г.

С цел подобряване на връзката „научни изследвания – съвети в земеделието – земеделски бизнес“ НССЗ през 2017 г. подпомогна и Института по аграрна икономика към ССА при изпълнението на проект: „Иновационни модели за управление на земеделските стопанства в планинските райони“. Основната цел на проекта е да се изследва влиянието на иновационни модели за управление на земеделските стопанства в планинските райони и да допринесе за подобряване на компенсаторната подкрепа за тях. Този проект ще спомогне и за по-добро насочване на помощта към стопанствата в необлагодетелстваните райони. НССЗ оказва съдействие, като проведе анкетно проучване сред 125 земеделски стопанства от 13 области на страната: Монтана, Ловеч, В. Търново, Търговище, Бургас, Сливен, Кърджали, Смолян, Пазарджик, Благоевград, Кюстендил, Перник и София-област. Анкетирания бяха както малки стопанства, така и стопанства с над 8 000 СПО и над 16 000 СПО от секторите: растениевъдство, животновъдство и смесени стопанства.

Всичко това показва, че земеделските стопани се стремят към повишаването на знанията си и се доверяват на професионализма на служителите на НССЗ.

7. Информационни дейности

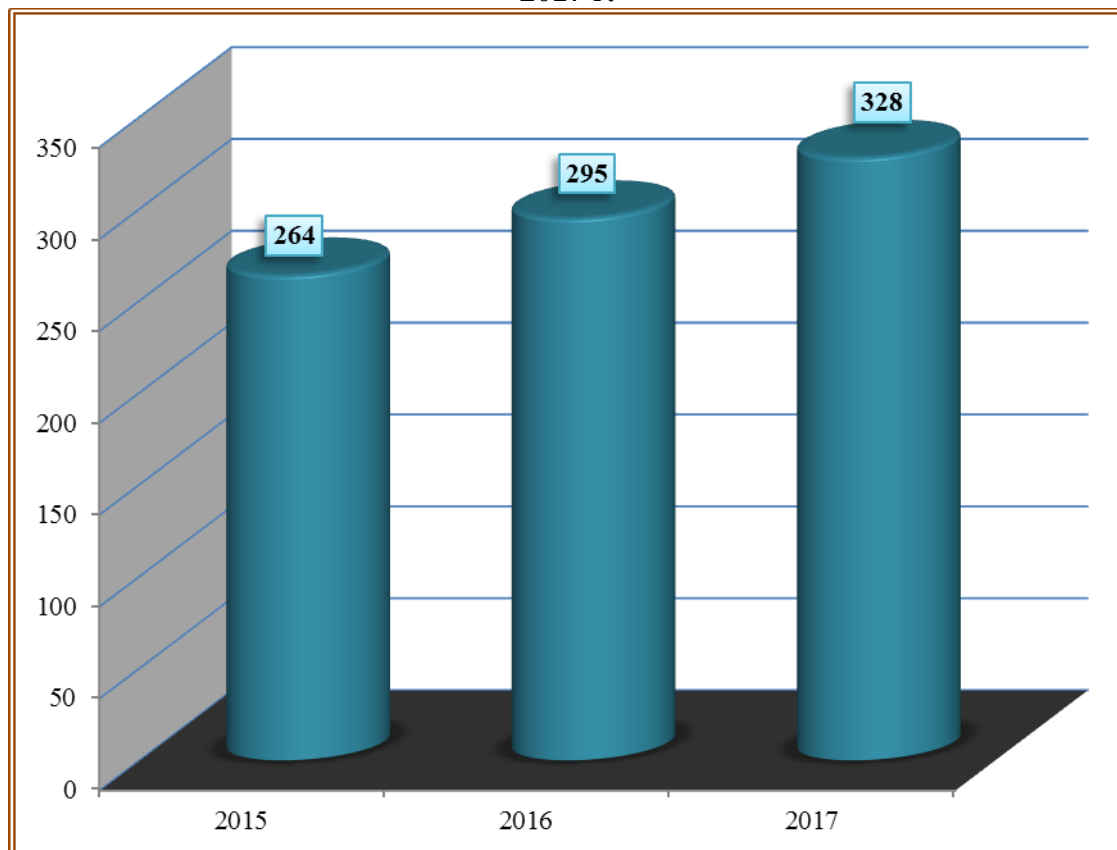
7.1. Участия в информационни събития

И през 2017 г. продължава традицията при провеждане на различни информационни събития, експерти на Службата да бъдат лектори в изнасянето на презентации по специализирани теми в областта на земеделието.

През 2017 г. експертите на НССЗ са участвали и/или организирали 1 432 информационни събития (в т.ч. и изнесени приемни), както по специализирани теми, така и по теми свързани с дейността на НССЗ по мярка 2 от ПРСР 2014-2020 г. и с възможностите за подпомагане на земеделските стопани по ПРСР 2014-2020 г.

Експертите са участвали и/или организирали 328 бр. информационни мероприятия (без да се включват изнесените приемни), което е с 33 бр. (11%) повече спрямо 2016 г. От тях: 189 бр. информационни срещи, 94 бр. семинари, 29 бр. семинари с демонстрация и 16 други мероприятия.

Фигура 16. Участия на експерт на НССЗ в информационни събития през 2015, 2016 и 2017 г.

Забележка: В броя не са включени изнесените приемни

Таблица 17. Информационна дейност на НССЗ за 2017 г.

Информационна дейност на НССЗ за 2017г.	Брой	%
Семинари	94	29%
Информационни срещи	189	58%
Семинари с демонстрация	29	9%
Други	16	5%
Общ брой участия в информационни събития	328	
Общ брой участници без изнесени приемни	6 823	
Среден брой участници на 1 информационно събитие (без изнесените приемни)	20	

Информационна дейност на НССЗ за 2017г.	Брой	%
<i>Изнесени приемни</i>	<i>1 104</i>	
<i>Общ брой участници в изнесените приемни</i>	<i>4 133</i>	
<i>Общ брой участници в т.ч. и от изнесени приемни</i>	<i>10 956</i>	
<i>Продължителност – дни (в т.ч. с изнесените приемни)</i>	<i>1 462</i>	

Основните теми на информационните събития включват специализирани въпроси в областта на:

- **растениевъдството** - принципи на интегрирана растителна защита; добри практики при употреба на торове и препарати за растителна защита; възможности за развитие на алтернативно земеделие; разрешителни режими при ползване на вода за селскостопански цели; резитби при овощни видове, икономически важни болести при основни зеленчукови култури; биологично производство на плодове и зеленчуци, окачествяване на плодове и зеленчуци и др.
- **животновъдството** - изисквания при регистрация на животновъдните обекти; специфични изисквания за директни доставки на суровини и храни от животински произход; фактори за производство на качествено краве мляко; храненето при говедата като фактор за повишаване на тяхната продуктивност; добри развъдни практики в овцевъдството и козевъдството; сезонни предизвикателства и задачи в пчеларството; подготовка на пчелните семейства за медосбора; превенция и контрол на заболяванията по пчелите и др.
- **аграрната икономика** - управление на риска в земеделските стопанства, идентифициране на възможни рискове и приложими в стопанството действия; маркетинг на селскостопанска продукция, къси вериги на доставки на храни; предимства от участие в организации на производители; задължения на земеделските стопани при спазване на здравословни и безопасни условия на труд и др.

Освен по специализирани въпроси, темите бяха свързани и с:

- Възможности за подпомагане на земеделските стопани по мерките от ПРСР 2014 - 2020 г.
- Възможности за подпомагане по схемите за директни плащания и националните схеми за подпомагане.

7.2. Изготвени и отпечатани информационни материали

През 2017 г. са изготвени и разпространени 143 бр. информационни материали (с 6 броя повече спрямо 2016 г.) – календар на земеделския стопанин, образователни листовки, диплянки, брошури и др.

Основните теми на информационните материали включват:

- Агрокалендар на растениевъда и на животновъда;
- Интегрирано управление на вредителите;
- Създаване и отглеждане на овощни видове;
- Разрешителни за използване и водовземане на повърхностни води;
- Изисквания за сградите и оборудването в животновъдните ферми;
- Породи говеда за месо;
- Особености при машинното доене на овце;
- Основни правила за отглеждане на кози;

- Добри практики в пчеларството;
- Възможности за подпомагане по Националната програма по пчеларство;
- Директни плащания кампания 2017 г.;
- Данъчно облагане и задължителни осигурителни вноски на земеделските стопани; застраховане на селскостопанска продукция и др.

7.3. Медийни изяви

Медийните изяви обхващат изготвяне на статии, даване на интервюта в националната и местна преса, както и в радио и телевизионни предавания (в национални и местни медии).

Броят на медийни изяви на експертите на НССЗ в националната и местна преса (статии, интервюта, отзвучи от мероприятия, прессъобщения и др.) през 2017 г. е 102 бр. (с 16% повече от 2016 г.).

Основните тематики на медийните изяви: сезонни мероприятия в овощната и зеленчуковата градина, както и на полето през различните месеци на годината; актуални нормативни изисквания при употребата на продукти за растителна защита и торове; правила за добра растителнозащитна практика; предизвикателства на подвижното пчеларство; приложение на добри практики в пчеларството; предстоящи дейности на НССЗ по ПРСР 2014-2020; социално осигуряване и данъчно облагане на земеделските стопани; предстоящи съвместни информационни събития, с цел трансфер на знания и технологии от науката към земеделските стопани; провеждане на консултантски дни/изнесени приемни на ТОО по населени места за улесняване достъпа на земеделските стопани до консултантски услуги и др..

Участията на експертите на НССЗ в радио и телевизионни предавания през 2017 г. са 88 бр. (с 16% по- малко спрямо 2016 г.).

Основните теми на телевизионните и радиопредавания, в които са участвали експертите на НССЗ са свързани с: представяне на агрокалендар за съответния месец; дейност на ТОО на НССЗ за подпомагане на малките стопанства и на младите фермери по ПРСР 2014-2020; подпомагане по схемите за директни плащания - кампания 2017; информация за датата и мястото за провеждане на съвместни информационни събития за трансфер на научни знания и технологии към земеделските стопани; информация за датата и мястото за провеждане на консултантските дни/изнесени приемни от ТОО по населени места; биологично производство; фактори, оказващи влияние върху продуктивността на пчелите; прилагане на подвижно пчеларство; данъчно облагане на доходите на земеделските стопани и др.

8. Други дейности на НССЗ в областта на съветите в земеделието

8.1.Изнесенни приемни

Целта на изнесените приемни е да се разшири и улесни достъпа на земеделските стопани до консултантските услуги на Национална служба за съвети в земеделието (НССЗ).

През 2017 г. ТОО на НССЗ продължават дейностите си свързани с организирането и провеждането на изнесенни приемни (консултантски дни) в различни населени места особено в тези от тях, които са отдалечени от областните центрове. По време на изнесените приемни всеки един земеделски стопанин на място в региона има възможност да получава актуална информация и съвети в областта на земеделието и развитието на селските райони в т.ч. възможностите за финансиране по Програмата за развитие на селските райони 2014 -2020 г., схемите за директни плащания и националните схеми за подпомагане. Информация с датите, часовете и местата на провеждане на изнесените приемни на НССЗ се публикува на електронната страница на НССЗ в рубрика „Обучения, информационни дейности и изнесенни приемни”, подрубрика „Изнесенни приемни” и се актуализира на всеки три месеца.

През 2017 г. броя на изнесените приемни спрямо 2016 г. са се увеличили с 6 %, като са проведени 1 038 бр. приемни през 2016 г. и 1 039 бр. приемни през 2015 г. По време на приемните през 2017 г. са били консултирани 4 133 лица.

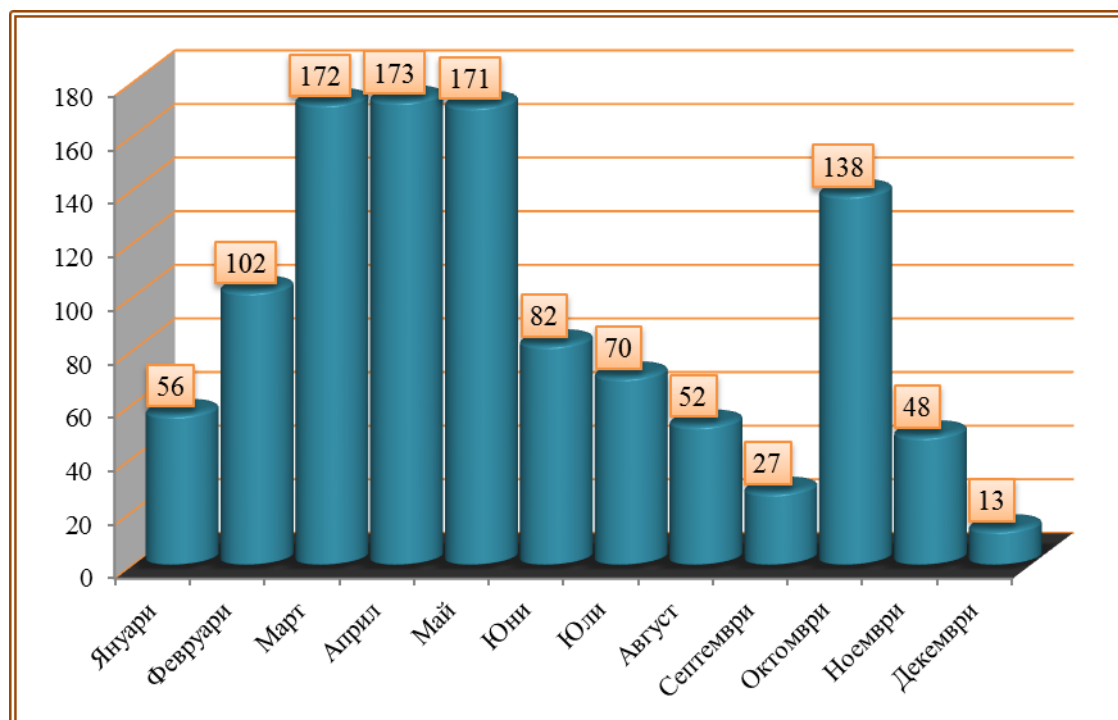
Таблица 18. Проведени изнесени приемни на ТОО на НССЗ за 2017 г.

ТОО на НССЗ	Брой приемни	Брой участници в изнесените приемни
Монтана	60	281
Смолян	54	246
Кърджали	54	195
Пловдив	53	135
Бургас	49	238
Хасково	47	268
Плевен	47	101
Сливен	46	199
Силистра	45	207
Ямбол	44	159
Благоевград	43	202
Кюстендил	43	128
Русе	43	99
Добрич	43	59
Варна	41	134
В.Търново	40	144
Стара Загора	40	126
Видин	40	82
Търговище	35	158
Враца	34	167
Шумен	33	73
Пазарджик	32	109
Разград	28	126
София	28	103
Ловеч	28	89
Перник	27	202
Габрово	27	103
Общо	1 104	4 133

От 265 общини в 233 общини експертите на НССЗ са провели изнесени приемни. Общо 4 133 земеделски стопани са взели участие в изнесените 1 104 приемни. В 927 изнесени приемни (84 % от всички изнесени приемни) са консултирани до 5 души, в 169 са консултирани между 6 и 10 участника (15 % от всички изнесени приемни), а в 8 са консултирани над 11 участника (1 % от всички изнесени приемни). Средно в една приемна са консултирани 4 бр. лица, при средна продължителност на приемната от 2 до 3 часа.

Най-голям интерес от страна на фермерите се наблюдава в областите Монтана (281 присъствали лица на всички проведени приемни), Хасково (268 лица), Смолян (246 лица) и област Бургас (238 лица). Най-малък е интересът в областите Шумен и Добрич. Най-голям брой изнесени приемни са провели офисите Монтана, Смолян и Кърджали.

Фигура 17. Проведени изнесени приемни на ТОО на НССЗ за 2017 г. по месеци

Най – голям е броят на проведените изнесени приемни през първото (330 приемни) и второто тримесечие (426 приемни).

8.2. Фермерски кръгове

През 2017 г. НССЗ продължи да изпълнява дейността си свързана с разпространяване на информацията между земеделските стопани, чрез т. нар. „фермерски кръгове“. Целта на „фермерските кръгове“ е да разпространява сред фермерите полезна информация и да популяризира добрите практики по кандидатстването и изпълнението на проекти по ПРСР, както и повишаване на ефективността на предоставяните от НССЗ консултации и съвети за по-голям брой фермери. В тази връзка експертите от офисите изпращат информация на участниците в кръга относно важни въпроси, които засягат земеделските стопани, в т.ч. за предстоящо отваряне на мерки от ПРСР 2014 – 2020 г. и други национални и европейски схеми, както и за предстоящи обучения, семинари, информационни събития, селскостопански изложби, изнесени приемни на ТОО и др. събития. Изпраща се информация и за приближаващи, започващи или приключващи важни срокове. Информацията се изпраща по електронната поща и/или по телефона.

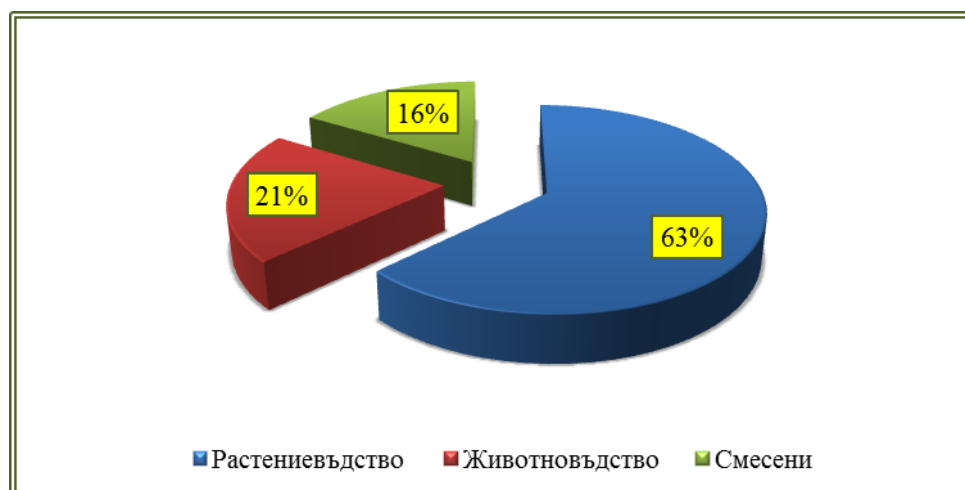
През 2017 г. създадените 27 фермерски кръга продължиха да функционират, като в тях са се включили 313 фермера.

Таблица 19. Функциониращи фермерски кръгове на ТОО на НССЗ през 2017 г.

Офис	Брой участници
Благоевград	6
Бургас	8
Варна	23
Велико Търново	12
Видин	10
Враца	10

Офис	Брой участници
Габрово	10
Добрич	10
Кърджали	10
Кюстендил	10
Ловеч	10
Монтана	11
Пазарджик	14
Перник	18
Плевен	15
Пловдив	13
Разград	10
Русе	10
Силистра	14
Сливен	16
Смолян	9
София	12
Стара Загора	10
Търговище	12
Хасково	9
Шумен	11
Ямбол	10
Общо	313

Фигура 18. Специализация на участниците, включени във фермерските кръгове за 2017г.

Общият брой на участниците във фермерските кръгове е 313, от които 189 са заети с растениевъдство (63 % от всички участници), 62 с животновъдство (21%), а 49 с растениевъдство и животновъдство (16%).

8.3. Неформални консултативни съвети

Към всеки ТОО на НССЗ функционира неформален консултативен съвет. Целта на неформалните консултативни съвети е обсъждане със земеделските стопани, браншовите организации и представители на местни държавни структури на дейността на съответния ТОО

на НССЗ с цел още в по-голяма степен офиса да отговори на нуждите на земеделските стопани и още по-добро им обслужване. В неформалните консултативни съвети участват активни земеделски стопани, които работят на територията на областта, представители на местни браншови организации, представители на научни институти, представители на местни публични организации и държавни структури (Областна дирекция „Земеделие” (ОДЗ), Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ) и др.).

Основните дейности на неформалните консултативни съвети са свързани с:

- обсъждане и даване на предложения за дейността на офиса

Експертите от съответния офис обсъждат с участниците в неформалния консултативен съвет дейността на офиса в т.ч. предстоящи обучения, семинари, информационни събития, селскостопански изложби, изнесените приемни и др. събития. Участниците в съвета дават предложения и мнения за дейността на офиса в т.ч. предложения за провеждане на различни събития, за теми на информационно-обучителни събития, за съвместни събития. Участниците в съвета също така информират от какво съдействие в рамките на компетенциите на НССЗ те имат нужда. На срещите се обсъжда и дейността на офиса за следващата календарна година.

- обсъждане на проблеми и различни въпроси в областта на земеделието

Експертите от ТОО на НССЗ представят различни теми, въпроси и проблеми за обсъждане от участниците в съвета в т.ч. за предстоящо отваряне на мерки от ПРСР и други национални и европейски схеми. Също така участниците директно представят различни теми, въпроси и проблеми за обсъждане. Коментира се информация и за приближаващи или приключващи важни срокове (например за регистрация като земеделски стопани или за подаване на данъчни декларации).

Всяка година ТОО на НССЗ провеждат по минимум една среща на неформалния консултативен съвет, като за 2017 г. са проведени 27 бр. В срещите са взели участие над 300 фермери, представители на НПО, държавни институции, ТОО на НССЗ и други заинтересовани лица. Средно в една неформална среща вземат участие около 12 участника.

IV. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ

1. Участие в работни групи, кръгли маси и други мероприятия в т. ч. по ПРСР 2014-2020 г.

Експерти на НССЗ са участвали през 2017 г. в различни работни групи към МЗХГ и други институции. Основните дейности са както следва:

- Участие в дейността на Комитета за наблюдение на ПРСР 2014-2020 г. в т.ч. относно обсъждане на предложения за промени в ПРСР и на критериите за подбор по различни подмерки от Програмата (подмярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“; подмярка 7.3 „Подпомагане на ширококолентова инфраструктура, включително нейното създаване, подобрене и разширяване, пасивна ширококолентова инфраструктура и мерки за достъп до решения чрез ширококолентова инфраструктура и електронно правителство“; подмярка 7.6 „Проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване на културното и природното наследство на селата“; мярка 8 „Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите“; мярка 9 „Създаване на групи и организации на производителите“)

- Участие в заседания на тематичната работна група за обсъждане на проект на наредба за прилагане на подмярка 16.1 „Подкрепа за сформирани и функциониране на оперативни групи в рамките на ЕПИ“ по мярка 16 „Сътрудничество“ от ПРСР 2014-2020 г.;

- Участие в заседание на тематичната работна група за обсъждане на наредба за прилагане на мярка 9 "Създаване на групи и организации на производители" от ПРСР 2014-2020 г.

- Участие в заседание на тематичната работна група за обсъждане на наредба за изменение на наредбата за прилагане на подмярка 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски стопани“ от ПРСР 2014-2020;

- Участие в заседание на работната група към МЗХГ определена със Заповед № РД 09-687 от 15.09.2016 г. на министъра на земеделието, храните и горите за приемане на изчислените стойности на стандартната продукция за 2013 година (СП'2013) по Регламент (ЕС) 2015/220 от 03 февруари 2015 г. за установяване на типологията на Общността за земеделските стопанства;

- ✓ Участие в две работни срещи с екип на Световната банка по проекта за изготвяне на Стратегия за адаптация към промените в климата и представяне на консултантските пакети, които НССЗ предоставя чрез мярка 2 „Консултантски услуги, управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството“ по ПРСР 2014-2020 г. на земеделския стопани свързани със селскостопански практики от полза за климата и околната среда, европейското законодателство в областта на политиката за водите, както и информация и съвети относно мерки за смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него, биологичното разнообразие и опазването на водите;

- ✓ Участие с презентация на тема "Партньорства в подкрепа на иновациите в земеделието и ролята на съветническите организации в този процес" в конференцията "Агропредприемачество в България – мисията възможна" - гр. Севлиево, като част от четвъртия национален фестивал "Семе българско".

- ✓ Участие с презентация на тема "Ролята на Национална служба за съвети в земеделието в подкрепа на малките стопанства и младите фермери" в конференция „Наука и иновации в подкрепа на земеделието" на 30.11.2017 г. ;

- ✓ Участие в празник "Златна Праскова" 2017 г. в с. Гавраилово, обл. Сливен, в т.ч. представяне на презентация на тема "Възможности за подпомагане на младите фермери и малките стопанства по Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) 2014-2020г." и връчване на наградите на конкурса "Най-добре поддържана прасковена градина";

✓ Участието на представители на НССЗ в националната програма „Бизнес работилница за местни храни 2017”, организатор Фондация „LocalFood.bg” с презентация на тема: „Възможности за подпомагане на малките земеделски стопанства по Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) 2014-2020 г. от Национална служба за съвети в земеделието“ за градовете - София, Пловдив, Бургас, Варна, Монтана и Русе.

2. Международна дейност

• **Участие в Европейската асоциация на организациите предоставящи съветнически услуги в областта на земеделието и селските райони - Европейски форум на съветническите служби в областта на селските райони (EUFRAS)**

През 2013 г. НССЗ стана един от дванайсетте учредители на Европейската асоциация на организациите предоставящи съветнически услуги в областта на земеделието и селските райони - Европейски форум на съветническите служби в областта на селските райони (EUFRAS). В момента членовете на организацията са вече 38 от различни страни (в т.ч. България) – Латвия, Ирландия, Германия, Дания, Франция, Финландия, Унгария, Словения, Хърватия, Грузия, Молдова, Португалия, Швейцария, Литва, Белгия, Испания, Полша, Австрия, Армения, Естония, Косово, Гърция, Холандия, Румъния и Русия. Списък с членовете е следния: Национална служба за съвети в земеделието (НССЗ), Международната академия на консултантите в областта на селските райони (IALB); Латвийския център за обучение и консултации в областта на селските райони; Ирландската Агенция за развитие на земеделието и хранителната промишленост (Teagasc – Ireland); Швейцарската асоциация за развитие на земеделието и селските райони (AGRIDEA); Международния център за екологично земеделие в Централна и Източна Европа (EcoConnect e. V.) разположен в Германия; Камарата по земеделието и горите в Словения; Университета на западна Унгария (University of West Hungary), Датският Съвет по земеделие и храни F.m.b.A., SEGES, Литовската служба за съвети в земеделието; Постоянното събрание към френските камари по земеделие (APCA); Хърватската служба по земеделие; Държавната служба за консултантски услуги в Бавария; MedSoftOrg Ltd. (Унгария); Асоциация на консултантите в земеделието в Ирландия; Асоциация на германските камари по земеделие; FiBL Projecte GmbH (Германия); Центъра за обучение и съвети в Унгария; Асоциация на центрове ProAgria във Финландия; Национална асоциация на земеделските производители в Молдова; Изследователска мрежа за устойчиво управление на земеделските компании в Университета в Сантяго, Испания; Център за съветнически услуги в Бринол, Полша; Университетски колеж по педагогика на земеделието и околната среда в Австрия; Центъра за агробизнес и развитие на селските райони в Армения; Естонска фондация за развитие на селските райони; Инициативата за развитие на земеделието в Косово; Център за обучение и консултации в Грузия, Иновационен център за земеделие и развитие на селските райони в Белгия, Земеделски университет в Атина, Организация за земеделие и овощарство в Холандия, Националният съвет на земеделските камари в Полша, Фондация ADEPT Трансилвания в Румъния, Австрийска камара по земеделие, Delphy Group BV в Холандия, Институт за технологии и инфраструктури в селското стопанство в Навара (INTIA), Испания, Федерален център за консултантски услуги в земеделието и преквалифициране на персонала в селското стопанство, CONSULAI в Португалия и GAIA EPICHEIREIN в Гърция. Организацията беше учредена по латвийско законодателство със седалище в Латвия.

Основната идея за създаването на EUFRAS е да подкрепя съветническите служби в техните усилия за повишаване на иновативността и обмяната на знания в областта на селските райони и земеделието. Бъдещите конференциите, семинари и събития ще предложат една платформа за обмяна и сътрудничество между съветническите служби от цяла Европа. Основните цели на организацията са следните:

✓ Подобрване на качеството, ефективността и ефикасността на работата на консултантите, насочена към подпомагане на семейните ферми, земеделски стопани, местни

групи, земеделските организации и физическите лица, които участват в селското стопанство и развитието на селските райони и преодоляване на настоящите и възникващите проблеми (икономически, екологични и социални);

- ✓ Насърчаване на производството на иновации и трансфер на знания в областта на селското стопанство и развитието на селските райони;
- ✓ Насърчаване на обмена на опит и знания в областта на селското стопанство между наука и практика;
- ✓ Развитие на обмяната на опит и сътрудничеството между селското стопанство и селските консултантски услуги в Европа;
- ✓ Осигуряване на обмен на информация между консултанти, политици и други заинтересовани страни (включително Европейската комисия, организации на земеделски производители, професионални обучаващи институции, глобалните инициативи като GFRAS, частни фирми и т.н.);

Участието на НССЗ в Европейския форум на съветническите служби в областта на селските райони (EUFRAS) допринася за засилване на съветническата дейност по отношение на спазването на законоустановените изисквания за управление изброени в приложение II на Регламент (ЕО) №73/2009 на Съвета от 19 януари 2009 г., които се определят от законодателството на Европейския съюз в областта на общественото здраве, здравето на животните и на растенията, околната среда и хуманното отношение към животните. Участието на НССЗ в тази организация също така дава възможност НССЗ да обменя опит с други съветнически организации и от там да подобри качеството на предоставяните съветнически услуги в т.ч. относно трансфера на нови знания и технологии в практиката.

EUFRAS се стреми да подкрепя съветническите служби в техните усилия за повишаване на иновативността и обмяната на знания в областта на селските райони и земеделието. Конференциите, семинарите и събитията, в които и представители на НССЗ вземат участие, са една платформа за обмяна и сътрудничество между съветническите служби от цяла Европа. По време на тези събития се обсъждат актуални теми и проблеми в рамките на предизвикателствата, пред които днес са изправени консултантските услуги в областта на селското стопанство и селските райони, както и как се използва информацията, знанията и иновациите за справяне с тези предизвикателства в сектор селското стопанство. Участниците в организацията имат възможност да се информират за различни международни възможности за изграждане на мрежи и насърчаване на сътрудничеството в рамките на консултантските и съветнически организации от цяла Европа.

През 2017 г., в рамките на членството си в EUFRAS, експерти от НССЗ взеха участие в международни форуми свързани със съветническата дейност, които са описани в т. “Участие в международни конференции и семинари“.

През 2017 г. НССЗ беше домакин на Годишното общо събрание на Европейския форум на съветническите организации (EUFRAS), което се проведе на 22.02.2017 г. в Старосел, обл. Пловдив. В рамките на международното изложение „Агра 2017“, НССЗ съвместно с EUFRAS, организира и голяма международна конференция на тема „Обучение на съветници и иновационно брокерство за ефективно земеделие“. Конференцията се проведе на 23.02.2017 г., в гр. Пловдив.

EUFRAS е представена на много и различни форуми. Основните бъдещи дейности на организацията са свързани с:

- ✓ Участие в различни проекти финансирани по програма „Хоризонт 2020“;
- ✓ Участие на представители на организацията в различни работни групи към ЕК;
- ✓ Тясно сътрудничество със SECRA – организация за сертифициране на консултанти в областта на земеделието и селските райони, както и с други подобни организации;
- ✓ Провеждане и участия в различни конференции и семинари.

- **Участие в Мрежа (Асоциация) на съветническите организации от страните в Югоизточна Европа (SEASN)**

През 2015 г. НССЗ стана един от тримата учредители на Мрежата на съветническите организации от Югоизточна Европа (SEASN³). Участниците в мрежата до момента са: Националната служба за съвети в земеделието в България, Службата за съвети в Хърватия, Института по приложна наука в земеделието в Сърбия, Министерството на земеделието, горите и развитието на селските райони в Косово, Организация за развитие на земеделието в Косово, Агенцията за развитие на земеделието в Македония, Камарата по земеделие и гори в Каринтия, Австрия, Института за консултации и обучение към Университета в Западна Унгария, Камарата по земеделието и горите в Словения, Университета по земеделски науки и ветеринарна медицина в Тимишоара, Румъния и Министерство на земеделието и селските райони в Черна гора. Организацията е учредена по хърватското законодателство със седалище в гр. Загреб, Хърватия.

Основната идея за създаването на SEASN е да подкрепя съветническите служби в техните усилия за повишаване на качеството и развитието на предоставяните съветнически услуги в областта на селските райони и земеделието, както и за подобряване на сътрудничеството и партньорството в региона. Чрез една обща Мрежа ще могат да бъдат преодолените по-лесно предизвикателствата и проблемите, които стоят пред съветническите служби в региона, както и да бъдат постигнати още по-добри резултати, и дейностите на съветническите организации да бъдат още повече практически ориентирани към нуждите на земеделските стопани.

Основните цели на Мрежата са следните:

- ✓ Повишаване на ефективността и ефикасността на работата на консултантите, насочена към подпомагане на земеделски стопани, земеделските организации и всички други лица, които имат отношение към селското стопанство и развитието на селските райони;
- ✓ Насърчаване на обмена на опит, знания и информация в областта на земеделието и селските райони между съветническите служби и консултанти в Югоизточна Европа;

НССЗ участва активно в дейността на Мрежата, чрез нейни представители в Управляващите органи на Мрежата. Участието на НССЗ в тази организация дава възможност Службата да обменя опит и с други съветнически организации и от там да се подобри качеството на предоставяните от Службата съветнически услуги в т.ч. относно трансфера на нови знания и технологии в практиката.

През периода 20-22 ноември 2017 г. представители на НССЗ взеха участие във 2-рото Годишно събрание на SEASN (Мрежа на съветническите организации от Югоизточна Европа) и 4-тата Регионална конференция на съветническите служби от Югоизточна Европа в гр. Лашко, Словения.

- **Участие на НССЗ по проект в Кипър за избор на изпълнител по проект „Техническа помощ за местните съветнически услуги в селското стопанство, северната част на Кипър“ EuropeAid/135398/DH/SER/CY**

През 2016 г. НССЗ в партньорство с NIRAS IC (Полша) и AGRI-ADVISORY Ltd (Малта) стартира изпълнението на проект „Техническа помощ за местните съветнически услуги в селското стопанство, северната част на Кипър“ EuropeAid/135398/DH/SER/CY.

Целта на този проект е да се подпомогне кипърската турска общност за създаването на ефективни консултантски местни услуги в селското стопанство, тъй като консултантските услуги са основни за развитието на дейностите в областта на селското стопанство, а в момента има липса на ефективни консултантски услуги, недостатъчен персонал и неефективно структурирана съветническа дейност.

³ South Eastern Europe Advisory Services Network

До момента по проекта е изготвена Стратегия за развитие на системата за съвети в земеделието, въстпителен и междинни доклади за изпълнение на проекта. До момента са проведени и онлайн срещи между партньорите по проекта във връзка с организацията на изпълнението на дейностите заложи по проекта. Проведено е и обучение на съветници (в областта на земеделието и развитието на селските райони) от северната част на Кипър по теми свързани с бизнес развитието на фермите, диагностиката на фермите и кръстосаното съответствие (Законоустановените изисквания за управление (ЗИУ) и Условията за добро земеделско и екологично състояние, съгласно Приложение II от Регламент (ЕС) № 1306 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно финансирането, управлението и мониторинга на общата селскостопанска политика и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 352/78, (ЕО) № 165/94, (ЕО) № 2799/98, (ЕО) № 814/2000, (ЕО) № 1290/2005 и (ЕО) № 485/2008 на Съвета (Регламент (ЕС) № 1306/2013)).

През 2017 г. беше организирано работно посещение в България на общо 19 експерти и съветници в областта на земеделието от северната част на Кипър. Работното посещение се проведе през периода от 7 до 11 ноември 2017 г. беше по въпроси свързани с предоставянето на консултантски и съветнически услуги в България и прилагането на мерки от Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) свързани с подпомагане предоставянето на съветнически услуги в областта на земеделието и развитието на селските райони. По време на посещението бяха организирани и работни срещи с представители на Министерството на земеделието, храните и горите, Държавен фонд „Земеделие” и с представители на НССЗ.

• **Кандидатстване на НССЗ по проект „Изграждане на капацитет за привеждане в съответствие с достиженията на правото в областта на селското стопанство, развитието на селските райони, безопасността на храните, ветеринарната и фитосанитарната политика“ EuropeAid/138038/DH/SER/RS в Сърбия“**

През 2017 г. НССЗ, като партньор в консорциум, ръководен от EVOLUXER кандидатства по проект „Изграждане на капацитет за привеждане в съответствие с достиженията на правото в областта на селското стопанство, развитието на селските райони, безопасността на храните, ветеринарната и фитосанитарната политика“ в Сърбия.

Целта на проекта е за подобряване на планирането, законодателството и институционалния капацитет на Министерството на земеделието и опазването на околната среда в контекста на процеса на хармонизация и преговорите за присъединяване.

• **Кандидатстване на НССЗ по проект „Техническа помощ за повишаване на осведомеността на хранително-преработвателния сектор и земеделските производители по отношение на екологичните и хигиенните стандарти на ЕС и подкрепата по IPARD“ в Турция**

През 2017 г. НССЗ като партньор в консорциум, ръководен от Agrotec SpA кандидатства по проект „Техническа помощ за повишаване на осведомеността на хранително-преработвателния сектор и земеделските производители по отношение на екологичните и хигиенните стандарти на ЕС и подкрепата по IPARD“ в Турция.

Целта на проекта е да подобри познанията на стопанските субекти в областта на храните и земеделските стопани по отношение на екологичните и хигиенните стандарти на ЕС, правилното оборудване за използване и структурните изисквания.

• **Кандидатстване на НССЗ по проект „DAKISS - Земеделски знания и информационни системи за подкрепа на предприемачеството и устойчивото развитие на селските райони в Дунавския регион“**

През 2017 г. НССЗ като партньор в консорциум, ръководен от Австрийският университет за приложни изследвания (Nuerthingen-Geislingen University) кандидатства по проект DAKISS: Земеделски знания и информационни системи за подкрепа на предприемачеството и устойчивото развитие на селските райони в Дунавския регион.

Целта на проекта е увеличаване на ефективността на знанията, информационните и иновационните системи в областта на земеделието и селските райони чрез укрепване на потенциала за обучение и иновации на ключовите заинтересовани страни, така че доставчиците на съветнически услуги, предприемачите и други заинтересовани участници да отговарят по-добре на съществуващите предизвикателства за устойчиво селско стопанство и безопасност на храните.

- **Кандидатстване на НССЗ по проект „ССА@FARM - Насърчаване на устойчивото приспособяване към изменението на климата в малките стопанства“ по Програма Life**

През 2017 г. НССЗ като партньор в консорциум с други участващи организации вкл. от България кандидатства по проект „ССА@FARM - Насърчаване на устойчивото приспособяване към изменението на климата в малките стопанства“ по Програма Life.

Целта е насърчаване на устойчивото приспособяване към изменението на климата чрез добри практики и решения, популяризиране на знанията, разпространение на информация и участие на заинтересованите страни.

- **Участие на НССЗ по проект „Взаимно обучение: Достъп до иновации чрез демонстрации (Peer-to-Peer Learning: Accessing Innovation through Demonstration) (PLAID)” по Програма Хоризонт 2020**

През м. януари 2017 г. НССЗ, като член на международен консорциум, започна изпълнението на проект по Програма Хоризонт 2020 (Рамкова програма на ЕС за научни изследвания и иновации) на тема „Взаимно обучение: Достъп до иновации чрез демонстрации (Peer-to-Peer Learning: Accessing Innovation through Demonstration)”. Проектът е одобрен по тръжна процедура (кол) RUR-11-2016 „Демонстрации на ферми: механизми за учене на фермери”.

По проекта PLAID ще бъдат идентифицирани, обобщени и публикувани най-добрите практики и иновативни подходи за демонстрации на пазарните стопанства в ЕС 28, Швейцария и Норвегия. Едни от основните дейности по проекта ще бъдат създаването на достъп до демонстрационни дейности чрез възможности за търсене в геореферентен опис и карта, обхващащи всички 30 страни и разработвани на "виртуални" (онлайн) демонстрации, като ще се сравни въздействието на различните модели за управление и механизми за финансиране на процесите на взаимно учене и достъпност.

Изпълнението на дейностите по проекта са разделени в 8 работни пакета (Work packages (РП)), за изпълнението на всеки работен пакет отговаря определен член от консорциума в т.ч. и НССЗ.

НССЗ е лидер на РП 4 „Улесняване на достъпа чрез виртуални демонстрации“, по който ще се разработят и оценят онлайн решения за разширяване на обхвата на демонстрационни дейности на пазарните стопанства.

Основните резултати до момента по проекта са:

- ✓ Разработена концептуална рамка по РП 2 „Разработване на концептуална рамка и типология базирани на практиката“ подпомагаща: разбирането как демонстрационните ферми насърчават взаимното обучение и как демонстрационните методи и инструменти могат да улеснят този процес; оценката на въздействието на демонстрациите при обучението на фермери;

- ✓ Попълнени от земеделски стопанства и организации онлайн въпросници по проучването на земеделските демонстрационни ферми, мрежи и подпомагащи демонстрационните организации в 28-те членки на ЕС, Норвегия и Швейцария (за България – техният брой е над 70 бр.).

- ✓ Разработен анализ по РП 4 на публикувани аудио-визуални материали за демонстрации на пазарни стопанства;

- ✓ Изготвен протокол за избор и подпомагане на пилотните „виртуални демонстрационни ферми“ във Великобритания, България и Швейцария за разработването на техни собствени онлайн материали и извършване на „виртуални“ демонстрационни дейности;
- ✓ Определени 24 казуси (конкретни практически случаи) за демонстрационни дейности на пазарни стопанства - по два за всяка страна-участник по проекта;
- ✓ Разработен и актуализиран комуникационен план и инструменти за разпространение на дейностите и резултатите по проекта;

- **Участие на НССЗ по проект „Свързани в мрежи европейски ферми за стимулиране на взаимното обогатяване на знанията и използването на иновации чрез демонстрации (Networking European Farms to Enhance Cross Fertilisation and Innovation Uptake through Demonstration”) (NEFERTITI) по Програма Хоризонт 2020**

През 2017 г. беше подписан Договор (Споразумение) за изпълнение на проект с участието на НССЗ, като член на международен консорциум по Програма Хоризонт 2020 (Рамкова програма на ЕС за научни изследвания и иновации) по проект „Свързани в мрежи европейски ферми за стимулиране на взаимното обогатяване на знанията и използването на иновации чрез демонстрации (Networking European Farms to Enhance Cross Fertilisation and Innovation Uptake through Demonstration”) . Проектът ще стартира през 2018 г.

По проект NEFERTITI ще бъдат създадени 10 интерактивни тематични мрежи, които ще обединява 45 регионални кълстера (хъба) в 17 страни включващи земеделски стопани организиращи демонстрации и институции свързани със земеделието (съветници, НПО, индустрия, образование, научни институти и политици). Фокусът на проект NEFERTITI е насочен към създаването на добавена стойност чрез обмен на знания, техническо съдържание и фермери между мрежите. Целта на проекта е да стимулира възприемането и внедряването на иновации, да се подобри взаимното обучение между земеделските стопани и да се засили връзката между тях в цяла Европа. Всичко това ще допринесе за по-конкурентно, устойчиво и интелигентно земеделие.

Проект NEFERTITI акцентира върху 10 основни теми, избрани въз основа на анализ на ключовите проблеми, пред които са изправени съвременните фермери в секторите растениевъдство и животновъдство.

НССЗ ще ръководи работен пакет 7 на проекта „Комуникация и разпространение на практически ориентирани резултати за демонстрационни дейности“ . Чрез този пакет ще се насърчи използването и внедряването на иновациите в демонстрационните дейности посредством споделянето и разпространението на международно ниво на най-добрите демонстрационни практики и разработените в демонстрационните мрежи и хъбове технически решения на секторно и тематично ниво в областта на земеделието.

- **Дейност на НССЗ по СЕСРА**

СЕСРА⁴ е специална система за сертифициране на консултанти (съветници) в областта на земеделието и селските райони. Целта на СЕСРА е провеждане на стандартизирани обучения за развитие на уменията на консултантите (съветниците) в областта на селските райони. Обучението по СЕСРА е разработено и администрирано от Международната академия на консултантите в областта на селските райони (IALB).

На база на сключено на 15.06.2015 г. споразумение между Международната академия на консултантите в областта на селските райони (IALB) и Европейския форум на съветническите служби в областта на селските райони (EUFRRAS), IALB делегира на EUFRAS координацията на квалификацията на консултантите по СЕСРА за Европейските региони извън немско говорещите зони. За тези региони EUFRAS получава ексклузивното право да

⁴ СЕСРА (Certificate for European Consultants in Rural Areas) е сертификат за европейските консултанти в селските райони.

издава сертификатите по СЕСРА. Също така за тези региони EUFRAS ще има право да акредитира съветнически и обучителни организации като Регионални органи сертифициращи по СЕСРА.

През 2016 г. НССЗ беше одобрена за регионален сертифициращ орган по СЕСРА. През 2017 г. представители на НССЗ взеха участие в работна среща във връзка с дейностите на СЕСРА.

• Участие на НССЗ (Териториален областен офис в гр. Русе) в дейността на Съвместната българо-румънска земеделска работна група (СБРЗРГ) включваща представители от областта на земеделието от окръг Гюргево, Румъния и от област Русе, България

Териториалния областен офис (ТОО) на НССЗ в гр. Русе е член на Съвместната българо-румънска земеделска работна група от септември 2012 г. През 2017 г. експерти от ТОО в гр. Русе участваха в 5 заседания, от общо 7 проведени в област Русе, България и в окръг Гюргево, Румъния.

Заседанията на Съвместната българо-румънска земеделска работна група (СБРЗРГ) се организират от Областна администрация Русе, със съдействието на Асоциация Евро регион Данубиус, Окръжен съвет Гюргево и Трансграничен Бизнес център „Данубиус“. В заседанията на работната група освен експерти от ТОО – гр. Русе участват и представители на Областна администрация гр. Русе, кметове на Общините от Русенска област, представители на Областна дирекция „Земеделие“, Държавен фонд “Земеделие“, Областна дирекция по безопасност на храните – гр. Русе, земеделски стопани от региона и румънски представители на бизнеса и експерти от земеделския бранш. През 2017 г. в рамките на СБРЗРГ бяха извършени следните дейности и обсъдени следните тематика:

- Подновяване на споразумението за партньорство в рамките на СБРЗРГ;
- Разработване и одобрение на план за дейността на СБРЗРГ за 2017 г.;
- Представяне на процеса на производство на органичен тор и ползите и ефекта от него;
- Представяне на схемата за подпомагане на земеделските стопани в Румъния за отглеждане на домати в защитени зони;
- Посещение и представяне на дейността и структурата на Институт по земеделие и семеиздание “Образцов чифлик” –Русе;
- Представяне на дейността и структурата на Русенски университет „Ангел Кънчев“ в т.ч. история, специалности, капацитет, материално техническа база;
- Посещение на 19-то Изложение на земеделска, автомобилна, индустриална и електронна техника организирано от Русенски университет “Ангел Кънчев“;
- Посещение и представяне на земеделска кооперация „Карфур Въръщи“ разположена в община Въръщи, окръг Гюргево;
- Посещение на Фестивала на ябълката в с. Екзарх Йосиф, общ. Борово, обл. Русе;
- Запознаване с болестта (вирусна инфекция) по шараните „Койхерпес“ и последиците от нея, както и обсъждане на възможностите за намаляване на рисковете от нейното възникване и разпространение;
- Посещение на фирма за преработка на риба и рибни продукти в с. Ряхово, общ. Сливо поле, обл. Русе.

В края на 2017 г. беше издаден бюлетин за дейността на СБРЗРГ, публикуван на www.ruse.bg, www.afaceri.giurgiu-ruse.ro, www.cjgiurgiu.ro;

Като основен резултат от дейността на Съвместната българо - румънска земеделска работна група (СБРЗРГ) може да се посочат създадените условия и възможности за българските и румънските производители от различните сектори на земеделието за срещи и дискусии с цел реализация на продукцията им на български и румънски пазари.

- **Участие в международни конференции и семинари**

Представители на НССЗ взеха участие в следните международни конференции и семинари:

- участие в първата и втората работна среща по проект „Взаимно обучение: Достъп до иновации чрез демонстрации (Peer-to-Peer Learning: Accessing Innovation through Demonstration)” (PLAID) по Програма Хоризонт 2020 - съответно в Гент, Белгия и в Абърдийн, Шотландия;
- участие в кръгла маса на тема: “Подобряване възможностите за работа и стандарта на живот в селските райони в Молдова. Бъдещо развитие на селските райони” в гр. Кишинев, Република Молдова.
- участие в конференция на съветниците в областта на земеделието на тема „Промени в земеделието и консултантските услуги - нови пътища между глобализираните пазари и регионалните изисквания“, която се проведе в рамките на 6-тата среща на Европейския форум на съветническите служби в областта на селските райони (EUFRAS) и 56-тата конференция на Международната академия на консултантите в областта на селските райони (IALB) в гр. Мюнстер, Германия.
- участие в 8-та годишна среща на Глобалния форум на съветническите служби в областта на селските райони (Global Forum for rural advisory services – GFRAS) на тема „Консултантски услуги в селските райони и включване на младите хора в процеса на балансирано преобразуване на селските и градските общности“ и международна конференция на тема „Улесняване на балансираната промяна за селските и градски общности в Ингам (Ingham) и Таусвил (Townsville), Австралия.
- участие в четвъртия конгрес на младите фермери във връзка с инициативата „Европейска награда за млади фермери 2017 г.“ в Брюксел, Белгия.
- участие във 2-рото Годишно събрание на SEASN (Мрежа на съветническите организации от Югоизточна Европа) и 4-тата Регионална конференция на съветническите служби от Югоизточна Европа в гр. Лашко, Словения.
- участие в съвместно организираната с EUFRAS голяма международна конференция на тема „Обучение на съветници и иновационно брокерство за ефективно земеделие“ в гр. Пловдив.

V. ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ, ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И ПОМОЩНИ ДЕЙНОСТИ

1. Човешки ресурси

1.1. Състояние

Общата щатна численост по Правилник за устройството и дейността на НССЗ в края на 2017 г. е 70 бр. служители, от които:

- по служебно правоотношение - 67 бр.;
- по трудово правоотношение - 3 бр.

Преобладаващата възрастова категория по основно щатно разписание е 31-50 години. Преобладаващата продължителност на държавната служба в НССЗ в края на 2017 г. е 7 -16 години.

Напуснали и/или освободени от НССЗ през 2017 г. - 3 служители (4%), от които:

- по служебно правоотношение – 3;
- по трудово правоотношение - 0.

Назначени по:

- служебно правоотношение с конкурс - 4;

Служители, получили обща оценка на изпълнението на длъжността

- по служебно правоотношение (СПО) - 44 бр.;
- по трудово правоотношение (ТПО) - 2 бр.

Таблица 20. Получени оценки за изпълнението на заеманата длъжност през 2017 г.

Оценки	Служители по СПО	Служители по ТПО	Сума по оценка
1. Изключително изпълнение	1	0	1
2. Изпълнението надвишава изискванията	19	2	21
3. Изпълнението напълно отговаря на изискванията	23	0	23
4. Изпълнението отговаря не напълно на изискванията	1	0	1
5. Неприемливо изпълнение	0	0	0
Сума по правоотношение	44	2	46

1.2. Действия за повишаване на административния капацитет

Обучения, организирани от други организации

През 2017г. експертите от НССЗ са преминали следните обучения (извън НССЗ):

- Предизвикателството да управляваш - организирано от ИПА- 1 служител;
- Въведение в държавната служба – организирано от ИПА – 4 служители
- Обучение по безопасност и здраве при работа – организирано от Медигруп Бургас ООД – 2 служители;
 - Най-често допускани грешки и нарушения в прилагането на новата правна уредба на обществените поръчки. Практика по ЗОП и ППЗОП – организирано от ТБМ Консултинг ЕООД – 2 служители;
 - Новости в областта на аналитичните техники за анализ и пробоподготовка – организирано от АСМ2 – 2 служители;

- Специализирано годишно обучение за МОЛ – организирано от Бизнес едюкейшън клуб ООД – 1 служител;
- Чуждоезиково обучение – организирано от „Образователен център Британика” ООД – 12 служители

Специализирани курсове, семинари и обучения за експертите от НССЗ организирани от Службата

- Обучение на експертите на НССЗ през месец януари в гр. Пловдив относно: ПРСР 2014-2020 г.; Проект на наредбата за прилагане на подмярка 4.1.2 „Инвестиции в земеделски стопанства по тематична подпрограма за развитие на малки стопанства”; Основни изисквания за изпълнение на одобрените проекти по подмярка 6.3. „Стартова помощ за развитие на малки стопанства“ от ПРСР 2014-2020г.; Основни изисквания за изпълнение на одобрените проекти по подмярка 6.1 "Стартова помощ за млади земеделски стопани“ от ПРСР 2014-2020г.; Новости в прилагането през 2017 г. на мерки 10 „Агроекология и климат” и 11 „Биологично земеделие” от ПРСР 2014-2020г.; Новости в изискванията и правилата за прилагане на схемите за директни плащания в България през 2017 г.;

- Курс през месец юли и месец август с продължителност от 16 учебни часа на тема „Законоустановени изисквания за управление и стандартите за добро земеделско и екологично състояние на земята”. Бяха обучени 5 служителя на НССЗ от ТОО на НССЗ в гр. Сливен, ТОО на НССЗ в гр. Кюстендил и от Централно управление

- Обучение на експертите на НССЗ през месец декември в гр. Стара Загора относно подмярка 4.1.2 „Инвестиции в земеделски стопанства по Тематичната подпрограма за развитие на малки стопанства” и подмярка 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски стопани“ от ПРСР 2014-2020 г.

Стажантски програми

През 2017 г. НССЗ участва активно в различни програми, проекти, схеми и мерки свързани с провеждането на стажове в държавната администрация в т.ч. по:

- По проект „Студентски практики“ – 7 души са преминали стаж през 2017 г. в Главна дирекция „Съвети в земеделието и аналитична лаборатория“, Териториални областни офиси на НССЗ в гр. Добрич, гр. Русе и гр. Смолян;
- 14 студенти и 2 ученици са преминали преддипломна практика/стаж и лятна производствена практика в Териториалните областни офиси на НССЗ.

Студентите и учениците, които са преминали стажове в НССЗ са от различни университети и гимназии: Аграрен Университет – Пловдив, Тракийски университет – гр. Ст. Загора, Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – гр. Силистра, Професионална гимназия по лозарство и винарство “Александър Стамболийски” – гр. Плевен, Русенски университет „Ангел Кънчев“ – гр. Русе, Технически университет – Варна, Стопанска академия "Димитър Апостолов Ценов" – Свищов, Лесотехнически университет - гр. София, и Университет за национално и световно стопанство – София.

2. Финансова рамка за 2017 г.

През 2017 г. отчитането на финансово - счетоводната дейност се извършва съгласно приетия от Министерство на земеделието, храните и горите (МЗХГ) Програмен бюджет на НССЗ по Програма “Съвети и консултации” към Политика “Земеделие и селски райони”.

По-голямата част от разходите на ТОО са за издръжка (ел. енергия, телефон, интернет, охрана и др.), консумативи, провеждане на семинари, открити дни, разпространяване на материали, гориво за посещения на земеделски стопанства.

През 2017 г. одобрената планова бюджетна субсидия на НССЗ е в размер на 1 057 479 лв.

Окончателното изпълнение на бюджета на НССЗ за 2017 г. включва следните разходи:

Параграф	Сума /лв./
§ 01-00 „Заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения”	607 123
§ 02-00 „Други възнаграждения и плащания на персонала”	29 830
§ 05-00 „Задължителни осигурителни вноски от работодатели”	190 463
§ 10-00 „Издръжка”	210 031
§ 19-00 „Платени данъци, такси и административни санкции”	19 913
§ 29-00 „Лихви”	0
§ 46-00 „Разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности”	0
ВСИЧКО	1 057 360

За осъществяването на необходимия финансов контрол през годината продължи практиката всички разходи, направени от ТОО предварително да се съгласуват с дирекция "Административно - финансова дейност" (АФД), след което се одобряват от Изпълнителния директор. Целта на тази практика е да се планират и контролират изразходваните средства, както и да се приоритизират според наличния бюджет.

През 2017 г. са разработени и/ или актуализирани и одобрени със заповед на изпълнителния директор на НССЗ, следните вътрешни правила и документи, чрез които се постига по-добро финансово управление и контрол: Счетоводната политика на НССЗ; Амортизационна политика на НССЗ; Сметкоплан на НССЗ; Вътрешни правила за транспортното обслужване в НССЗ и поддържане на служебните автомобили; Вътрешни правила за организация на административното обслужване в НССЗ; Вътрешни правила за условията и реда за предоставяне на достъп до обществена информация от НССЗ; Вътрешни правила за формиране и организация на работната заплата в НССЗ; Вътрешни правила за мерките и средствата за защита на личните данни, събирани, обработвани, съхранявани и предоставяни от НССЗ; Харта на клиента; Етичен кодекс на служителите в НССЗ; Заповед за заявяване и планиране на разходи за издръжка в НССЗ

3. Управление на собствеността

Недвижимите имоти, управлявани от НССЗ, териториално са разпределени в гр. София и в 27-те областни градове. Материалната база на Централно управление на НССЗ в гр. София се състои от 25 офис – помещения, възстановена Аналитична лаборатория и новопридобита едноетажна масивна сграда (бивша стругарска работилница). Общата площ е 1 673,18 кв. м. Общата стойност на недвижимото имущество на НССЗ в края на 2017 г. е 1 607 590,82 лв.

През 2017 г. НССЗ е извършила текущи ремонти на ползваните от нея сгради в градовете Ямбол, Плевен, Враца, Кюстендил, Добрич и Стара Загора на обща стойност 59 263,64 лв., финансирани със средствата, получени по мярка 2 от ПРСР 2014 -2020 г..

Основните проблеми при управлението на недвижимата собственост на Службата се дължат на ниския процент на собственост на използваните офиси. Върху дейността на НССЗ оказват влияние редица неблагоприятни фактори: неподходящи помещения за съветническа дейност, липса на по-големи помещения за работа със земеделските стопани, недостатъчна площ за офис дейности, скъпа издръжка на помещенията, лоши хигиени условия и недостатъчно качествени сервизни помещения, липса на помещения за архив на документи, както и не на последно място неподходящо местоположение на офисите на Службата спрямо другите служби на МЗХГ. Това налага ползването на офиси под наем, които осигуряват лесен достъп за земеделските стопани.

Наложително е с помощта на МЗХГ да бъде решено трайно въпроса с осигуряването на помещение за Централно управление на НССЗ за приемна за граждани в неравностойно положение.

4. Техническа обезпеченост

4.1. Офис оборудване и софтуерни продукти

През 2017 г. са осъвременени техническите средства и офис техниката чрез подмяна на 10 броя компютърни работни станции, мултифункционални устройства (МФУ) – 12 бр., лаптопи – 2 бр., HD – 27 бр., цветен копир-принтер, мрежови скенер – 1бр., мултимедиен проектор-1 бр., и сървър – 1 бр. на обща стойност 39 251,94 лв., платени от средствата, получени по мярка 2 от ПРСР 2014 -2020 г..

По отношение на хардуера ситуацията в НССЗ е следната:

Вид хардуер	Брой системи /заведени балансово и задбалансово/	Брой реално използвани компютърни системи
Стационарни компютърни системи	139	100
Преносими компютърни системи	58	58

НССЗ работи с лицензиран системен софтуер на компютрите, и по специално операционна система Windows 10, Windows 7, Windows XP, антивирусна защита ESET Endpoint Antivirus и Microsoft Office 2007, Office 2010 Profesional. Всичките лицензи са осигурени от МЗХГ. Microsoft Office 2007 Professional и Office 2010 Professional е инсталиран на всички работни станции, позволяващи от техническа гледна точка неговото приложение. В останалите случаи - при остаряла техника - се използва Freeware.

Програмните продукти, използвани в НССЗ и офисите са както следва:

Продукт	Приложение НССЗ
Windows 10	Операционна система
Windows 7	Операционна система
Windows XP	Операционна система
MS office XP 2007, 2010	Приложна програма
MS Office 2007, 2010	Приложна програма
Adobe Reader X	Приложна програма
Index	Деловодна програма
Ciela.net	Правна информационна система
HONWIN	Хонорари-софтуер
RZWIN	Труд и работни заплати- софтуер

ALGOS AS Win 7.0	Счетоводен софтуер
DA 201	Софтуер за водене на дълготрайни активи
ESET Endpoint Antivirus	антивирусна защита

Следвайки съвременните тенденции в развитието на информационните технологии и комуникациите, през 2016 г. в НССЗ бе създадена и внедрена платформа на базата на облачните технологии. През 2017 г. платформата беше регулярно актуализирана и поддържана. „Облакът“ е термин, означаващ използването на споделени ресурси, софтуер и информация, като предоставяни на компютри и други устройства по мрежа (чрез Интернет).

Терминът съвместява понятия като софтуер като услуга, инфраструктура като услуга, платформа като услуга и други съвременни технологии, които под формата на онлайн бизнес приложения, достъпни през уеб браузър, задоволяват изчислителни потребности докато съхраняват софтуера и потребителските данни на свои сървъри.

Освен това „облакът“ обезпечава сигурност и неприкосновеност на личните данни при непрекъснатия обмен на данни между териториалните офиси на НССЗ и Централно управление.

4.2. Информационна система на НССЗ

През 2010 г. е изграден първия модул „Консултации“ на информационната система (ИС) за управление на консултантската дейност в структурата на НССЗ, която е базирана на уеб платформа и свързва всички офиси на НССЗ и Централно управление в единна среда при строго дефинирани правила за достъп, обмен на данни и сигурност. През 2011 г. е разработен и включен в системата втория модул „Обучение“, който обслужваше дейностите на НССЗ по

мярка 111 “Професионално обучение, информационни дейности и разпространение на научни знания“. През 2013 г. влезе в експлоатация и нов трети модул „Административен“, който е в помощ на административните дейности, както на Централно управление така и на офисите от цялата страна. През 2014 г. бяха актуализирани и трите модула („Консултации“, „Обучение“ и „Административен модул“). Актуализацията беше извършена във връзка с одобрения от МС през месец май 2012 г. трети Национален план за действие по изменение на климата (НПДИК) за периода 2013-2020 г. и плановете за управление на речните басейни изготвени съгласно Рамковата директива по водите и Закона за водите, по които е необходимо НССЗ периодично да отчита дейностите си в т.ч. относно предоставените съвети и проведени обучения свързани с опазване или подобряване на състоянието на водите.

В системата в модул „Консултации“ се въвежда следната основна информация:

- Данни за стопанството:
 - местоположение в т.ч. дали е в необлагодетелстван район, в Натура 2000 или нитратно уязвима зона;
 - икономически размер;
 - биологично производство;
 - регистрация по Наредба № 3 от 1999 г.;
 - размер на обработваните земеделски площи в т.ч. разпределение на площите в зависимост от населеното място;
 - отглеждани култури и животни;
 - използвани дълготрайни материални активи;
 - състав на работещите в стопанството;
 - направление на стопанството.
- Данни за консултираното лице – адрес, образование и т.н.;
- Желание за обучение;
- Кандидатстване по ПРСР;
- Пазарна ориентация;
- Информация за предоставени консултации (тип, насоченост, тематика и свързаност с Национален план за действие по изменение на климата (НПДИК));
 - Експертът, предоставил консултацията;
 - Извършените посещения на място;
 - Подробни данни за предоставените пълни комплекти съветнически услуги по мярка 143 и по подмярка 2.1.1. по мярка 2 от ПРСР 2014 - 2020 г..

През 2016 г. беше актуализиран и надграден модул „Консултации“ във връзка с отчитане на дейностите на НССЗ по подмярка 2.1.1. по мярка 2 от ПРСР 2014 - 2020 г. за предоставяне на земеделски стопани, кандидати по подмярка 6.1 "Стартова помощ за млади земеделски стопани" от ПРСР 2014 - 2020 г. на КП А2Б.

През 2017 г. модулът дава възможност за над 40 различни справки, сред които:

- Справка за пол по офис, вид консултации, размер на стопанството в икономически единици и стандартен производствен обем по досиета;
- Справка за пол по офис, вид консултации, размер на стопанството в икономически единици и стандартен производствен обем по консултации;
- Справка за образованието на консултираните физическите/юридическите лица;
- Справка за образование по възраст, пол и вид консултации на консултираните физически/юридически лица;
- Справка за кандидати желаещи да преминат курс на обучение по тематика и офиси;
- Справка за ползваните площи от земеделските стопани - по начин на стопанисване, местоположение и начин на ползване - биологично/конвенционално земеделие;
- Справка за отглежданите култури / животни от лицата получили консултации;
- Справка за типовете консултации;

- Справка за посещенията на място;
- Справка за агрохимични анализи;
- Справка за лицата желаещи да получават информация от НССЗ;
- Справка за култури / животни по мерки;
- Справка за образование по имена;
- Справка за кандидати желаещи да преминат курс на обучение;
- Териториална справка на брой консултирани и вид консултации;
- Справка за типа на консултираните стопанства стопанствата;
- Справка за досиета;
- Справка за въведените досиета по офиси;
- Справка за имената (досиетата) на посетените земеделски стопанства;
- Справка за имената (досиетата) на консултираните земеделски стопанства;
- Справка за броя и вида на консултациите по имена;
- Справка за броя на консултираните лица, осъществените контакти и проведените консултации;
- Справка за броя на посетените земеделски стопанства по имена;
- Справка за консултирани/обучени земеделски стопани за целите на НПДИК;
- Справка за стопанствата по населени места, обхванати от Рамковата директива за водите;
- Обобщена справка по Басейнови дирекции;
- Информация за кандидатстването по ПРСР на консултираните лица.
- Справка за предоставените консултантски пакети по подмярка 2.1.1. на мярка 2 от ПРСР 2014-2020 г.;
- Форма за наблюдение и оценка за предоставените консултантски пакети по подмярка 2.1.1. по мярка 2 от ПРСР 2014-2020 г.;

Създадената база данни в модул „Консултации” е с над 72 000 досиета на стопанства от цялата страна, като архив на базата данни се прави на всеки месец и се съхранява на независимо сигурно място.

Модул „Консултации” на информационната система позволява да се извършва ежедневен контрол върху дейността на офисите, значително облекчава отчетността в службата и подобрява качеството на предоставяните консултантски услуги. В модула е качена основната информация, отнасяща се до консултантската дейност по мярка 143 от ПРСР 2007 - 2013г. и мярка 2 от ПРСР 2014 -2020 г.. Информационната система позволява електронно да се генерират голям брой справки, което облекчава работата на експертите в офисите и им дава възможност да отделят повече време за консултации. Въвежданата в системата от Териториалните областни офиси на НССЗ информация за мярка 143 от ПРСР 2007 - 2013г. и мярка 2 от ПРСР 2014 -2020 г. дава възможност на ЦУ на НССЗ да следи качеството на предоставена информация и при необходимост да контролира и отстранява направените пропуски. Чрез информационната система лесно се получава обратна информация от ЦУ на НССЗ към офисите за състоянието на подадените в ДФЗ-РА за одобрение проекти и заявления за подпомагане.

През 2017 г. стартира актуализирането и надграждането на модул „Консултации“ във връзка с отчитане на дейностите на НССЗ по подмярка 2.1.2. "Консултантски услуги за малки земеделски стопанства" по мярка 2 от ПРСР 2014 - 2020 г. за предоставяне на малки земеделски стопанства на 6 броя консултантски пакети.

В системата в модул „Обучения” се въвежда информация за всеки един проект за обучение в т.ч. вид на проекта, начин на финансиране, текущо състояние, свързаност с НПДИК и т.н. Въвежда се и информация за формата и вида на обученията, броя на курсовете и групите включени в него, графика за провеждане на обученията, данни за лекторите и базите за практическо и теоретично обучение, данни за учебната програма, координаторите на

обученията, учебните помагала и др. Също така се въвежда и подробна информация и за кандидатите, които са подали заявление за преминаване на обучение. Модул „Обучения“ позволява да се отпечатват директно удостоверенията на успешно завършилите курсовете за обучения, дава възможност да се генерират различни справки и отчети в т.ч.:

- Подробен отчет за извършеното обучение в т.ч. справка за съдържанието на проведеното обучение и списък на курсистите преминали обучение;
- Справка за лекторите за обучението;
- Справка за обучаемите;
- Регистрационна книга на завършилите обучение;
- Дневник на присъстващите на дадено обучение;
- Справка за разпределение на дните обучение/информационни дейности по пол и възраст на участниците и заетостта на участниците в сектори селско стопанство или горско стопанство;
- Справка за разпределение на обучаемите, едновременно участващи като ползватели на помощ по различни мерки от ПРСР;
- Справка за броя на успешно завършилите обучение в сферата на селското и горското стопанство, получили сертификат или степен;
- Справка за текущо състояние на група;
- Справка на обучените клиенти за целите на НПДИК/Рамкова директива за водите.

Административният модул на информационната система има за цел да облекчи административната дейност на НССЗ и предаването на различни документи между Териториалните областни офиси и Централно управление. В този модул вече електронно се попълват и обработват регистрите за информационни материали, медийни изяви и информационни събития, както и има възможност да се подават по електронен път заявки за различни видове разходи и молби за отпуск. Административния модул позволява и генерирането на различни справки, сред които са:

- Справка за заявено количество гориво;
- Отчет за автомобилите;
- Справка за участията в медийни изяви;
- Справка за броя на медийните изяви;
- Справка за участията в радио и ТВ медийни изяви;
- Справка за броя на радио и ТВ медийни изяви;
- Справка за изготвените информационни материали;
- Справка за броя на информационни материали;
- Справка за участията в информационни събития;
- Справка за броя на информационните събития;
- Справка за информационните събития във връзка с НПДИК;
- Справка за информационните материали във връзка с НПДИК.

4.3. Интернет страница на НССЗ

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ

Вход Регистрация Забравена Парола? BG EN

Национална служба за съвети в земеделието

Търсене ...

НАЧАЛО ЗА НАС ДОКУМЕНТИ АДМ. ОБСЛУЖВАНЕ ДОСТЪП ОБЩ. ИНФ-ЦИЯ КОНТАКТИ ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

> Начало

> Новини

> Предстоящи събития

> Изготвяне на проекти и консултантски услуги по ПРСР

> Календар

> Обучения, информационни дейности и изнесени приемни

> Проекти

> Библиотека

> Лаборатория

> Полезни съвети

> Факти и резултати

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ

НАЦИОНАЛНА АНКЕТА
"СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ
ПРЕД МЛАДИТЕ ФЕРМЕРИ
В БЪЛГАРИЯ"

НССЗ предоставя безплатно консултации и обучава земеделски стопани в областта на растениевъдството, животновъдството, аграрната икономика и ПРСР. По мярка 2 „Консултантски услуги, услуги по управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството“ от ПРСР 2014-2020 НССЗ изготвя безплатно бизнес планове и заявления за кандидатстване по подмярка 6.1. „Стартова помощ за млади земеделски стопани“ (за първия прием) и по подмярка 6.3. „Стартова помощ за развитието на малки стопанства“, както и по други подмерки от Тематичната подпрограма за развитие на малките стопанства. НССЗ извършва и агрохимични анализи и предоставя препоръки за торене.

Новини

НАЦИОНАЛНА АНКЕТА: СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ ПРЕД МЛАДИТЕ ФЕРМЕРИ В БЪЛГАРИЯ

11 март 2018, 21:43

НССЗ, съвместно с Аграрния университет- Пловдив и Асоциацията на земеделските производители в България, под егидата на евродепутата Владимир Уручев, стартира национално проучване „Състояние и перспективи пред младите фермери в България“. Резултатите от проучването ще бъдат представени на националния форум на младите фермери "Предай нататък", който ще проведе на 20.4.2018 г. в Аграрния университет- Пловдив. Анкетата ще е активна до 13.4.2018 г.

още >

НССЗ С ПОДКРЕПАТА НА МЗХГ СТАРТИРА ПРОВЕЖДАНЕТО НА ПОРЕДИЦА ОТ РЕГИОНАЛНИ СЕМИНАРИ ЗА ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНИ ПО ПОДМЯРКА 6.1 "СТАРТОВА ПОМОЩ ЗА МЛАДИ ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНИ" ОТ ПРСР 2014 - 2020 Г. ЗА ПРИЕМ НА ПРОЕКТИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПРЕЗ 2018 Г.

Конкурси

Студентски стажове

Търгове

Профил на купувача

Обществени поръчки

Сигнали за корупция

Наши клиенти

НССЗ в медите

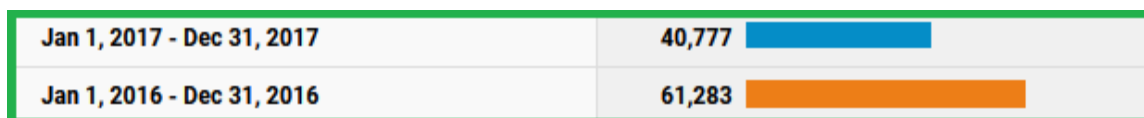
Партньори

Външни експерти по мярка 2 от ПРСР 2014-2020 г.

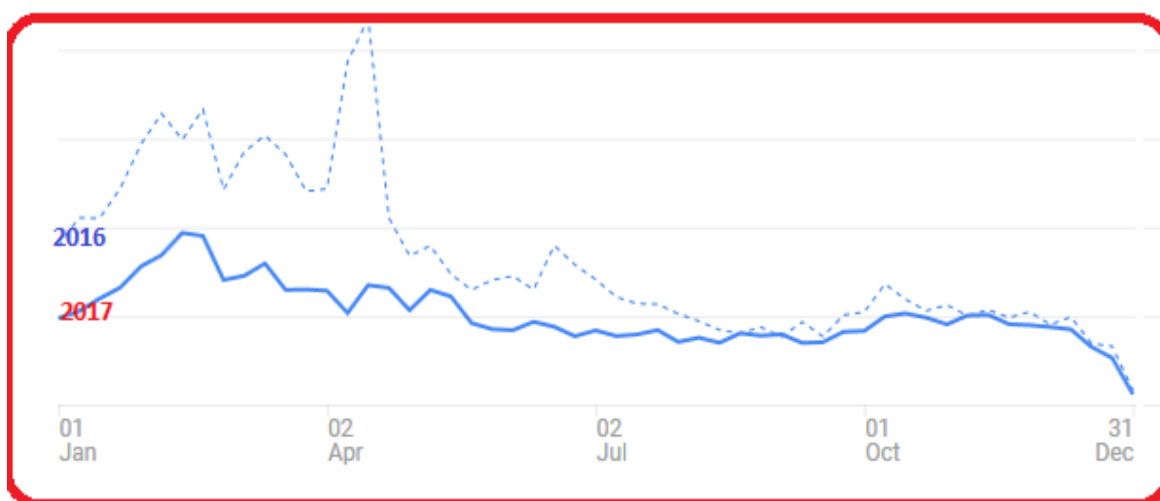
От 2013 г. е в пълна експлоатация и успешно функционира интернет страницата на НССЗ <http://www.naas.government.bg/>, съдържаща актуална информация за дейността на НССЗ и териториалните офиси в страната, богата библиотека с полезни съвети в области като животновъдство, растениевъдство, икономика и т.н. Интересът към интернет страницата и през 2016 г. е значителен, а през 2017 има лек спад, както може да се види от таблиците. Посещения има от над 90 чужди страни и Европейски съюз.

Страна	Потребители	Нови Потребители	Потребители	Нови Потребители	Потребители	Нови Потребители		
1. Bulgaria	39,593 (94.82%)	38,688 (94.88%)	23. Romania	21 (0.05%)	21 (0.05%)	45. Indonesia	3 (0.01%)	3 (0.01%)
2. United Kingdom	346 (0.83%)	339 (0.83%)	24. Norway	20 (0.05%)	20 (0.05%)	46. Iceland	3 (0.01%)	3 (0.01%)
3. Germany	326 (0.78%)	316 (0.77%)	25. Ukraine	19 (0.05%)	18 (0.04%)	47. Kyrgyzstan	3 (0.01%)	3 (0.01%)
4. (not set)	243 (0.58%)	225 (0.55%)	26. Switzerland	14 (0.03%)	14 (0.03%)	48. Nigeria	3 (0.01%)	3 (0.01%)
5. United States	131 (0.31%)	128 (0.31%)	27. Hungary	14 (0.03%)	13 (0.03%)	49. Singapore	3 (0.01%)	3 (0.01%)
6. Greece	104 (0.25%)	97 (0.24%)	28. Ireland	14 (0.03%)	13 (0.03%)	50. Kosovo	3 (0.01%)	3 (0.01%)
7. Spain	100 (0.24%)	99 (0.24%)	29. Sweden	13 (0.03%)	11 (0.03%)	51. United Arab Emirates	2 (0.00%)	2 (0.00%)
8. Italy	94 (0.23%)	92 (0.23%)	30. Australia	12 (0.03%)	11 (0.03%)	52. Armenia	2 (0.00%)	2 (0.00%)
9. Belgium	77 (0.18%)	75 (0.18%)	31. Israel	12 (0.03%)	12 (0.03%)	53. Angola	2 (0.00%)	2 (0.00%)
10. Turkey	64 (0.15%)	62 (0.15%)	32. Canada	10 (0.02%)	10 (0.02%)	54. Belarus	2 (0.00%)	2 (0.00%)
11. France	49 (0.12%)	50 (0.12%)	33. Slovenia	9 (0.02%)	7 (0.02%)	55. Estonia	2 (0.00%)	2 (0.00%)
12. Netherlands	48 (0.11%)	45 (0.11%)	34. Luxembourg	6 (0.01%)	4 (0.01%)	56. Georgia	2 (0.00%)	2 (0.00%)
13. Austria	35 (0.08%)	33 (0.08%)	35. Albania	5 (0.01%)	5 (0.01%)	57. Kuwait	2 (0.00%)	2 (0.00%)
14. Denmark	35 (0.08%)	34 (0.08%)	36. Croatia	5 (0.01%)	4 (0.01%)	58. Morocco	2 (0.00%)	2 (0.00%)
15. Macedonia (FYROM)	35 (0.08%)	34 (0.08%)	37. India	5 (0.01%)	5 (0.01%)	59. Montenegro	2 (0.00%)	2 (0.00%)
16. China	31 (0.07%)	31 (0.08%)	38. Moldova	5 (0.01%)	5 (0.01%)	60. Mexico	2 (0.00%)	2 (0.00%)
17. Czechia	31 (0.07%)	31 (0.08%)	39. Philippines	5 (0.01%)	5 (0.01%)	61. Qatar	2 (0.00%)	1 (0.00%)
18. Brazil	29 (0.07%)	29 (0.07%)	40. Thailand	5 (0.01%)	5 (0.01%)	62. Slovakia	2 (0.00%)	2 (0.00%)
19. Cyprus	29 (0.07%)	28 (0.07%)	41. South Korea	4 (0.01%)	4 (0.01%)	63. Uganda	2 (0.00%)	2 (0.00%)
20. Russia	27 (0.06%)	27 (0.07%)	42. Latvia	4 (0.01%)	3 (0.01%)	64. South Africa	2 (0.00%)	2 (0.00%)
21. Serbia	25 (0.06%)	24 (0.06%)	43. Portugal	4 (0.01%)	3 (0.01%)	65. Afghanistan	1 (0.00%)	1 (0.00%)
22. Poland	22 (0.05%)	22 (0.05%)	44. Bosnia & Herzegovina	3 (0.01%)	3 (0.01%)	66. Azerbaijan	1 (0.00%)	1 (0.00%)

Фигура 19. Брой посещения на интернет страницата на НССЗ през 2016 и 2017 г.

Фигура 20. Сравнение за посещения по месеци за 2016 и 2017 г.

Активно се обновява библиотеката на сайта на НССЗ с материали в областта на растениевъдството и животновъдството, необходими и полезни на земеделските стопани.

През 2017 г. продължава да функционира и раздел за дейността на Аналитична лаборатория на НССЗ, където е добавена детайлна информация за дейността ѝ и видовете агрохимични анализи, които се извършват. Резултатите от почвените анализи се качват в Информационната система на НССЗ.

Чрез интернет страницата на НССЗ се получават и много запитвания от земеделски стопани – над 65 бр. писмени запитвания през 2017 г.. След получаването на отговорите на въпросите си голяма част от тези земеделски стопани се обръщат за помощ по интересуващите ги въпроси към Териториалните областни офиси на НССЗ.

4.4. Транспортни средства

Транспортното обслужване е регламентирано във „Вътрешните правила за ползване на автомобилния транспорт в НССЗ“. В края на отчетната година НССЗ разполага с 35 автомобили. Поради остарелия автомобилен парк за ремонт и обслужване на служебните автомобили са изразходвани 29 264,15 лв., в т.ч. 22 611 лв. са платени от средствата получени по мярка 2 от ПРСР 2014 -2020 г. и 6 653,15 лв. – от бюджетната субсидия.

При направения анализ на техническото състояние на автомобилния парк през 2017 г. е установена необходимост и са закупени 2 броя нови автомобили, с които са заменени най - амортизираните от наличните към момента.

На всички автомобили са поставени GPS устройства с цел подобряване на контрола при използване на служебните автомобили.

През 2017 г. служебните автомобили на всички офиси към НССЗ са изминали общ пробег в размер на 267 866 км.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дейността на НССЗ през 2017 г. продължи да е насочена към подпомагане прилагането на държавната политиката в аграрния сектор за развитието на земеделието и селските райони. НССЗ доказа, че съветническата дейност в областта на земеделието играе важна роля за подобряване на устойчивостта и доходността на земеделските стопанства.

През 2017 г. НССЗ продължи да поддържа високо качеството на предлаганите консултантски услуги, като постоянно ги адаптира към нуждите на земеделските стопани и другите жители на селските райони, за да може те да се справят с предизвикателствата на променящата се пазарна и социална среда.

За постигане на горепосоченото НССЗ продължи да извършва целенасочена информационна, консултантска и съветническа дейност, която да помага на земеделските стопани да разширят и модернизират своите стопанства. НССЗ продължи да оказва съдействие на земеделските стопани за усвояването на средства по европейски и национални програми особено по подмярка 6.3 "Стартова помощ за развитието на малки стопанства" от ПРСР 2014-2020. **Благодарение на НССЗ тези над 2 840 малки стопанства са спестили почти 2.9 млн. лв. разходи за изготвяне на бизнес планове по подмярка 6.3.** Беше обърнато и значително внимание на представянето пред земеделските стопани на възможностите за финансово подпомагане и критериите за допустимост при кандидатстване по ПРСР 2014 – 2020 г. В този аспект НССЗ извърши информационна, консултантска и съветническа дейност, която съответства на целите на ОСП на ЕС.

НССЗ постоянно усъвършенства своята работа като предлага нови консултации и услуги и разширява обхвата на съществуващите. През 2017 г. ТОО на НССЗ продължиха дейностите си свързани с разширяване и улесняване достъпа на земеделските стопани до консултантските услуги на Службата чрез организирането и провеждането на **1 104 бр. изнесени приемни (консултантски дни)** в различни населени места особено в тези от тях, които са отдалечени от областните центрове.

През 2017 г. НССЗ продължи активно да развива и дейността си свързана с разпространяване на информацията между земеделските стопани, чрез създадените през 2015 г. **27 бр. „фермерски кръгове“** за разпространяване сред фермерите на полезна информация и за популяризиране добрите практики по кандидатстването и изпълнението на проекти по ПРСР, както и повишаване на ефективността на предоставяните от НССЗ консултации и съвети за по-голям брой фермери.

В заключение трябва да се отбележат и следните резултати постигнати през 2017 г. :

- Продължаване на активните действия за подобряване на връзката "научни изследвания – съвети в земеделието – земеделски бизнес";
- Успешното изпълнение на дейностите на НССЗ по подмярка 2.1.2 на мярка 2 от ПРСР 2014 -2020 г.
- Успешната дейност на Аналитичната лаборатория към НССЗ. През 2017 г. са постъпили 1 864 бр. почвени проби, на база които са изработени 3 136 бр. проби за 15 561 определения (анализи).
- Активното участие на НССЗ в дейността на Европейския форум на съветническите служби в областта на селските райони (EUFRAS). В момента членовете на организацията са вече 38 от 26 различни страни.
- Активно участие в развитието на Мрежата (Асоциация) на съветническите организации от страните в Югоизточна Европа (SEASN). Мрежата е регистрирана по законодателството на Република Хърватия, като членовете на мрежата вече са 11.
- Успешно изпълнение на дейностите през първата година на одобрен проект "Взаимно обучение: Достъп до иновации чрез демонстрации (Peer-to-Peer Learning: Accessing Innovation

through Demonstration) – финансиран по Програма Хоризонт 2020 (Рамкова програма на ЕС за научни изследвания и иновации).

- Одобен проект "Свързани в мрежи европейски ферми за стимулиране на взаимното обогатяване на знанията и използването на иновации чрез демонстрации (Networking European Farms to Enhance Cross Fertilisation and Innovation Uptake through Demonstration) (NEFERTITI) – финансиран по Програма Хоризонт 2020 (Рамкова програма на ЕС за научни изследвания и иновации).

Постигнатите резултати показват, че НССЗ е уважаван и търсен партньор за земеделските стопани.

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение № 1

СПИСЪК НА ПРОВЕДЕНИТЕ ИНФОРМАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ И МЕРОПРИЯТИЯ НА НССЗ С НАУЧНИ ИНСТИТУТИ, НАУЧНО - ПРИЛОЖНИ ОРГАНИЗАЦИИ И ДРУГИ ИНСТИТУЦИИ, ОРГАНИЗАЦИИ И ЕКСПЕРТИ, С ЦЕЛ ПОДПОМАГАНЕ ТРАНСФЕРА НА НАУЧНИ ЗНАНИЯ И ТЕХНОЛОГИИ В ПРАКТИКАТА ПРЕЗ 2017Г.

№	Място на провеждане	Тема	Съвместно с:	Брой участници
1	гр. Кърджали	Растителна защита при костилкови и семкови овощни видове	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - гр. Кърджали	19
2	гр. Кюстендил (опитното поле на ИЗ - Кюстендил)	Резитба на дървесни овощни видове	Институт по земеделие - гр. Кюстендил (ССА)	67
3	гр. Пазарджик	Добри практики при осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд	ИА „Главна инспекция по труда”, Дирекция „Инспекция по труда” - гр. Пазарджик	18
4	гр. Шумен	Борба с болести и неприятели при трайни насаждения. Резитба за формиране на корона и плододаване	ОДБХ - гр. Шумен; Шуменски университет „Е. Константин Преславски“	14
5	гр. Сливен	Нормативни изисквания при употребата на продукти за растителна защита и торове. Фитосанитарен контрол	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - гр. Сливен	21
6	гр. Плевен	Създаване и отглеждане на овощни градини	Институт по планинско животновъдство и земеделие (ИПЖЗ) - гр. Троян, филиал гр. Дряново (ССА)	16
7	гр. Ловеч	Осигуряване и данъчно облагане на земеделските стопани	Национална агенция по приходите (ТД - гр. В. Търново, офис Ловеч)	21
8	гр. Перник	Новаторски технологии в пчеларството	Институт по животновъдни науки - гр. Костинброд (ССА)	24
9	гр. Перник	Новоустановени огнища от пръстеновидно гниене по картофите и управление на огнищата	ОДБХ - гр. Перник; „Асоциация растителнозащитна индустрия България“ (АРИБ)	79
10	гр. Харманли, обл. Хасково	Отглеждане, опазване на пчелите и получаване на пчелни продукти	Институт по животновъдни науки - гр. Костинброд (ССА)	44
11	гр. Ловеч	Изисквания към животновъдните обекти, свързани с технологиите на отглеждане	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - гр. Ловеч	26
12	гр. Кърджали	Пролетно развитие на пчелните семейства и производство на специфични пчелни продукти	Институт по животновъдни науки - гр. Костинброд (ССА)	65
13	гр. Плевен	Управление на риска в земеделското стопанство	Институт по аграрна икономика - гр. София (ССА)	21
14	с. Св. Петка, обл. Пазарджик	Основни изисквания при отглеждане на пчелни семейства	Тракийски университет - гр. Ст. Загора	35
15	гр. Добрич	Затворен цикъл на производство в животновъдната ферма	ОДБХ - гр. Добрич	29

№	Място на провеждане	Тема	Съвместно с:	Брой участници
16	гр. Плевен	Икономически важни болести при основни зеленчукови култури	ОДБХ - гр. Плевен; Шуменски университет „Е. Константин Преславски“	11
17	гр. Бургас	Болести по пчелите и пчелното пило	Тракийски университет - гр. Ст. Загора	76
18	гр. Добрич	Иновативни решения за устойчиво развитие на малките стопанства	Икономически университет - гр. Варна	46
19	гр. Кюстендил	Растителна защита на овощните видове	Институт по земеделие - гр. Кюстендил (ССА)	36
20	гр. Шумен	Пролетно развитие на пчелните семейства. Фактори, оказващи влияние върху продуктивността на пчелите	Институт по животновъдни науки - гр. Костинброд (ССА)	12
21	гр. Русе	Опасности и вредители в българското пчеларство. Селекция при майкопроизводството	Аграрен университет - гр. Пловдив	65
22	гр. Монтана	Пролетни растителнозащитни мероприятия при костилкови овощни видове	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - гр. Монтана	8
23	гр. Копревница, обл. София	Осигуряване и данъчно облагане на земеделските стопани	Национална агенция по приходите (ТД - гр. София област)	12
24	с. Самуилово, обл. Сливен	Подготовка на пчелните семейства за медосбора	Тракийски университет - гр. Ст. Загора	44
25	с. Санадиново, обл. Плевен	Сезонни предизвикателства и задачи в пчеларството	Институт по животновъдни науки - гр. Костинброд (ССА)	7
26	гр. Варна	Иновативни решения за устойчиво развитие на малките стопанства	Икономически университет - гр. Варна	29
27	гр. Видин	Изисквания при реализация на суровини и храни от животински произход собствено производство	ОДБХ - гр. Видин; Областна дирекция "Земеделие" - гр. Видин	14
28	гр. Ямбол	Добри развъдни практики в овцевъдството и козевъдството	Аграрен университет - гр. Пловдив	18
29	гр. Разград	Добри практики при осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд в земеделските стопанства	ИА „Главна инспекция по труда“, Дирекция „Инспекция по труда“	10
30	с. Полковник Минково, обл. Добрич	Дейности при регистрация на повърхностен/подземен воден обект за стопански цели	Басейнова дирекция "Черноморски район" - гр. Варна	12
31	гр. В. Търново	Технологични изисквания при отглеждане на овощни видове и иновативни овощни видове за България	Институт по планинско животновъдство и земеделие (ИПЖЗ) - гр. Троян, филиал Дряново (ССА)	21
32	гр. Кюстендил	Интегрирано управление на болестите и неприятелите при картофите	Опитна станция по картофите - гр. Самоков (ССА); ОДБХ - гр. Кюстендил; Асоциация растителнозащитна индустрия България (АРИБ)	26
33	гр. Габрово	Новости в мерките за опазване на пчелните семейства от отравяне и начини за провеждане на растителнозащитни мероприятия	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - гр. Габрово	26
34	гр. Разлог, обл. Благоевград	Борба с болести и неприятели по картофите	Опитна станция по картофите - Самоков (ССА)	10

№	Място на провеждане	Тема	Съвместно с:	Брой участници
35	гр. Дряново, обл. Габрово (опитното поле на станцията)	Добри практики и перспективи при отглеждане на овощни култури	Институт по планинско животновъдство и земеделие (ИПЖЗ) - Троян, филиал Дряново (ССА)	30
36	гр. Смолян	Връзка на медоносната пчела с околната среда	Опитна станция по животновъдство и земеделие (ОСЖЗ) - Смолян (ССА)	30
37	гр. Пловдив	Добри практики при употреба на препарати за РЗ. Водене на дневници за химични обработки в стопанството	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - Пловдив	11
38	гр. Хасково	Повече знания за овцете и козите - залог за просперитет на сектора	Тракийски университет - Ст. Загора; Национална овцевъдна асоциация (НОА)	44
39	гр. Пирдоп, обл. София	Създаване и формиране на трайни насаждения	Институт по планинско животновъдство и земеделие (ИПЖЗ) - Троян (ССА)	17
40	с. Драчево, обл. Бургас	Фактори за производство на качествено краве мляко	Земеделски институт - Ст. Загора (ССА)	21
41	гр. Силистра	Подготовка на пчелните семейства за активния пчеларски сезон	Тракийски университет - Ст. Загора	41
42	гр. Ямбол	Себестойност на продукцията и нейното формиране. Маркетинг на селскостопанската продукция и къси вериги на доставка на храни	Институт по аграрна икономика - София (ССА)	18
43	гр. Сандански, обл. Благоевград	Сезонни предизвикателства и задачи в пчеларството	Институт по животновъдни науки - Костинброд (ССА)	13
44	гр. Костенец, обл. София	Състояние и тенденции в развитието на овцевъдството. Съвременни технологии за отглеждане на овце	Институт по животновъдни науки - Костинброд (ССА)	45
45	гр. Монтана	Маркетинг на селскостопанската продукция. Подходящи маркетингови канали за реализация на продукцията	Институт по аграрна икономика - София (ССА)	11
46	гр. Ботевград, обл. София	Основни проблеми и изисквания при храненето на говеда	Институт по животновъдни науки - Костинброд (ССА)	12
47	с. Слънчево, обл. Варна	Специфика при отглеждане на биологично сертифицирани трайни насаждения	Технически университет - Варна; Асоциация растителнозащитна индустрия България (АРИБ)	31
48	с. Хан Крум, обл. Шумен (опитното поле на станцията)	Основни изисквания за производство на качествен зеленчуков разсад	Опитна станция по земеделие - Хан Крум (ССА)	12
49	гр. Любимец, обл. Хасково	Възможности за присаждане на някои видове култури от семейство тиквови	Аграрен университет - Пловдив	20
50	гр. Руен, обл. Бургас	Особености на ранно полско производство на картофи	Аграрен университет - Пловдив	20
51	с. Покровник, обл. Благоевград	Обезпаразитяване при овцете майки	Изпълнителна агенция по селекция и репродукция в животновъдството (ИАСРЖ) - Благоевград	11

№	Място на провеждане	Тема	Съвместно с:	Брой участници
52	гр. Сандански, обл. Благоевград	Болести и неприятели при лозята	Изпълнителна агенция по лозата и виното (ИАЛВ) - ТЗ гр. Благоевград	14
53	с. Веселиново, обл. Ямбол	Зелени резитбени операции в лозята и ефектът им върху различни заболявания по лозята	Аграрен университет - Пловдив	18
54	гр. Ст. Загора	Оценка на производствените разходи на земеделското стопанство	Тракийски университет - Ст. Загора	14
55	гр. Враца	Управление на храненето на овощни и зеленчукови култури за получаване на качествена продукция	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - Враца; Лесотехнически университет - София (ЛТУ)	16
56	гр. Търговище	Болести при градински и оранжерийни зеленчуци. Водене на дневници за растителна защита	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - Търговище; Шуменски университет „Е. К. Преславски“	16
57	гр. Враца	Специфични изисквания за директни доставки на суровини и храни от животински произход	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - Враца	14
58	с. Осенец, обл. Разград	Специфични изисквания за директни доставки на суровини и храни от животински произход	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - Разград	10
59	гр. Шумен	Растителна защита при биологично производство на плодове и зеленчуци	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - Шумен; Шуменски университет „Е. К. Преславски“	13
60	с. Плаково, обл. В. Търново	Перспективи за развитието на месодайното животновъдство, подходящи породи. Прилагане на нови технологии в животновъдните ферми	Институт по животновъдни науки - Костинброд (ССА)	15
61	гр. Сърница, обл. Пазарджик	Алтернатива на земеделието в Западни Родопи – отглеждане на ягодоплодни овощни видове (малини, ягоди, боровинки)	Аграрен университет - Пловдив	19
62	с. Пепелище, обл. Кърджали (опитното поле на станцията)	Болести и неприятели по орехоплодните култури	Опитна станция по земеделие - Кърджали (ССА)	11
63	гр. Смолян	Генетичните ресурси от дребноплодни овощни видове. Размножаване на перспективните форми	Опитна станция по животновъдство и земеделие (ОСЖЗ) - Смолян (ССА)	10
64	гр. Смолян (опитното поле на ОСЖЗ - Смолян)	Болести и неприятели при дребноплодни овощни видове	Опитна станция по животновъдство и земеделие (ОСЖЗ) - Смолян (ССА)	13
65	с. Гавраилово, обл. Сливен	Най-добре поддържана плододаваща прасковена градина (конкурс за производителите на праскови в	МЗХГ; Институт по овощарство - Пловдив (ССА); общ. Сливен; кметство с. Гавраилово	50

№	Място на провеждане	Тема	Съвместно с:	Брой участници
		рамките на Празника "Златна праскова - 2017")		
66	гр. Ловеч	Интегрирано управление на вредителите при трайните насаждения	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - Ловеч; Шуменски университет „Е. Константин Преславски“	15
67	гр. Угърчин, обл. Ловеч	Приложение на добри практики в пчеларството	Институт по животновъдни науки - Костинброд (ССА)	15
68	гр. Варна	Условия за получаване на качествени пчелни продукти	Тракийски университет - Ст. Загора	60
69	гр. Кюстендил	Подвижно пчеларство	Институт по животновъдни науки - Костинброд (ССА)	32
70	с. Велковци, обл. Перник	Изисквания при регистрация на животновъдните обекти	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - Перник	15
71	с. Гаганица, обл. Монтана	Зазимяване на пчелните семейства. Фактори влияещи върху медосбора	Институт по животновъдни науки - Костинброд (ССА)	31
72	с. Кирково, обл. Кърджали	Отглеждане на пипер - производство на разсад и агротехника	Опитна станция по поливно земеделие - Пазарджик (ССА)	29
73	гр. Перник	Управление на риска в земеделското стопанство. Идентифициране на възможни рискове и приложими в стопанството действия	Институт по аграрна икономика - София (ССА)	22
74	гр. Варна	Младите земеделци - как се подава и изпълнява успешно европроект	Областен информационен център - Варна	48
75	гр. Търговище	Подвижно пчеларство. Зазимяване на пчелните семейства	Институт по животновъдни науки - Костинброд (ССА)	28
76	гр. Силистра (опитното поле на Опитната станция)	Агротехнически и растителнозащитни мероприятия при костилкови овощни насаждения	Опитна станция по кайсията и земеделие - Силистра (ССА)	16
77	гр. В. Търново	Нови аспекти при профилактиката на заболяванията по пчелните семейства	Национален диагностичен научноизследователски ветеринарномедицински институт - София (НДНИВМИ)	44
78	гр. Ст. Загора	Съвременни аспекти при селекцията на говедовъдството в България	Земеделски институт - Ст. Загора (ССА)	6
79	гр. Силистра	Общи принципи на интегрирана растителна защита. Добри практики при употреба на торове и препарати за растителна защита	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - Силистра	15
80	гр. Добрич	Възможности за алтернативно земеделие – етеричномаслени и ароматни култури	Фондация „Информация и природозащита“	31
81	гр. Кюстендил	Контрол върху употребата на продукти за растителна защита, фитосанитарен мониторинг на територията на област Кюстендил	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - Кюстендил; Асоциация растителнозащитна индустрия България (АРИБ)	39

№	Място на провеждане	Тема	Съвместно с:	Брой участници
82	гр. Сливен	Специфични изисквания за директни доставки на суровини и храни от животински произход	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - Сливен	24
83	гр. Пловдив	Агротехнически и растителнозащитни мероприятия при лозята през есеннозимния период	Аграрен университет - Пловдив	10
84	гр. Габрово	Задължения на земеделските стопани при спазване на здравословни и безопасни условия на труд	ИА „Главна инспекция по труда”, Дирекция „Инспекция по труда” - Габрово	14
85	гр. Русе	Актуални проблеми в пчелната патология. Превенция и контрол на заболяванията по пчелите	Тракийски университет - Ст. Загора	49
86	гр. Търговище	Управление на риска в земеделското стопанство. Идентифициране на възможни рискове и приложими в стопанството действия	Институт по аграрна икономика - София (ССА)	14
87	гр. Ямбол	Особености при отглеждане на костилкови овощни видове	Шуменски университет „Е. К. Преславски“; Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - Ямбол	19
88	гр. Видин	Технологични изисквания при създаване и отглеждане на костилкови овощни култури	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - Видин; Шуменски университет „Е. К. Преславски“	11
89	гр. Ст. Загора (птицевъдната ферма на Земеделски институт)	Нови технологии при отглеждане на селскостопански птици, нови изисквания при производство на пилешко месо и яйца	Земеделски институт - Ст. Загора (ССА)	8
90	гр. Пловдив	Есенни грижи за пчелните семейства и важни моменти при подготовката им за зимуване	Тракийски университет - Ст. Загора	32
91	гр. Бургас	Нормативни изисквания на Закона за защита на растенията. Добри практики при употреба на препарати за растителна защита	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - Бургас	32
92	гр. Ст. Загора	Актуални проблеми свързани с отглеждането на етеричномаслени и лекарствени култури	Фондация „Информация и природозащита“	14
93	гр. Смолян	Състояние, тенденции и перспективи за развитие на месодайно говедовъдство в планинските и предпланински райони	Опитна станция по животновъдство и земеделие (ОСЖЗ) - Смолян (ССА)	10
94	с. Бисер, обл. Хасково	Технологични особености при отглеждане на костилкови овощни видове	Институт по планинско животновъдство и земеделие (ИПЖЗ) - Троян (ССА)	20
95	с. Паничино, обл. Търговище	Иновативни решения при отглеждане на костилкови и семкови овощни видове	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - Търговище; Шуменски университет „Е. К. Преславски“	18

№	Място на провеждане	Тема	Съвместно с:	Брой участници
96	гр. Пловдив	Разрешителни режими при ползване на вода за селскостопански цели	Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“, Асоциация растителнозащитна индустрия България (АРИБ)	12
97	с. Беловец, обл. Разград	Технологични изисквания при създаване и отглеждане на костилкови трайни насаждения	Опитна станция по кайсията и земеделие - Силистра (ССА)	16
98	гр. Русе	Сортова структура и технология на отглеждане при някои зеленчукови култури	Аграрен университет - Пловдив	23
99	гр. Пазарджик	Маркетингов анализ на земеделското стопанство	Институт по аграрна икономика - София (ССА)	28
100	гр. Силистра	Технологични решения при съхранение и използване на оборски тор	Тракийски университет - Ст. Загора	29
101	гр. Монтана	Отглеждане и торене на ягодоплодни култури	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - Монтана; Лесотехнически университет - София	15
102	гр. Видин	Управление на риска в земеделското стопанство. Идентифициране на възможни рискове и приложими в стопанството действия	Институт по аграрна икономика - София (ССА)	14
103	гр. В. Търново	Основни технологични аспекти при отглеждане на зеленчукови култури. Изисквания при торенето и растителната защита	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - В. Търново; Лесотехнически университет - София	24
104	гр. Габрово	Добри практики и иновативни методи при отглеждане на пчелни семейства	Институт по животновъдни науки - Костинброд (ССА)	34
105	гр. Русе	Възможности и предимства от сдружаването на земеделските стопани	Национално сдружение на малките семейни ферми и преработватели (НСМСФП)	24
106	гр. Враца	Есенни грижи за пчелните семейства и важни моменти при подготовката им за зимуване	Тракийски университет - Ст. Загора	22
107	гр. Разград	Ветеринарномедицински изисквания към животновъдните ферми	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - Разград	15
108	гр. Враца	Актуални нормативни изисквания при употреба на продукти за растителна защита и торове. Правила за добра растителнозащитна практика	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - Враца	23
109	гр. Видин	Растителна защита при биологично производство на плодове и зеленчуци	Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) - Видин; Шуменски университет „Е. К. Преславски“	10

